HG 2

1.2.3.4
DES WERELDTS
PROEF-STEEN
OFTE
De YDELHEYDT door de WAERHEYD
beschuldight ende overtuyght van
VALSCHEYDT.
In het Latijn beschreven
Door den seer Edel. eñ Eerw. Heere
H. ANTONIVS A BVRGVNDIA
Archidiaken van Brugghe,
Ende met Neder-landtsche Dichtẽ verlicht
door
PETRVS GHESCHIER,
Pastor van t Princelijck Begijn-hof,
ghesëydt Den Wijngaerdt,
in Brugghe.
T ANTWERPEN,
Gedruckt by de Weduwe ende Erfgenamẽ van Ian Cnobbaert. 1643.
Theodor. Van. van Merlen fecit.

1.

S Eer doorluchtigh opper-Heere,
Vvve ſpreucke dient tot leere;
Want een yder minſt en meeſt
Hopende moet zijn bevreeſt.

2.

En niet eenen van ons allen,
Die in Adam heeft ghevallen,
Weeter of hy voor ghevvis
Haet oft liefde vveerdigh is.

3.

'T Bloet dat Christus heeft vergoten,
Heeft den Hemel vvel ontſloten;
Maer het quaet by ons ghedaen
Maeckt ons vvederom belaen.

4.

Tuſſchen Hope dan en Vreeſe
Leven vvy ghelijck een vveeſe
Die ghedurigh in den gheeſt
Hopende noch is bevreeſt.

AEN DEN SEER DOORLVCHTIGHEN

ENDE

EERVVEERDIGHSTEN HEERE

MIIN HEERE

IVDOCVS BOVCKAERT

ACHTSTEN BISSCHOP

TOT

YPRE.

EERVVSTEN HEERE,

Ghelijck de Ydelheydt, al dat in de vvereldt is, ſoo vervalſcht, dat ſy daer mede de ſinnen, ende herten der menſchen opentlijck tot hunne groote ſchade ende ſchande verblindt; inſghelijcks ſiet-men oock dat d'eyghen-ſinnighe gheeſten (die

niet en achten dan hen-ſelven) het ghevvicht van alles dat hen niet aen en gaet, ſoo vervalſchen, dat ſy de vvijsheydt voor dvvaeſheydt, het verſtandt voor misverſtandt, het goedt voor quaet, de vvaerheydt voor loghentael ſtoutelijck ſchelden. Ende daerom ghelijck de VVaerheydt, om haer van de valſche munte der Ydelheydt te bevrijen, ghenootſaeckt is ghevveeſt haren toevlucht te nemen tot de Rechtveerdigheyt, om door den Proefſteen der Reden de ſelve te doen vervvijſen: ſoo vind'ick my oock nu ter tijdt bedvvonghen, om deſe mijne eenvoudighe dichten teghen die verſtande-looſe verſtanden

ſtanden te beſchermen , de ſelve te vvorpen in den ſchoot van het diep-ſinnigh oordeel van uvve Vaderlijcke ſorghvuldigheydt; dies te meer, om dat de teerigheyt van deſe mijne eerſte vrucht meer onderſtant ende voor-ſprake ver-eyſcht.

Aenveert dan, Eervveerdighſten Vader, aenveert onder uvve beſchermeniſſe dit teer ende onnooſel dicht, 't vvelck voor den dagh comende om een ander te verlichten, ſelve vervaert is voor het licht, ende over-ſulcks ſijnen toevlucht neemt tot uvve Vaderlijcke voorſichtigheydt als tot den Arent, om aldus van u aen het licht gheproeft, ende aenveert

zijnde,

zijnde, ſoo veel jaren onverhindert het licht te moghen aenſchouvven, als aen uvve Vaderlijcke Eervveerdigheydt uyt het binnenſte ſijns herten op rekeninghe van het eeuvvigh leven vvenſcht.

EERWEERDIGHSTE HEERE

UWER EERW^TS

Alder-oodtmoedighſten dienaer
ende Couſijn

PETRVS GHESCHIER.

DEN

DEN POET TOT DEN
LESER.

WYSEN ENDE VERSTANDIGHEN,

Alvoren sult believen te bemercken, dat ick niet beroemelijck steunende op mijn eyghen verstandt, dit werck hebbe aenghegaen, maer met groot achterdencken, daer toe versocht vanden Latijnschen Schrijver, my selve hebbe ghevangen ghegheven, wel wetende dat ick niet en hadde groote bequamigheydt, om sulck-een treffelijck, ende gheestigh boeck, naer den aerdt van de poësie, Vlaems te doen spreken: ende dat dit een stuck was voor meesters, die in de Dicht-conste wel ervaren zijn, niet voor leer-jonghers.

'T zijn meesters die de conſt verſtaen;
Den leer-knecht hoeft een wijs vermaen.

Oversulcks hebbe menighmael ghetwijfelt, oft het gheraedsaem was, oft niet, sulcks voor my te beghinnen, namentlijck in sulck-eenen gheleerden tijdt, voor soo vele gheslepen, ende vernufte verstanden; maer eyndelinge beweeght door de achtbaerheydt van den Latijnschen Schrijver, die met myne ghedichten (soo hy sprack) wel te vreden was,

hebbe de handt aen het werck, met groote vreese, begonst te stellen. Dan alsoo my niet gheleghen en scheen te wesen, van woorde tot woorde sijne stoffe, ende gheleerde vonden naer te volghen, heeft hy my seer gheerne toegheftaen, dat ick met alle vrijheydt in desen boeck soude spelen, ende soo ongehedwonghen wesen over al in mijnē penne, dat ick mochte achter-laten, veranderen, ende by-voeghen al het ghene mijnen gheest albier soude gheradigh vinden. Het welck ghy sult bevinden, door my in dit werck ghedaen te wesen; in der voeghen dat hier ende daer somtijdts het Vlaemsch langher, oft korter valt als het Latijn; soo nochtans dat ghy alomme sult sien, dat het Sinne-beeldt in sijn eyghendom, op het naeste over al wordt uytghedruckt; het welck den Latijnschen Schrijver van my in dit stuck alleene versocht heeft.

Voorder hebbe goedt ghevonden, desen Proef-steen *liever in rijme te stellen, als met vrije, ende ongbebonden woorden, in het licht te laten loopen, om verscheyde redenen. Alder-eerst, om dat ick mijn verstandt op desen steen in het dichten soude proeven, ende besien oft dese conste my mochte bevallen. Ten anderen, om dat ick oordeelde, dat dese aerdighe Sinne-beelden ghedwonghen, ende ghepraemt onder nauwe dicht-reghelen, lustigher souden uytschijnen, ende veel dieper sincken in de ghemoeden van de Lesers, dan oft-se daer henen met onghetoomde Vlaemsche woorden, sonder dwangh wierden ghestelt. Den Leser die morghen*

ghen oft over-morghen dese mijne ghedichten sal overlesen, en moet sich niet verwonderen over de effen sprake, die ick in dit werck sonder pronck ghebruycke, maer dencken dat het oock wel valt, dat naturelijcke ende redelijcke dinghen die-men daghelijcks tast ende ghevoelt, naturelijck ende eenvoudelijck sonder opghesette woorden aen den dagh ghebrocht worden. Ick wensche dat mijnen arbeydt aen een ieder magh behaghen, ende dat een ieghelijck daer uyt magh honigh suyghen met de Bie, maer gheen verghif met de Spinne. Bidde voorts (ghemerckt ick over al, myselven in het dichten niet ghelijck en ben) dat ghy sulcks niet en soudt toe-schrijven mijne opghesette bottigheydt, maer wel de ongheſtadigheydt van het menschelijck verstandt, dat niet altijdt even effen ende gheset en is, maer somtijdts met sijnen weerdt verstoort; want den mensch en blijft noyt ghedurigh in eene ende de selve ghestelteniſſe, maer, ghelijck ick eertijts gheschreven hebbe,

Even eens ghelijck het weder
Gaen de menſchen op en neder;
Dan is't duyſter, dan is't claer,
Heden zijn ſy wel te vreden,
Morghen vol van bitterheden,
Nu eens blijde, dan eens ſwaer.

Tot besluyt soo belijde ick voor een ieghelijck dat ick altijdts bereedt ben te leeren, ende oversulcks van goeder handt sal nemen, is't dat iemandt my belieft over mijne rijm-

rijm-ghebreken te vermanen; soo nochtans dat den Schoenmaker buyten sijnen leest niet en magh loopen, dat is te segghen, dat ick maer en wil onderwesen worden van die van het ambacht zijn, ende door langh-durighe ondervindinghe weten, wat dat is van de Poësie ende Poëten. Hier mede vaert wel, ende blijft den Heere bevolen.

V. L. Vriendt

PETRVS GHESCHIER.

INLEYDINGHE
TOT DEN
PROEF-STEEN

In het korte begrijpende het mergh van alle de Sinne-beelden, ende den inhoudt van het gansche werck.

OCH ! hoe dolen hier de menschen
Soo in wercken, als in wenschen,
Raden, daden, en bedrijf !
Och ! hoe worden-se bedroghen
Door den schijn, en valsche loghen,
Van een lommer sonder lijf!
YDELHEYDT compt aengheſtreken
Metten winckel vol ghebreken
Toegheruſt door enckel schijn,
En wy loopen recht als dwasen
Tot de slimme vise-vasen,
Die met hoopen by haer zijn.
VVant al kans' haer goedt herdoopen,
En ons loot voor goudt vercoopen,
Gal voor honigh, goedt voor quaet;
Niet-te-min met dese truffen
Laten wy ons al versuffen,
Ieder een in sijnen ſtaet.
VVy en kennen noch haer spreken,
Noch haer vleyen, noch haer treken,

En wy prijſen niet-te-min
Haer bedrieghelijcke tooghen
Die ons glinſteren in d'ooghen,
En verdraeyen onſen ſin.
Och! hoe kleven onſe ſinnen
Aen de webben van de Spinnen,
Aen des wereldts warre-net!
'T ſchijnt den menſch die ſal't wel maken,
Magh hy ſlechts maer eens gheraken
Met de vingheren in't vet.
Daerom acht-men hare daden,
En men kan ſich niet verſaden
In haer ſuycker-ſoete tael,
Daer, eylaes! haer ſchoone woorden
Sonder mede-lijden moorden
Siel en lichaem als regael.
Maer de VVAERHEYDT onverduldigh,
Om haer valſcheydt menighvuldigh,
Roept haer voor den Rechterſtoel
Van de Reden, om te toonen
Dat ſy niet en kan verſchoonen
Van haer broos, en boos ghewoel.
Sy bedwinght haer te verclaren
Haer bedrieghelijcke waren.
Siet, ſy comen voor den dagh,
En den PROEF-STEEN van de Reden

VVijſt ons claer met al ſijn leden,
Dat in alles valſcheydt lagh.
YDELHEYDT prijſt boven maten *Verſtandt.*
Viſe wijſers, cruyce-ſtraten,
Dat is een ſeer groot verſtandt.
Maer de VVAERHEYDT toont met Reden,
Dat oock tot den dagh van heden
Groot verſtandt bedierf het landt.
Iae dat deſe groote lichten
Meer verblinden dan verlichten.
Hoordt haer ſpreken tot u vreught;
Spinne-webben fijn van rebben,
Maer te fijn om deught te hebben,
Groote conſte, cleyne deught.
VVat is't van gheſchiedeniſſen *Memorie.*
Te verhalen ſonder miſſen,
En te brenghen aen den dagh
Al dat over hondert jaren
Eenigh Prins is wedervaren
In den peys, oft in den ſlagh?
Anders niet dan ydel ſaken
Die ons ſeer hooveerdigh maken,
Daer ons YDELHEYDT mé wieght.
Al dit met beſcheedt te weten,
En ons Heere te vergheten,
Iammerlijck de ſiel bedrieght.

Hoordt de VVAERHEYDT; wijde potten
Zijn ghelijck aen al de Sotten,
Die't ghedencken achten groot:
Stracks heel vol, en uytghemeten;
Stracks ghewecen, ſtracks vergheten,
Dickwils in den meeſten noot.
VVel-ſprekentheydt. Spreeckt ſoo veel-der-hande talen
Als een Enghel kan verhalen,
Griecks, Hebreeus, Francoys, Latijn,
Enghelſch, Schots, en ander ſpraken
Die verholen conſten raken;
VVat ſal't al in't eynde zijn?
Tracht ghy naer gheen ware deughden,
Ghy vergaet door valſche vreughden,
Al u wijsheydt is maer windt.
Goede letters om te drucken
Prenten oock wel quade ſtucken;
Goede moeder, dempigh kindt.
Ghesondtheydt. Zijt ghy wel gheſondt van leden,
Vwe ſiele wordt beſtreden,
'T vleeſch vecht teghen onſen gheeſt.
Siel en lijf is man en vrouwe,
Maer niet altijdt even trouwe;
Die haer koeſtert, quelt ſy meeſt.
Sterckte. Sterckheydt en vermaerde crachten,
Die de menſchen wonder achten,

Zijn

Zijn oock ydel ſchijn en glans,
'T minſte dierken compt ons quellen,
Iae een hayrken ſoo ontſtellen,
Dat-men daer af ſterft by-kans.
Cleyne wormkens ſonder tanden,
Eten op de ſtercke banden,
Balcken van een groot ghewelf.
Soo de kranckheydt kan ons deeren,
En ons ſterckte ganſch uyt-teeren
Stercker dan de ſterckte ſelf.
VVeeght eens met bedachte ſinnen *Schoonheydt.*
VVat de ſchoonheydt is van binnen,
VVat haer dient voor hooghſten lof.
'T is op eenen appel ſtuyten,
Vuyl van binnen, ſchoon van buyten,
'T is een velleken vol ſtof.
Die haer moedigh willen rommen *Vaderlandt.*
Dat ſy groot zijn voort-ghecommen,
En haer landt doorluchtigh is;
Moeten weten dat veel ſteden,
Door haer wonder hooghe leden,
Baren groote duyſternis.
Siet, dit voghelken kan ſinghen, *Vrijdom.*
'T kan wel huppelen, wel ſpringhen,
'T kan wel vlieghen uytter handt;
Niet-te-min het is bedwonghen

In den vlucht, en in de ſpronghen;
'T is vry on-vry in den bandt.
Soo en magh daer niemand dincken,
Eer hy compt in't graf te ſincken,
Dat hy vrydom oyt gheniet.
VVy zijn in den vrydom ſlaven,
En wy moeten dickwils draven,
Daer den quaden luſt ghebiedt.

Edeldom. Iſſer iemandt hoogh-gheboren,
Is hy quaet, 't is al verloren.
Dit is't alder-beſte bloedt,
Dat gheſondt is in ſijn aders,
Noch en ſtaet niet op ſijn vaders,
Maer wel op een goedt ghemoedt.

Goeden name. Ruſt ghy door een goeden name
Op de vleughels van de fame,
Dit is valſche munters aert.
Goedt van name, quaedt van leven
En kan u maer ſchande gheven;
Valſchen lof on-eere baert.

Lecker ſpijſe. VVilt ghy worm-ghekriel ghenieten,
Laet wat wijn in kaes verghieten:
'T is wel waer, ghy doet als dwaes,
Maer ſy ſullen ſtracks als mieren
Over alle kanten ſwieren:
VVijn en kaes is wormen-aes.

Soo

Soo oock alder-hande ſpijſe
Aenghedient op d'hofſche wijſe
Brenght het lichaem wormen aen.
Die ghedurigh willen braſſen,
En op hunnen buyck ſoo paſſen,
Sullen haeſt in ſlijm vergaen.

Goeden dranck.

Meyndt ghy met verſcheyde wijnen
Vwen dorſt te doen verdwijnen?
Ghy valt hier oock al te kort.
VVant uyt 't kalck ſoo kan-men leeren,
Dat-men doet den brandt vermeeren,
Hoe-men daer meer nats is ſtort.

Coſtelijcke maeltijden.

'T is oock ydel, veel gherechten
Op de tafel aen te rechten;
'T is een prachtigh rauwe-lijck,
Daer-men op-ſpraeck coopt voor eere,
Daer den knecht gaet voor den Heere,
Daer de ſiel lijdt onghelijck.

Slempen.

Veel-der-hande ſotternije
Is de wulpſche ſlempernije
Die-men daghelijcks nu ſiet.
Al de vrijers van de potten
Zijn voorwaer maer groote ſotten,
Al en blinckt 't caproentje niet.

Schoone kleederen.

Schoone kleeren, goude tanden,
Sonde-brandt-merck, ſonde-banden,

Hoe

Hoe wel dat ghy daer in blinckt.

Goeden reuck.
Reuck is ydel neuſe-ſpijſe,
Dranck voor ſotten, ſtanck voor wijſe,
VVant het lichaem daer door ſtinckt.

Soeten ſanck.
Dicht in water-vloet gheſchreven
Eer het vaſt gaet, wegh-ghedreven
Is een vriende-vijandt clanck.

Danſſen.
Lichte voeten, lichte ſinnen;
Die dees lichtigheydt beminnen
Vallen ſeer haeſt van de banck.

Pluymen zijn van cleyn ghewichte,
Self ſy maken 't ſware lichte,
Soo-men in dit beeldt wel ſiet.
Alſoo lichte liedjens ſinghen,
Alſoo lichte ſpronckjens ſpringhen
Maeckt de ſinnen licht met niet.

Langhe Ruſte.
Y D E L H E Y D T prijſt leegh te ghapen,
Maer de VV A E R H E Y D T leert, dat ſlapen
Anders niet dan quaedt en vondt.
Ledigheydt beroeſt het ijſer,
Ledigheydt bederft den wijſer,
Ledigheydt ſluyt maegh en mondt.

Alder-hande ſpel.
In het ſpel gheſtaegh te weſen
Is verloren tijdt ghepreſen;
Alle ſpel is ongherief.

Teerlinck.
Maer met teerelinghen ſpelen

Is ſijn lijf en ſiele kelen:
    Teerlinck is een woecker-dief.
Staet den ſtal vol ſchoone peerden, *Peerden.*
Spaenſche, Franſche, groot van weerden,
    Boven al noch eenen Ros,
Als eens in den tijdt voor-leden
Alexander heeft bereden;
    Dit bedrijf gaet mede los.
Soo veel peerden, ſoo veel ſchepen,
En in elck de doodt begrepen;
    VVant een peerdt is oock ſoo vals
Dat 't met loopen, dringhen, ſpringhen,
En den toom ſelf te bedwinghen
    Bringht den meeſter om den hals.
Swijght oock van het wildt te jaghen, *Iacht.*
Het verquiſt ons beſte daghen,
    'T is een groot gheraes om raes.
VVant dat roepen en dat tieren,
Loopen, ſpringhen, vluchten, ſwieren
    Is maer om een dorren haes.
Crabben willen oeſters vanghen,
Maer hun beſte nijpers-tanghen
    Laten-ſe ſelfs in den druck.
Soo een Ionckher wildt van ſinnen,
Die met jaghen meent te winnen,
    Iaeght en vanght ſijn ongheluck.

Appels ſpijſen ſlechte wormen,
Knechten. Die hen quellen en beſtormen:
Quaet voor goedt is ſlechten loon.
Soo een meeſter met veel knechten,
Voed-ſe die hem ſelf bevechten;
Spannen deſe niet de croon?
Goede meeſters. Schurft en is gheen groote quaele,
Maer ſy quelt ſoo ſeer den waele,
Dat noch handt noch voet en ruſt.
Soo een goedt ſacht-ſinnigh Heere
En verkranckt u lijf noch eere,
Maer beneemt u ruſt en luſt.
Eere-namen. Lichte kramers Coninghs-brieven,
Hoe wel dat ſy ons ghelieven,
Maecken valſch en korte feeſt.
Soo oock hoogh-verſierde namen,
Die meer ſtof als lof verſamen,
Lieghen en bedrieghen meeſt.
Rijckdommen, YDELHEYDT die comt ons verghen
Gheldt en goedt, jae goude berghen,
En bevalt ons wonder wel;
Soo dat wy de dulle baeren
Derven met een wiegh door-vaeren
Oft het waer een kinder-ſpel.
Maer naer vele droeve daghen
Die den coop-man moet verdraghen,

Iſſer

Isser erghens winst oft baet,
VVeet ghewis, al dese schatten
Met pistolen ende matten
Zijn als vrouwen noodigh quaet.
Hoe de groote huysen blincken, *Groote huysen.*
Hoe de vanghenissen stincken,
Groot huys is een vanghenis.
Vanghenissen gheven sorghen
Die dees huysen niet en borghen.
Dat ick seggh' is al ghewis.
'T zijn de schoonste tafereelen *Schilderijen.*
Die, om onsen sin te streelen,
Leughens lieghen in't verschiet.
VVat zijn d'alder-beste trecken?
Vuyle kladden, vette plecken.
Siet, waer ghy u gheldt voor biedt.
Sy ghelijcken aen de brillen,
Die de rijcke wrecken willen
Om hun gheldt te over-sien.
VVant sy lieghen sulck-een leughen,
Dat sy hen door schijn verheughen
Als sy veel voor eene sien.
Die veel schoone Boecken prijsen, *Veel boecken.*
Prijsen wasse beelde-spijsen,
Maeghe-droefheydt, ooghe-vreught
Zijn veel Boecken seer ghepresen;

'T is

'T is om ſien, en niet om leſen:
Botte wijsheydt, dorre jeught.
Vrienden. Motte wacht u wel van deſen,
Oft ghy ſult ſtracks vijandt weſen
Van een groote keirſe-vriendt.
Die te ſeer by vrienden ſwieren,
VVorden vijandt; al dat vieren
Tot een korte vriendtſchap diendt.
Vijanden. Deſe bombe neemt gheen wrake
Sonder eyghen ſchad' en brake;
Soo en doet oock ons ghekijf.
Die met gramſchap ſeer ontſteken
VVilt ſijn onghelijck gaen wreken,
Doodt ten minſten ſiel oft lijf.
Loffelijcken Vader. Al is uwen grijſen Vader
Van de deught den rechten ader,
Daerom en zijt ghy't niet oock.
Schoon claer vyer heeft grooten luyſter,
Maer ſijn kindt den roock is duyſter;
Ghy kont oock wel zijn als roock.
Suſters ende Broeders. Noyt en ſaghmen, dat de ſtreken
Van het aenſicht heel gheleken;
Daer is altijdt wat verſchil.
Soo een Suſter ende Broeder,
Al zijn 't kinders van een moeder,
En ghelijcken niet van wil.

Staet

Staet ghy naer Vrouw-*Venus* luſten *VVilde liefde.*
Om in haren ſchoot te ruſten,
Ghy bederft u ſiel en lijf.
Sy ſal als de klim u vanghen,
En noch totter doodt toe pranghen:
Is dat niet een ſlecht bedrijf?
VVat is d'alder-beſte vrouwe *Soete huyſvrouwe.*
Dan u trouwe, dan u rouwe?
Dat is een ſoet-bitter-goedt.
In de trouŵ zijn weynigh daghen
Die het herte niet en knaghen.
Is oock worm-kruydt bitter-ſoet?
Een het alder-ſchoonſte weſen *Schoone dochter.*
Dat oyt *Paris* heeft ghepreſen,
Is ghelijck een ſchoon ghelas:
Schoon van glas, en broos van weſen,
In den val niet om gheneſen,
Ergher als het vier in't vlas.
Een kleyn vingher-vrat af leſen *Ghetrouwde dochter.*
Is niet vratte-vry te weſen:
Vratte-bloedt is vratte-ſaet.
Soo die meyndt vry te gheraken
Met ſijn dochter hem t'ontmaken,
Saeyt en maeyt ſijn eyghen quaet.
VVat is ſich een fiſtel maken? *Vele neven.*
Sorghe, moeyte, ſmerte ſmaken,

Seker luſt, onſeker trooſt.
Soo wat is op Neven rommen?
Trooſt verwachten, vrees becommen:
Grooten ſaey-koſt, cleynen ooſt.
Fraeyen meeſter. Dat den Ridder groot van conſte,
Peerdt van eſel maken konſte,
VVaer voorſeker goeden lof.
Goede meeſters te aenhooren,
Oock voor jonghers plomp ghebooren;
Maer boer blijft oock boer in't hof.
Grooten vriendt. Is den Prins tot u gheneghen,
En ſijn hert op u gheſeghen,
Dit's wel luſtigh in den ſchijn;
Maer ick bidd' u, laet u leeren
Van ſoo veel vermaerde Heeren
Die hier door bedroghen zjn.
Hoe wel dat een kint verheven
Onder hem ſiet berghen beven,
'T kint en is daerom niet groot.
Yder is ſoo groot in't weſen
Als hy is by Godt gheweſen,
Soo in leven als in doodt.
Hooghen ſtaet. Vyt den poel met kromme ſpronghen
VVordt dit water hoogh-ghedronghen,
Maer ten klimt niet ſonder val:
Soo al klimt ghy uyt den volcke

Hoogher

Hoogher dan de hooghste wolcke,
Ghy zijt oock van dit ghetal. *Keysers kroon.*
Fackels die voor ander schijnen,
Door haer eyghen licht verdwijnen;
Soo de Princen van het landt
Schijnen hier tot onse baete;
VVant door't sorghen vroegh en laete
Teiren goet en moet voor d'handt.
'T schijnt ghy wilt de baeren trotsen *Schip vlote.*
Met haer duynen ende rotsen,
En dit ketelt u ghemoedt.
Ghy betrouwt u op de schepen
Die des krijghs ghereedtschap slepen,
Maer ghy wordt van waen ghevoedt.
VVant de dulle storme-winden
Sullen onvoorsiens vinden,
En met een verkeerden swier
Doen u groote vlote sincken,
En de menschen al verdrincken
Als een vliegher van pampier.
VVacht u van u leven daghen *Grooten legher.*
Oyt te scheppen groot behaghen
In den crijgh oft *Mars* gheweldt.
VVat de peste doet in steden,
Dat wordt van den boer gheleden
Door soldaten op het veldt.

Victorie. Is de ſtercke ſtadt beſtreden
En den vijandt neer ghetreden,
Soo dat ghy in vollen glans
Als verwinner compt te rijden
Door het landt van alle ſijden,
Met een ſchoonen Lauwer-krans;
Meent ghy dat de lof ghedichten
Dieſe t'uwer eeren ſtichten,
Met de VVaerheydt uwe zijn?
Neen, ghy zijt hier ſeer bedroghen;
VVant 't en was niet u vermoghen,
Dat den vijandt quam in pijn.
V ſoldaten zijn de mannen
Die daer hebben uyt-ghebannen
D'oorlogh' uyt u weldigh hof,
En ghy als door waen verdroncken,
Compt als deſe kraeye proncken
Met een anders pluym en lof.
'S herten wenſch. VVat zijn fijne floeſche kraghen
Die-men daghelijcks ſiet draghen?
Langhen arbeydt, korte deught.
'T vlas wordt traegh in 't floes verandert,
Traegh volmaeckt en ghekalandert;
Maer 't verlieſt terſtondt ſijn jeught.
Soo in alles te becommen
Daer de menſchen ſich van rommen

'T koſt

'T koſt veel moeyte, nijdt en ſpijt;
Maer 't ghenieten vande vruchten,
Die van ſtonden aen ontvluchten,
En gheduert als gheenen tijdt.
Siet-men niet meer bloeſems vloeyen, *Ionckheydt.*
Als veel rijpe vruchten groeyen?
Oude lieden dun gheſaeyt,
Dienen ons oock om te ghiſſen,
Sonder erghens in te miſſen,
Van de jonckheydt dick ghemaeyt.
Even als de volle Mane, *Volle jaren.*
Die by nachte compt te gane,
Kranckt ghedurigh in haer licht;
Soo wordt ons het volle leven
Dagh op dagh te niet ghedreven,
En van af-gaen noyt en ſwicht.
Langhe tijden, langhe daghen, *Ouderdom.*
Die eens *Adam* heeft verdraghen,
Oft wel *Neſtor* heeſt gheſien,
Brenghen ſeer kleyne ghenuchten,
Maer wel duyſent banghe ſuchten.
Vraeght dit van ons oude lien,
Die daer ſitten vol allende,
En veracht als onbekende
Met een ſwaer en droef ghemoet;
Die ſtaegh bidden om te ſterven,

 En

En s'en konnen 't niet verwerven;
  Dat de meeste pijne doet.
Onder twee die moeten sterven,
Die de doodt moet langher derven
  Sterft de pijnelijckste doodt;
VVant die langher blijft in 't leven,
Moet om sijn alleen niet beven,
  Maer oock om eens anders noodt.
VVil ick noch wat claerder spreken?
Yder hoore sijn ghebreken,
  'T leven selfs is eene doodt.
Elcken ooghenblick doet sterven
En ons nietigh iet bederven
  Sonder slagh oft sonder stoot.
Vier en water, locht en eerde,
Lijf en goet en al de weerde
  Van het ghene datmen siet,
Is van teghenstrijdigh wesen
Sonder hope van ghenesen;
  Iae noch meer, het is al Niet.
Dese met meer ander dinghen
Zijn maer rechte beuselinghen,
  VVaere fuycken, ydel goet,
Die wel fraey in d'ooghen schijnen,
Maer terstont in roock verdwijnen
  Als den mensche sterven moet,

Sulcks heeft in't Latijn ghefchreven
En feer gheeftigh voort ghedreven
 Eenen hoogh gheleerden Heer,
Die van edel bloet gheboren
Defe ftoffe heeft vercoren
 Onfe Brughfche ftadt ter eer.
Van den welcken ick ghebeden
Defen boeck in't Vlaemfch te fmeden,
 Dat hem yder lefen mocht.
Om den Heere te believen,
En een yder te gherieven
 Heb hem hier in dicht ghebrocht.
VVilt dan neerftigh overlegghen,
VVat dit aerdigh werck wilt fegghen;
 Let op yder finne-beelt,
En ghy fult de waerheydt prijfen,
Maer de ydelheydt verwijfen
 Die door fchijn de ziele fteelt.
Ydelheydt die moet hier buyghen,
Ydelheydt die valt in duyghen,
 Ydelheydt die wordt ghevelt:
Ydelheydt die wordt vertreden,
Ydelheydt moet wt haer fteden,
 Maer de waerheydt houdt het velt.

APPRO-

APPROBATIE.

DAt desen PROEF-STEEN in't licht come, op dat niemandt sich meer beclaghe, dat hy door ghebreck van Proefsteen wordt bedroghen in het valsch alloy der Ydelheydt, by de wereldt uyt-ghegheven onder 't schijn van treffelijcke Waerheydt. Actum in Brugghe den laetsten Aprilis 1643.

P. WAGHENAERS *S.T.Lic.*
Can. Brugens. Lib.Censor.

Extract van 't Privilegie.

PHILIPPVS *by der gratie Godts, Coningh van Castilien, van Leon, van Arragon, van beyde de Sicilien, van Hierusalem, van Portugal, van Navarre, &c. heeft aen de VVeduwe van Ian Cnobbaert toe-ghelaten alleen te moghen drucken den Boeck, ghenaemt* den PROEF-STEEN, *in't Latijn ghemaeckt door den eerw. Heere* Antonius à Burgundia, *ende nu met Neder-landtsche dichten verlicht door* Petrus Ghesschier *Pastor; interdicerende ende verbiedende alle andere Boeck-vercooperen ende Boeck-printeren den selven nae te drucken oft te conterfeyten, oft elders gedruckt in dese Landen in te brengen oft te vercoopen, op de verbeurte van de selve boecken, ende daer-en-boven te vallen in d'amende, begrepen in de opene brieven daer van zijnde. Ghegheven in onse stadt van Brussel den* 1 *Augusti* 1639.

Onderteeckent

STEENHVYSE.

DE

DE YDELHEYDT

WORDT VOOR DEN RECHTER-STOEL

VANDE

GODDELIICKE RECHTVEERDIGHEYT

DOOR DE

VVAERHEYDT

BESCHVLDIGHT VAN VALSCHEYDT.

YDEL herten, dwaſe menſchen,
VVaerom loopen al u wenſchen
Naer een ydel valſch bedrijf,
Naer een lommer ſonder lijf?
VVaerom ſoeckt ghy ſoo de leughen
Van bedrieghelijck verheughen,
Roept ons David uyt ſijn hof?
YDELHEYDT en is maer ſtof.
YDELHEYDT en is maer leughen,
Siet oft hare waeren deughen,
'tGout is coper,honigh gal,
Met een woordt,het lieghter al.
VVel dan YDELHEYDT,comt toonen
Oft ghy kont u ſtuck verſchoonen:
Neemt den Proef-ſteen, comt in't recht,
Hoort wat u de Reden ſeght.

YDELHEYDT.

Fijn verstandt.

WAERHEYDT.

On-nut voor't landt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

GHISTER was ick uyt gaen eten
En by ſeker man gheſeten,
Die my docht een happigh gaſt
Daer ick mé wel ſcheen ghepaſt.
Hy verhaelde wonder dinghen
Die-der elders omme-ghinghen,
Die-men dickwils ſiet en leert
Alſ-men onder 't volck verkeert.
Onder ander prees hy ſeere
Het verſtandt van ſeker Heere,
Dat ſoo ſcherp was ende fijn
Als de Spinne-webben zijn.
En hy quam ſoo uyt te vallen,
Dat hy ſloot door al ſijn kallen,
Datter niet en was in't landt
Nutter als een fijn verſtandt.
Hola vriendt, en wilt niet ſegghen
Dat-men licht can wederlegghen,
Seyd' ick hem; want ſoo-men ſiet,
'Tfijnſt' en is het beſte niet.
Hollant ſeyndt ons heel fijn gaeren,
En de fijnſte lijnwaet-waeren,
Camerijck en Corterijck
Toonen ons oock deſghelijck

En wy ſcheppen groot vermaecken
In dat net-gheweefde laecken;
 VVant het door den vaſten draet
 Is bequaem tot dracht en naet.
Maer oft iemandt wilde hebben
Dat de fijnſte Spinne-webben
 Die daer hanghen in den hoeck
 Beter zijn als Hollandts doeck?
Soud'-men niet terſtondt met reden
Naerder in dit ſtuck te treden,
 Konnen toonen dat in't landt,
 Dit is een groot miſ-verſtandt?
Fijn verſtandt en ſcherpe ſinnen
Zijn maer webben van de ſpinnen,
 Noyt en vondt-men vaſten draet
 In een ſpinne-cops ghewaet.
Soo de alderfijnſte reden
Is ſeer kranck en ſwack van leden,
 Scherp verſtandt te fijn gheſchroyt
 En begrijpt de wijsheydt noyt.
Gheeft u ſtucken eens te riecken
Aen de wijſe-vijſe Griecken;
 Vraeght eens op u ſaken raet
 VVat dat u te doene ſtaet.
Niemandt van die ſlimme grijſen
Sal een vaſte reden wijſen:

Dat ſy ſegghen is wel fijn,
Maer'ten can niet dienſtigh zijn.
Fijne raden, fijne woorden
Zijn maer rechte ſpinne-koorden;
Bindt den eſel daer mé vaſt,
Hy ſal weſen haeſt ontlaſt.
VVegh dan met die fijne guyten,
Sluyt die hayre-ſplijters buyten;
Fijn verſtandt en ſpinne-draet,
Niemandt nut, en ieder quaet.
Hierom eertijdts de Poëten
Hebben ieder laten weten,
Hoe dat Pallas de goddin
Is den vijandt van de ſpin.
Om dat ſy te fijn wilt ſpinnen
En begaet het huys van binnen,
Noch en doet door haren draet
Iemandt op de wereldt baet.
Even ſoo zijn aen de landen
Al die dobbel-fijn verſtanden,
Die met wonder groot ghevaer,
Handel doen in deſe waer.
VVilt ghy van alſulcke leeren
VVat dat u betaemt ter eeren,
Ghy ſult worden fijn, en vijs,
Maer de rechte leer niet wijs.

VVant ſy ſelver altijdt miſſen,
En hoe wel ſy konnen viſſen,
'tSchoonſte dat ſy trecken uyt
Is een ſlimme palincks huyt.
Wie ſal konnen hier verhalen,
Hoe die fijne leeraers dwalen,
En noyt vinden vaſten ſtandt
In den dool-hof van 't verſtandt.
Deſen doet de ſchole beven,
Daer hy comt de leſſen gheven,
En hy maeckt een groot gheraes
Erghens om een vijſe-vaes.
D'ander wilter teghen ſtreven
En een fijnder ſtreke gheven
Om te ſeylen in den grondt
VVat den ouden grieck beſtondt.
Deſen noch wat meer hervaren,
Spint noch al wat fijnder garen,
En door ſotte waen ghewieght,
Seght dat d'een en d'ander lieght.
Ghinder ſchijnter een te rijſen
Als een meeſter van den wijſen,
Heel gherompelt en ghefronſt,
'tSchijnt den vader van de konſt.
Deſen met ſijn haſſe-baſſen
Doet de jonckheydt op hem paſſen,

'tSchijnt

'tSchijnt dat hy met groot beſcheydt
Groote wijsheydt heeft gheſeydt.
Maer wanneer de jonghe gaſten
Dieper in de leſſen taſten,
Vinden niet dat hen verheught,
Oft can leyden tot de deught.
'tZijn alleen maer viſigh-heden
Die noch eertijdts, noch op heden,
Noch ſoo langh de wereldt ſtondt,
Konnen gheven ſtandt oft grondt.
Sulcke wil ick verghelijcken
By de wijſers van de wijcken,
Die ons moeten vroegh en laet
VVijſen hoe het uer-werck gaet.
Deſe ('tis een kluchtigh dinghen)
Konnen op en neer ſoo ſpringhen,
Dat-ſe noyt en wijſen aen
VVijl oft tijdt ſoo't dient ghedaen,
VVijſt den eenen neghen ueren,
D'ander is al verre vueren;
VVijſt den andren halver thien.
Deſen ſtaet al op den drien.
En ſoo ſlaet den een den ander,
Noch en buyghen voor malckander,
Maer dit is in hen ghemeen,
Noyt te comen over een.

Dit's een beeldt ghemaeckt naer 'tleven
Dat de VVAERHEYDT heeft ghegheven
    Van die botte-wijſe lien,
    Die te ſamen altijts ſtrien.
Die den tandt ghedurigh ſlijpen,
Om malckander te begrijpen,
    En ghedurigh onder een
    Kijven om een eſels been.
En naer hondert duyſent twiſten,
Daer ſy mé den tijdt verquiſten,
    Anders niet en brenghen voort,
    Dan een onverſtandigh woordt.
En ten laetſten moeten ſegghen,
Hoe ſy't heffen, hoe ſy't legghen,
    Dat hun al te fijn verſtandt
    Staegh is teghen een ghekant.
Maer al wat ick heb gheſchreven,
En met reden voort-ghedreven,
    Is al weynigh, hier is't al,
    Fijn verſtandt naeckt groven val.
Alle Steden, alle ſcholen
Hebben vele ſien verdolen,
    Om hun al te fijn verſtandt,
    Valſchen val-ſteen van het landt.
Iae, ick heb een ſpreuck gheleſen,
Die hier kan ſeer dienſtigh weſen,

Die

Die een grooten meester siet,
Siet oock wel een deughe-niet.
VVatter af is laet ick blijven,
Maer dit moet ick hier oock schrijven;
Ons verstandt is steke-blindt,
End' en siet niet wat het vindt.
Al dat iemandt siet van buyten,
Zijn al dickwils waere sluyten,
Onse dinghen voor en naer,
Steken dickmael vol ghevaer.
Hier zijn twijfelachtigheden,
Daer veel ander dobbelheden,
Om de broosheydt van dit lijf
Vroeten wy in dit bedrijf.
Hy magh wel gheluckigh heeten,
Die daer noyt en pooght te beeten
Op de scherpheydt van't verstandt,
Dat hem Godt heeft ingheplant.
VVantter veel verstanden branden,
Om haer al te fijne tanden,
Die nu waren in de vreught,
Hadden sy wat meer ghedeught.
Tot besluyt dan eer wy scheyden,
Laet u van de VVaerheydt leyden,
VVacht u van te fijn verstandt,
VVant het is on-nut in't landt.

YDELHEYDT.

VVonder door ghedincken weten.

WAERHEYDT.

VVyden pot ſtracks uyt-ghemeten.

VVAERHEYDT.

WAT al dwaesheydt ſiet-men heden
In veel wijdt-beroemde ſteden,
Van de menſchen kleyn en groot,
Die ſoo ſtoffen ſonder noot.
Deſe daghen waſſer eene
Van gheſlachte niet ſeer cleene;
Wie dat was, oft hoe ghenaemt,
Hier te ſegghen onbetaemt.
Deſen quam daer blaſe-kaken,
En een groot gheruchte maken,
Dat hy wonder langh onthiel
VVat hem in't ghedincken viel.
Dat hy veel gheſchiedeniſſen
VViſte,ſonder eens te miſſen,
Oock wel over hondert jaer
Hier ghebuert en weder daer.
Dat hy koſte claer verhalen,
Al de reyſen met het dwalen
Dat Vlyſſes is gheſchiet,
Die ſijn lieve vrouwe liet.
Dat hy wiſte voort te bringhen
Noch wel duyſent ander dinghen;
Saken die op ſijnen dagh
Oock den ouden Neſtor ſagh.

En noch voorder ſoud' vertellen
VVaerom ons de plaghen quellen,
 VVaerom noch in Neder-landt
 't Vyer van Mars ſoo heftigh brandt.
Iae dat meer is, konde ſegghen,
En ontdeckt voor ooghen legghen,
 VVat den coopman oyt bevant
 In het teghenvoetigh landt.
In't cort, deſen grooten clapper
Liep hier inne wel ſoo dapper,
 Dat ick met een grammen ſin
 Sloegh daer mijnen ſnabbel in.
Vriendt, ſoo breedt niet van't ghedincken,
Dat ghy wat te ſeer doet klincken,
 Dat ghy boven maten acht,
 Is maer ijs van eenen nacht.
Groot ghedincken kan haeſt ſincken,
En als kreupel hincke-pincken;
 VVacht u dan door dwaſen ſchijn,
 Door't ghedincken trots te zijn,
Van dit ſtoffen ſonder eere,
En houdt dit voor vaſte leere,
 Dat 'tghedincken voor ghewis,
 Ydelheydt en dwaesheydt is.
Dit ghedincken ſoo ghepreſen
Magh alleen gherekent weſen,

Met

Met een grooten open pot,
VVijdt van halſe ſonder ſlot.
Deſen wat men ſtort daer binnen,
Oft hy ware ſonder ſinnen,
Gheeft weerom op ſtaende voet,
Tot een druppel al den vloet.
Oft wel comt onnoodigh quiſten
Eer't de ſneghe knechten wiſten
VVatter is in't wijde vat,
Bier oft wijn,oft ander nat?
En ſoo iſſet al vervaren,
Dat de kanne moeſt bewaren;
Sy toont wel een wijden mondt,
Maer is ydel in den grondt.
Alſoo-danigh zijn de menſchen
Die ſoo groot ghedincken wenſchen,
Dit's een rechte Sinne-beeldt,
Dat op ons ghedincken ſpeelt.
'tSchijnt wy ſullen veel onthouden,
En met ijſer-banden houden,
En noch wel naer vijftigh jaer
Schencken aen de jonghe ſchaer.
'tSchijnt wy ſullen't al ghedincken,
En door ons memori blincken
Als een wonder over al,
Daer ons iemandt kennen ſal.

Maer wy vinden ons bedroghen,
Ydelheydt heeft ons gheloghen;
Recht ghelijck het water vliet,
Gaet 'tghedincken wegh met niet.
En ghelijck een vochtigh ſierken,
Oft het cruypen van een mierken,
Neemt den luyſter teenemael
Van dat aerdigh ſchoon criſtael.
Soo gheſchiedet met t'onthouden,
Dat wy meynen vaſt te houden
Door een cleyn ontijdigh vocht
Vlieght onvruchtbaer in de locht.
Laet Corvinus dit beſteken,
En den Grieckſchen Leeraer ſpreken
In't onthouden beyde fijn
Die ſoo ſeer bedroghen zijn.
Deſen haddet al vergheten,
Dat hy plachte wel te weten,
Soo Philippus voor hem quam,
En de plaetſe by hem nam.
D'ander wie hem quam te vraghen,
VVat een naem hy hadd' ghedraghen;
Als een ſtommen menſch beſchaemt,
VViſt niet hoe hy was ghenaemt.
Zijn dat niet wel fraeye ſaken,
Die ons rechte ſotten maken,

Vliet

Vliet met u ghedincken, vliet,
'tIs al ydelheydt, 'tis niet.
Maer ghy comt hier teghen ſegghen,
En om my te weder-legghen,
Seght dat d'uwe onghelijck
Al veel grooter is van rijck.
VVel hoe kont ghy dan vergheten
Dat den Chriſten menſch moet weten
Thien gheboden in ghetal,
Eenen Godt noch boven al?
VVel hoe comt ghy dan te leven
Door de boosheydt aenghedreven
In den wulpſchen modder-cuyl,
Als een peerdt oft als een muyl?
Ey! u dinghen zijn maer grillen,
VVilt u ſinnekens vry ſtillen
Van dit wanckelbaer onthoudt,
VVeynigh onſe waerheydt houdt.
VVant hoe ſoud' de waerheydt prijſen,
Dat miſ-acht wordt van den wijſen?
Iſſer pijn-banck wel ſoo wreedt
Als't ghedincken van het leedt?
Laet ons dit noch hoogher heffen,
Om 'tghedincken bet te treffen,
En bewijſen metter ſpoet,
Dat 'tghedincken pijne doet.

Zijnder

Zijnder niet wel duyſent dinghen
Die inwendigh ons beſpringhen,
En noch gheven eenen lap
In ons groote wetenſchap?
Deſe ſteken, d'ander trecken,
Deſe wonden, d'ander wecken,
Ieder menſch in deſen noot,
VVordt nu bleeck, nu peers, nu root.
Nu ſoo gaet hy langhſt de veſte,
Dan ſoo kieſt hy dat gheweſte,
Dan ſoo comt hy weder t'huys,
Maer hy vindt al-om ſijn cruys.
VVaerom? 'tcomt van veel te weten,
'tVVare beter al vergheten,
Dan met ſulcke ſware pijn,
Door 'tghedincken wijs te zijn.
Dan oft iemandt waer gheneghen
Om t'onthouden wat ter deghen,
Dat hem mochte hier oft naer
Eeuwigh trecken uyt ghevaer,
VVoud' ick dat hy ghingh door-gronden
Alle ſijn voorleden ſonden,
En eens naeckt voor ooghen ſien,
VVat hier-naemaels ſal gheſchien.
VVatter al voor bitterheden
Eeuwigh zijn bereydt beneden

Voor

Voor den mensche die daer heeft
    Qualijck in sijn staet gheleeft.
Om alsoo met trane-beken
Af te wasschen de ghebreken,
    Daer oock een rechtveerdigh man
    Dickwils over vallen kan.
VVoude voorts dat hy met schaemte
Ghinck ontleden het gheraemte,
    Dat al wat de wereldt siet,
    Door sijn schichten brenght tot niet.
Om alsoo sich te begheven
Tot een over-saligh leven,
    Om te schouwen al het quaet
    Datter heden omme-gaet.
VVoude noch wel, mochtet wesen,
Dat hy met my wilde lesen,
    En in sijn ghedachten bracht,
    Dat den Cluysenaer soo acht.
Dat den Rechter van de sielen
Sal eens briesschende vernielen,
    Op een hoogh-verheven wolck,
    Al het wederspannigh volck.
VVant hy sal doch eens verschijnen,
En tot vreught oft groote pijnen,
    Met een over-groot gheluyt
    'tLaetste vonnis spreken uyt.

Op dat hy met kinder-vreeſe
Mochte leven als een weeſe
Die hier gheenen vader kent,
En den Heer' in't herte prent.
Op dat hy mocht gaen verſinnen,
Hoe den Heer ons comt beminnen;
En ghelijck hy ſelver ſeydt,
Ons wil doen bermhertigheydt.
VVel dan nu, beminde ſiele,
Oft mijn ſegghen u beviele,
En ghy noch behaghen vondt
In de woorden mijnder mondt.
Setter dit by voor het leſte,
En ghedincket voor het beſte:
VVilt vergheten vreught en pijn,
Maer wilt Godt ghedachtigh zijn.

YDELHEYDT.

Vele woorden baren eer.

WAERHEYDT.

VVel ghebruyckt, maer oock niet eer.

VVAERHEYDT.

LAETSTMAEL wat vermoeyt van leden
Quam ick in het huys ghetreden
Van mijn alderbeſten vriendt,
Die my ſomtijts heeft ghedient.
Hy nu vry wat ſeer bedeghen,
Hadd' wat goetjen by ghecreghen;
Oock een winckel noch ghekocht,
Die hem groote winſte brocht.
Hy dreef coopmanſchap in't drucken,
En het ſcheen hem wel te lucken;
Soo dat hy van ſté op ſté
Seere grooten handel dé.
Deſen tot mijn groot vermaken,
Toonde my veel ſchoone ſaken,
Die daer waren op't buffet
In ſijn beſte cabinet.
En noch ander wonder dinghen
Die daer ſtonden en daer hinghen;
Stucken aerdigh uyt-ghevrocht,
Die-men Princen ſchencken mocht.
Ick verbaeſt, ſtondt heel verwondert,
Dat hem onder ſoo veel hondert,
Onſen Heer in corten tijdt
Hadde ſoo ghebenedijdt.

Hier op heeft hy uyt-ghebroken,
En ſeer ſoetelijck gheſproken;
  Lieve vriendt, al wat ghy ſaeght,
  Heeft my weynigh oyt behaeght.
Maer een ſake ſtaet my t'ſinne,
Die ick aldermeeſt beminne,
  Dat ick in mijn winckel ſie
  Deſe ſchoone druckerie.
Deſe maeckt my blijde ſinnen,
Deſe doet my ſchatten winnen;
  Deſe maeckt mijn naem bekent,
  Al waer iemandt letters kent.
Hier in vind' ick verghenoeghen,
Soo wanneer ick daer in ploeghen,
  Om dat ick ſoo menigh woordt
  Door de perſſe brenghe voordt.
Siet, mijn knechten die daer letten
Op den druck, en 'tletter ſetten,
  Trecken wel op eenen keer
  Duyſent woorden en noch meer.
Over al ſoo ſeynd' ick boecken,
Oock tot in de minſte hoecken,
  En mijn conſt wordt ſeer ver-eert,
  Al waer dat-men conſten leert.
Zijn dat niet wel fraeye ſaken
Die den menſch ſoo achtbaer maken?

 Iae't

Iae't voorwaer, hoe langhs, hoe meer,
Vele woorden baren eer.
Vriendt, en laet u niet bedrieghen,
Dit is maer een handt vol vlieghen:
Vele woorden baren eer,
VVel ghebruyckt, maer oock niet eer.
Oft ghy quaemt u letters ſtellen
Om de ware leer te quellen,
Seght my, ſult ghy voor dit werck
Eere krijghen in de Kerck?
Oft ſoo ghy beſtondt te voeden
Door den druck een quaet vermoeden
Teghen Prins oft ander Heer,
Sult ghy krijghen lof en eer?
Oft ſoo ghy daer quaemt te drucken
Snoode vonden, quade ſtucken
Door rabauwen ons ghetoont,
Sult ghy daer van zijn gheloont?
Neen, u net-ghedruckte woorden
Sullen uwen naem vermoorden,
En met ſchande drucken uyt,
Een vuyl brandt-merck op u huyt.
Laet ons deſe leere keeren
Op de wijsheydt van veel Heeren,
Die oock in een cleyn vermaen
Op ſoo vele woorden ſtaen.

Die

Die met woorden ſoo veel dichten,
Dat ſy't ſchijnen al te lichten;
  En die't al-te-mael door-ſiet,
  Vindt maer woorden, anders niet.
Vele woorden zijn ghemeyne
Aen de groote met de cleyne;
  Maer een wel-gheſtelt ghemoedt
  Met een woordt leert ons veel goedt.
Daer die opgheblaſen ſotten
Ieder wecken om te ſpotten,
  Als ſy, ſonder goedt beſluyt,
  Soo veel woorden ghieten uyt.
VVilt dan vry mijn woordt bemercken
Tot een reghel van u wercken:
  VVoorden ſonder ware deught
  Hebben noyt in ons ghedeught.
Cicero ſal dit ghetuyghen,
Dat gheleerde ſelden buyghen,
  Alſſe zijn gheleert alleen,
  En met deughden on-ghemeen.
Oock een opghepronckte reden
Aenghedient met ſoetigheden
  Is verghif, en adder-ſogh
  Vol van liſten, vol bedrogh.
Soete woorden zijn als hoeren
Die ons in den afgrondt voeren;

Soete

Soete woorden met beval,
Leyden tot ghewiſſen val.
Oft-ſe rollen, oft-ſe vloeyen,
Oft wel als een rooſe bloeyen,
Oft wel als in ſijnen tijdt
Het gheſuyckert acconijdt:
Sy zijn vol van arghe-liſten,
En verwecken niet dan twiſten;
Sy behaghen door den ſtijl,
Doch en zijn maer etter-quijl.
VVie met ſulcke ſoete woorden
Eertijdts Princen oyt bekoorden,
Om te krijghen eer, oft ſtaet,
Zijn ghevallen in den haet.
Maer die met onnooſel reden
Op den ſtoel comt aenghetreden,
VVordt verheven door het volck,
Hoogher als de hooghſte wolck.
Gaet noch voorder, wijſe mannen
Zijn wel uyt het landt ghebannen
Om hun wijsheydt en verſtandt,
Maer misbruyckt in't Vader-landt.
VVijsheydt die de menſchen hebben,
Acht ick min als ſpinne-webben;
Is de wijsheydt daer alleen,
Sy en baet noch groot, noch cleen.

Over-

Overſulcks ter goeder trouwen,
VVilt op wijsheydt noyt betrouwen;
Groot betrouwen hier en daer,
Brochter duyſent in't ghevaer.
Tot beſluyt dan, die dit leſen,
VVillen ſy verheven weſen,
En door wijsheydt krijghen lof
In de ſtadt, oft in het hof;
Dat-ſe ſoecken eerſt te wachten
Naer de deught met alle crachten,
En daer naer met groot vermaeck,
Naer een hoogh-gheleerde ſpraeck.
Even als die boecken-prenten
Krijghen lof en rijcke renten,
Als wanneer ſy bringhen voort
Door den druck een ſaligh woordt:
Soo gheſchiedet met ons allen
Die door woorden niet en mallen;
Vele woorden baren eer,
VVel ghebruyckt, maer oock niet eer.

YDELHEYDT.

Lichaem lustigh en ghesondt.

WAERHEYDT.

Vrouwe die haer man door-wondt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

WIE heeft oyt ſijn roem ghedraghen
Op de wereldt, in ſijn daghen,
Dat hy hadd' in ſijn bedrijf,
Een ſeer weder-ſpannigh wijf?
Die hem ſtaegh door felle grepen
Gaf wel hondert duyſent nepen,
En aen ſijnen armen krop
Streeck haer magher kneukel-ſop.
Gaet door alle vier de winden,
Ghy en ſulter niemandt vinden
Die dit ſtuck heeft aenghegaen,
Als alleen de loſſe waen.
Deſe dul en ſonder ſinnen,
Gaet ſoodanigh wijf beminnen,
Die daer in den echten ſtaet
Haren man ghedurigh ſlaet.
Die noch voorder daer beneven,
VVil dat hy ſal voor haer beven,
En gheſtaegh in vreught oft pijn,
Als een rechten Hannen zijn.
VVie heeft oyt ſijn leven-daghen
Hier af menſchen hooren waghen?
Sal ick minnen die my haet?
Sal ick ſtreelen die my ſlaet?

Sal ick eeren die my bijten?
Sal ick toeven die my ſmijten?
Sal ick ſpijſen, ſal ick vo'en
Die my groote droefheydt doen?
Neen, dit zijn verkeerde weghen
Naer het hof van waen gheleghen;
VVaerheydt gheeft ons beter raet
VVat hier in te doene ſtaet.
Leſtmael heeft ſy ons beweſen,
Dat de vrouw noyt dient ghepreſen,
Noch bedeckt, noch overluyt,
Die daer ſlaet van achter uyt.
En den man is in den huyſe
Als een Rechter van den ruyſe,
En de vrouw is in het velt
Onder ſijn ghebodt gheſtelt.
Dit heeft Godt ſoo goedt ghevonden,
En den man daer aen verbonden;
Hy is dwaes en blijft te kort,
Die van wijfs gheringhelt wort.
'tVVijf is aen den man ghegheven
Als een hulpe voor dit leven,
Om te leven met hun twee'en
Als de ſchapen onder-een;
Maer niet om den man te dwinghen:
En die ſulcks te weghe bringhen,

Haecken

Haecken ſtracks met deſen vondt,
Schip en ſchipper in den grondt.
'tVVijf en magh den man niet quellen
Als den duyvel van der hellen;
Veel min als een ergh fenijn,
Van haer man beulinne zijn.
Maer ſy moet hem eer bewijſen,
VVatter oock comt op te rijſen;
'tMoet haer weſen even goet,
VVatter valt, 'tzy ſuer oft ſoet.
Siel en lijf van Godt gheſchapen
Gaen als man en vrouwe ſlapen:
'tVleeſch is vrouw, den man is gheeſt;
Hy moet cloeck zijn, ſy bevreeſt.
Sy moet duycken, hy moet ſpreken;
Sy moet draghen, hy magh wreken;
Sy moet buyghen ſoo-ſe kan,
Hy is over al den man.
Maer wat is't, wat ſiet-men heden
Over al in vele ſteden?
'tSpit draeyt dickmaels ſeer verkeert
En den gheeſt wordt over-heert.
Iae, dat meer is te beclaghen,
Dit gheſchiedt in onſe daghen;
'tVleeſch, dat weder-ſpannigh wijf,
VVordt verſterckt in haer bedrijf.

Ende dat niet teghenſtaende
Dat-ſe menigh man maeckt gaende:
Hoe-ſe ſtraffer lenſt en gordt,
Hoe-ſe meer ghekoeſtert wordt.
Sy comt aen met duyſent vonden,
Die den armen gheeſt door-wonden:
En den gheeſt als ſteke-blindt,
Troetelt noch dit booſe kindt.
Hier af wonder veel te dichten,
VVaer den claren dagh verlichten;
VVie ſijn-eyghen ſelven kent,
Vindt dit in ſijn borſt gheprent.
Comt het wijf maer wat te beven
Van een cleyne korts' ghedreven,
Stracks tot weiren van de pijn
Loopt-men om den Medecijn.
Comt het wijf maer wat te claghen,
Men weet hoe me-vrouw behaghen;
Stracks ten huyſen uyt, en voort,
Dat de leghe Lente ſtoort.
Luſt me-vrouwe lacker t'eten,
Stracks men brenght de beſte beten;
Al wat dat-men 'tlichaem doet,
Dat moet weſen ſuycker ſoet.
VVil het lichaem ſoete kelen,
Oft het ſou van droefheydt quelen,

Stracks het Clave-cinghel-ſpel
Maeckt een hemels-ſoet gherel.
VVil het jaghen, wil het ſpringhen,
Oft door dicke boſſchen dringhen;
Stracks den hondt die ſtaet ghereedt;
Eer me-vrouw noch is ghecleedt.
Zijn dit niet verdraeyde ſtreken,
Van de waerheydt af-gheweken?
Sal ick toeven die my ſlaet?
Sal ick ſpijſen die my haet?
Sal ick met haer willen leven
Die my ſlaghen comt te gheven,
En daer mede gaen bekladt
Als een ghecks-maer in de ſtadt?
Ach waer loopen onſe ſinnen
Die den vijandt ſoo beminnen?
Sien wy niet dat 'tlijf gheſondt
Iammerlijck de ſiele wondt?
En wy ſmeden noch de wapen
Daer ſy ons met comt betrapen;
Die veel lacker-beten eet,
Sijnen eyghen moort-priem ſmeet.
Als den buyck heeft wel ghegheten,
Moet-men gaen den tijdt vergheten,
En verdienen 'teeuwigh vyer
Met een dertel Venus dier.

En daer naer gaet 'tvercken ſlapen,
Om ghemack en ruſt te rapen:
Lieven Godt wat is dit al
Voor den gheeſt, als ſijnen val!
Hoe veel zijnder af-ghevallen,
Die hun vleeſch ſoo lieten mallen,
VVel gheboren, hoogh-gheleert,
VVijdt beroemt en ſeer ver-eert.
Die nu diep in d'helle ſmooren,
En de duyvels ſelve ſtooren,
Die hen door haer quaden raedt
Dreven tot ſoodanigh quaedt.
Wie naer ſaligheydt wil trachten,
Moet ſich van vrou-weelde wachten;
Die ghebreck en hongher lijdt,
VVordt ſeer haeſt ſijn luſten quijdt.
Magher peerden weynigh letten,
Maer al die-men ſeer wilt vetten,
Soo den toom niet wel en ſluyt,
Slaen van achter dapper uyt.
VVorſtelaers met koorts bevanghen,
VVorden van een kindt ghevanghen;
Maer de kneukels ſterck gheknocht,
Zijn de ſterckſte van den tocht.
Soo gheſchiedet met de lieden
Die het vleeſch (hun vrouw) ghebieden;

VVant de ſiel wordt wel ghetoeft
Als ons lichaem is bedroeft.
'tZijn verdiende groote plaghen
Van ſijn wijf te moeten claghen;
Maer te ſtaen in haer ghebiedt
Is veel harder, als't gheſchiedt.
Laet het lichaem noyt ſoo waſſen,
Dat den gheeſt op't vleeſch moet paſſen;
Schiet den dam voor deſen ſtroom,
Houdt het vleeſch ſtaegh in den toom.
Dan ſal ieder konnen weten,
Dat ghy zijt als man gheſeten
Over al, en uyt, en in
Door gheheel het huyſ-gheſin.
Laet den eſel vry wat ſuchten,
En ontreckt hem ſijn ghenuchten;
VVant het lichaem wel gheſondt
Iammerlijck de ſiele wondt.

YDELHEYDT.

Sterckheydt en vermaerde cracht

WAERHEYDT.

VVordt van cranckheydt overmacht.

VVAER HEYDT.

ZIIT ghy dul? wat wildy maken?
Nemt ghy dom ſoo groot vermaken
In een ſtercke vanghenis?
VVeet ghy wat u lichaem is?
Neemt u ſterckheydt is gheleghen
In't ſnel loopen door de weghen,
Soo dat oock een dapper man
V niet achterhalen kan:
Neemt de loop-baen doet ons blijcken,
Dat een ieder u moet wijcken,
En betuyghen over al,
Dat u niemandt volghen ſal:
Neemt ghy hebt met gauwe leden
Atalanta overſtreden,
Die ſoo menigh dapper helt
Door haer loopen heeft ghevelt:
Neemt ghy hebt in ſnel te vluchten
Atlas neve ſelf doen ſuchten,
Die ſoo ſnel is als den vloet,
Als hy ſijne boodtſchap doet:
VVat heeft dit al te beduyden
By den windt die waeydt uyt'tzuyden,
By het vluchten van den haes?
Vwen loop is enckel raes.

'k Late daer de voghels blijven
Om niet ſonder noot te ſchrijven;
Maer des hemels lichten vliet
Die-men voelt, en niet en ſiet:
Die aen ons ſtracks is verdwenen,
En ſoo haeſt noch eens verſchenen,
Dat hy op den ſtaenden voet
Menigh duyſent mijlen doet.
En met een ons ras doet draven,
Als bevreeſde Turckſche ſlaven,
Naer een nauw beſloten graf;
VVeeft dit ſtuck al beter af.
Gaet dan, en met moedigh roemen
Pluckt wat ſlechte kerck-hof bloemen;
Al dit loopen loopt naer't dal,
Daer-men niet meer loopen ſal.
Oft wel ghy hebt vaſte leden
VVel doorknocht en wel beſneden,
Kneukels hondert duyſent mael
Harder als het beſte ſtael.
Ghy wordt by den Leeuw gheleken,
Die can ijſer-ketens breken:
By den Tygher, by den Beir,
By den VValviſch in het meir:
By die groote ſware ſchepen
Die ſoo groot ghewichte ſlepen,

By

By de balcken op den want,
By het Peerdt, en Olyphant.
Dit is slechts een valsch verheughen,
Niet ghegrondt dan op een leughen;
Door het minste dat hem quelt
VVordt den Olyphant ontstelt.
Thoont hem witte schoone doecken,
Hy sal kiesen duyster hoecken,
En een muys, een cleyn gheruchť,
Doet hem gheven sucht op sucht.
VVilt ghy sien de Leeuwen beven,
Laet den Haen een kraey maer gheven:
Roert den trommel in het woudt,
Stracks den Tygher staet benoudt.
'tPeerdt een moedigh dier gheboren,
Maer vernaghelt,gaet verloren:
Kleyne wormkens wonder schalck
Knaghen door een groote balck.
'tSchip dat spoedigh comt ghevaren
Tot een spot van alle baren,
VVaer aen noch de felste windt,
Noch tempeest eens canse vindt;
Moet sich leelijck over-gheven,
Alsoo haest daer comt ghedreven
Remora met kleyn bedrijf,
Vischken dat hem klampt aen't lijf.

VVaerheydt heeft dan wel ghefchreven,
Dat de fterckfte fich begheven
Voor het cranckfte datter is,
Naer ghemeyn ghetuyghenis.
Moeten dan de torens vallen
In het diepfte van de wallen
Door een cleyn gherucht vercracht,
Sult ghy ftaen op uwe macht?
Menfch en wilt u niet bedrieghen,
Noch u eyghen macht belieghen,
Self een briefelken van broodt
Kan u brenghen tot de doodt.
Laet des Keyfers dochter fpreken
Van een naelde doodt ghefteken;
Siet den punct die op haer viel,
Liet haer lichaem fonder fiel.
Ander hebben doodt ghevallen,
Om dat fy wat wilden mallen,
En wat lacchen overluyt;
Ander bliefen 'tleven uyt
Door een hayrken dweers ghedreven
In wat foete melck ghegheven;
Ander', ick en weet niet hoe,
Sloten huys, en leven toe.
Dit wil ick u claer belijden,
En voor niemandt my vermijden;

Al

Al de ſterckte van den menſch
Is niet weerdigh eenen wenſch.
'tMinſte dierken kan ons quellen,
Iae een hayrken ſoo ontſtellen,
Dat den alderſterckſten man
Niet een kortsken draghen kan.
Leert dan dat vermaerde crachten,
Die de menſchen ſoo veel achten,
Hoe volcomen dat-ſe zijn,
Niet en zijn als ydel ſchijn.
En dat oock de vroomſte mannen
VVorden van een korts' verbannen;
Iae de alderſterckſte cracht
Van de cranckheydt over-macht.

YDELHEYDT.

Schoonheydt heeft al-omme lof.

WAERHEYDT.

Schoonen Appel vol van ſtof.

VVAER-

VVAERHEYDT.

SCHOONE Maeght, ick moet u vraghen,
VVaerom dat ghy alle daghen
VVwen kostelijcken tijdt
In paleeren soo verslijt?
VVaerom dat ghy d'hayre-stringhen
Pooght soo gheestigh te bedwinghen
Ende dees soo sinnigh ploeyt
En met poeyers soo bestroeyt?
'tIs om dat wy souden wesen
Door de gantsche stadt ghepresen,
En dat ons schoon aenghesicht
Schijnen soud' een Sonne-licht;
Op dat alle jonghe dieren
Onse schoonheydt souden vieren,
En den adel van het hof
Gheven onse reden lof.
Acht ghy schoonheydt dan verheven
Als een wonder van dit leven,
Als een soete liefde-londt?
Stopt om Godts-wil uwen mondt.
Ghy spreeckt oft ghy waert ghetoghen
Buyten reden en vermoghen;
Schoonheydt schijnt van buyten iet,
Maer van binnen is't al niet.

Iouffer wilt ghy my ghelooven,
Ick en ſal u niet verdooven,
Maer met ongheveynſden mondt
Spreken mijnen rechten grondt.
Schoonheydt deckt veel ſnoo ghebreken
Die het graf ſal open-breken:
Schoonheydt in des wereldts hof,
Schoonen Appel vol van ſtof.
Eertijdts heb ick eens gheleſen
Van den Appel ſchoon van weſen,
Die men pluckt ontrent het landt
Door het hemels vyer verbrandt.
Deſen ſchijnt van groot ghewichte,
Schoon van buyten in't gheſichte;
Maer die hem van binnen raeckt,
Vindt hem vuyl en ſeer miſmaeckt.
Deſen magh ick verghelijcken
By die haer ſoo ſinnigh ſtrijcken,
En gaen met een hoofs-ghelaet
Ghepolijſtert achter ſtraet.
Die ſoo moedigh omme-draeyen,
En uyt d'ooghen ſchieten raeyen,
Als die ſchoone ſterre plagh
Die ons 'smorghens brenght den dagh.
Oft wel komen aenghetreden
Met haer opghepronckte leden

Als

Als de Moeder van de Min,
Oft de ſchoone Iaght-goddin.
En de menſchen ſoo verſetten
Met vervalſchen, en blancketten,
Dat oock wel een handigh man
Dit bedrogh niet ſien en kan.
Deſe zijn die vuyle vaten,
Die Gomorra heeft ghelaten,
Schoon van buyten om aenſien,
Maer van binnen rotte pri'en.
VVilt ghy reden hier af erven,
Comt en ſiet me-vrouwe ſterven;
Als den Appel open-breeckt
Siet-men watter binnen ſteeckt.
Dan vertoonen haer de baken
Alſ-men weirt het opper-laken;
Als het vel wordt opghelicht,
Dat ſoo ſchoon was in't gheſicht.
Niemandt van de naeſte maghen
Kan den vuylen ſtanck verdraghen;
Ieder loopt en ſcheyter af
Als van een gheſchildert graf.
Die daer was van groote weerde,
VVerdt verkeert in ſtof en eerde;
En het alderſchoonſte vel
VVordt het vuylſte worme-ſpel.

Maer ick wil noch hoogher rijſen,
En wat anders u bewijſen,
Dat veel openbaerder noch
Sal vertoonen dit bedrogh.
Paris was ſoo ſchoon van weſen,
Dat hem al de dochters preſen;
Dat ſijn alderſchoonſte mondt
Oock Goddinnen heeft ghewondt.
Helena was oock ſoo ſchoone,
Dat ſy wan de ſchoonſte croone
Over al met groot ghemack,
Daer-men van de ſchoonheydt ſprack.
Om haer ſchoon en deftigh weſen
Iſſer grooten twiſt ghereſen;
Om haer ſchoonheydt in het velt
Is verſlaghen menigh heldt.
Om haer ſchoonheydt heeft gheleden
Een van d'alderſchoonſte ſteden;
Om haer ſchoonheydt wierdt verbrandt
Troyen, croone van het landt.
VVel wat is hen wedervaren,
Die ſoo ſchoon als Sonnen waren?
Heeft de ſchoonheydt hen bewaert,
Oft van ſterven hier gheſpaert?
Neen, ſy zijn als ſtof vervloghen,
En in't vuyle graf gheboghen;

Hoort

Hoort eens wat hen is ghefchiedt,
Soo de fchoonheydt quam tot niet:
Hare roof-ghelijcke wanghen,
Schenen vellen van de flanghen,
En den alderfchoonften mondt
Als een oven open ftondt.
Die ghekrolde fchoone ftringhen,
Die de jonghe herten vinghen,
Vuylder als een kalver-fteert,
VVaren niet een ftuyver weert.
Dat bevalligh aerdigh wefen
VVierdt daer van de doodt verwefen,
En op eenen ooghenblick
VVierdt de fchoonheydt enckel fchrick.
Sy verkeerden ftracks in affchen
Daer fy waren uyt ghewaffen,
En dan fagh men voor den dagh,
VVatter onder fchoonheydt lagh.
Laet dit in u herte vallen,
Lieve Maghet, laet het mallen;
Laet de fchoonheydt, laet-fe daer
End' en acht-fe niet een hayr.
VVacht u van den tijdt te fpillen
Met de Schoonheydt en haer grillen,
Maer befteedt hem even feer
In den dienft van onfen Heer.

VVilt verachten alle dinghen
Die ons niet als ſtof en bringhen,
  En bemerckt dit Sinne-beelt,
  Dat hier in de printe ſpeelt.
VVel te recht dan magh ick ſegghen,
Dat de ſchoonheydt is te legghen
  By den Appel van het rijck,
  Dat ront-omme light in't ſlijck.
Buyten ſchijnt ſy wat te ſijne,
Maer is binnen ſtof en brijne
  Schoonheydt met haer hooghen lof,
  Schoonen Appel vol van ſtof.

YDELHEYDT.

Doorluchtigheydt

WAERHEYDT.

Baert duysterheydt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

WEL ghy dwaſe lichte ſchuyte,
Speelt ghy noch al op de fluyte?
Onbeſchaemde derft ghy noch
Roeren van u ſlim bedrogh?
Iae, ſy wil noch hoogher vlieghen,
En noch ergher ons bedrieghen;
Hoort in't corte met een woordt,
Hoe ſy ons hier clamt aen boordt.
VVijdt-vermaerde clare ſteden
Seer doorluchtigh in haer leden
Dienen my voor edeldom,
En daer over dragh' ick rom.
VVant die daer is uyt gheboren,
Is uyt duyſent uyt-vercoren,
Achtbaer oock voor alle man
Als een ruſtigh Edelman.
Ionckher wilt een weynigh beyden,
End' en laet u niet verleyden;
Denckt eerſt dat een cleyn beſcheydt
Deſe woorden heeft gheſeydt.
Denckt dat ſy u ſoeckt te paeyen
Met bedrieghelijcke raeyen,
Daer af niemandt oyt ter deegh
Licht, oft ware luyſter creegh.

Meent

Meent ghy (ſpreeckt) wy zijn alleene,
Datter iemandt groot oft cleene
Opghevoedt in eenigh landt,
Seer doorluchtigh in ſijn ſtandt,
Daerom is in lijf oft ſeden,
Oft doorluchtigh in ſijn reden,
En veel claerder van verſtandt,
Dan een ander van ſijn landt?
Niemandt wie't oock ſoude weſen,
Vyt een clare ſtadt gthereſen,
Treckt van haer voor ſijne kans
Oock den alderminſten glans.
VVat ſal't iemandt moghen baten,
Dat de ſtadt heeft fraeye ſtraten;
Dat de locht en haren gront
Aen de borghers is gheſondt?
Datter zijn veel rijcke vlieten,
Daer uyt oock fonteyne ſchieten;
Dat-ſe light ontrent de zee
Op een wel bequame ree?
Datter goudt en ſilver-mijnen
Vyt haer diepten ſtaegh verſchijnen;
Datter groote ſchatten zijn
En den ſtapel van den wijn?
Dat ſy ſterck is door haer wallen,
En bevrijdt met diepe dallen;

Datter menigh hoogh ghehucht
Schiet den cop tot in de lucht?
Somma dat-ſe wel gheleghen
Heeft een grooten naem ghecreghen,
Kan dat iemandt daer ghebaert
Gheven eenen claren aert?
Neen, den lof hier van ghecommen,
Daer af magh hem niemandt rommen,
In't byſonder, oft ghemeen;
VVant die Stadt heeft die alleen.
Iae, noch claerder moet ick ſpreken,
Comt ghy in haer uyt te ſteken,
Al den lof behaelt met pijn,
Sal oock aen haer eyghen zijn.
Dat my ware keur ghegheven
Om te kieſen voor mijn leven
Eene claer oft duyſter ſtadt,
Ick verkoos een duyſter gat.
VVaerom? Om aldaer te ſchuylen
En mijn ſiel niet te vervuylen;
VVant een al te groote licht
Hindert grootelijcks 'tgheſicht.
En oock om aldaer te ſchijnen,
En ſoo licht niet te verdwijnen;
VVant al waer de Sonne ſchijnt
Alle ſterre-licht verdwijnt.

Zijt ghy quaedt en boos van leven,
Sulck' een Stadt can u niet gheven,
  Anders als dat al u quaet
  Loopen ſal daer achter ſtraet.
Dat doorluchtigh clare weſen
Van den ſchijn ſoo ſeer ghepreſen
  Sal gaen bringhen aen den man
  VVat u boosheydt magh oft can.
Al wat ghy beſtaet te drijven,
Sal-men daer als fabels ſchrijven,
  En ghy ſult met ſpijt en pijn
  Vingher-wijs miſ-preſen zijn.
Sulck' een Stadt met ſoo veel ooghen
Sal u boosheydt noyt ghedooghen:
  Daer en is gheen duyſternis,
  Daer ſoo groote claerheydt is.
Gaet veel liever by de boeren
Van u claer gheborte roeren,
  Dit ſal in een duyſter ſtal
  Hebben eenen claerder val.
En ghy ſult daer ſlechte lieden
Sterck bevelen, en ghebieden;
  VVant een klunten uyt het riet
  Deſe claerheydt niet en ſiet.
Daer en is niet aen gheleghen
VVat een Stadt ghy hebt ghecreghen,

Daer ghy in gheboren zijt,
Is't dat ghy de ſonde mijt?
Zijt ghy van Parijs gheſproten,
Oft tot Bruſſel uyt-ghegoten,
Oft tot Brugghe voort-ghebrocht,
Oft te Napels uyt gheſocht;
Oft wel zijt ghy eerſt verſchenen
In die wijſe ſtadt Athenen,
Dit en brenght niet aen den dijck,
Light ghy met den neus in't ſlijck.
Alle clare groote ſteden,
Noch hier voormaels, noch op heden
Brenghen aen't gheboren kindt
Niet dan waen en enckel windt.
Maer wy moeten wel beſorghen
In ons jonckheydt met den morghen,
Dat wy deught en eere doen
Aen de ſteden die ons voen.
Dit en magh ick niet vergheten,
VVant het dient oock mé gheweten,
Dat oock wel een groote ſté
Brenght veel ſware laſten mê.
Ghy zijt verre van de kercken,
Van de winckels, van de wercken;
Ghy en kondt van uwen vriendt
Niet ſoo lichte zijn ghedient.

Moet

Moet ghy uyt den huyſe trecken
Door de ſtadt naer vremde plecken,
Ghy moet alles legghen aen,
Oft ghy wilde reyſen gaen.
Eyndelingh ghy zijt vol ſorghen
'sMorghens met den lichten morghen,
Om den aldernaeſten wegh
Dienende tot u belegh.
Dan ſoo gaet ghy deſen kieſen,
Nu ſoo moet ghy hem verlieſen,
Dan alhier, en dan aldaer,
Dickwils ick en weet niet waer.
Dit zijn die vermaerde rotſen,
Die ons in de ſteden trotſen,
Door de welcke ſonder cruys
Niemandt vindt ſijn eyghen huys.
Siet eens wat al onghemacken
Op ons teere leden ſacken,
Als wy woonen in een ſtadt
Soo doorluchtigh aenghevat.
Stelt u lacchen dan beſijden,
End' en wilt u niet verblijden
Dat u Vader-landt ghewis
Claer en heel doorluchtigh is.
Twijfelt iemandt aen mijn ſegghen,
Siet hy kan het ſelfs uytlegghen,

Is't dat hem niet en verveldt
Eens te ſien dit Sinne-beldt.
Deſe Stadt hier uyt-ghetrocken
Gheeft veel duyſter groote vlocken.
VVaerom is't ? Doorluchtigheydt
Baert maer groote duyſterheydt.

YDELHEYDT.

Vrygheboren als een Graef,

WAERHEYDT.

In den vrydom groote slaef.

VVAER-

VVAERHEYDT.

IONCKHER die ſoo ſcheert den hane
Als het kaetjen van de bane,
En u roemt ſoo breedt en wijt,
Dat ghy vry gheboren zijt;
Comt,ontdeckt u duyſter ooghen,
Ick moet hier wat fraeys vertooghen,
VVaer uyt dat ghy ſult verſtaen,
Dat u woorden creupel gaen.
Siet, dit voghelken can ſinghen,
'tCan wel huppelen, wel ſpringhen,
'tCan wel vlieghen hier en daer,
Oft het vry van banden waer.
Niet te min het is bedwonghen
In den vlucht en in de ſpronghen
Door een ſwacke kinderhandt,
'tIs vry-onvry in den bandt.
Dit's een beeldt ghetreft naer't leven,
Dat de VVaerheydt heeft ghegheven
Van den vrijdom van het kindt
Dat-men in de wereldt vindt.
Comt het tot ſijn rijpe jaren,
'tSchijnt in vrydom voort te varen;
'tIs van vrydom dat het waeght,
Maer eylaes! als ſlaef gheplaeght.

Niemandt

Niemandt onder alle menſchen
Oft-ſe volghens hare wenſchen
Hoogh oft neder zijn gheſtelt,
Oft hy moet hier zijn ghetelt.
VVant den bandt van Adams ſonde
Gheeft den vrydom ſulck-een wonde,
Datter oock gheen ſlavernie
Meerder is in't landt, als die.
En al waret ſoo ghevallen,
Dat ghy noch door Adams mallen,
Noch door Eva waert ghevelt,
Oft in ſlavernije gheſtelt;
Iae met onſe Lieve Vrouwe
VVaert bevrijdt van deſen rauwe,
Niet te min ghy laeght noch vaſt
Als een ſlaef met grooter laſt.
Ghy zijt aen een rat ghebonden
VVanckelbaer op alle ſtonden,
Dat de menſchen hier gherieft
Iuſt ghelijcket hem belieft.
Deſen doet het hooghe ſitten,
d'Ander delven ende ſpitten,
Deſen ſettet op den ſtoel,
d'Ander ſmijtet in den poel.
Nu ſoo willet ons ghelucken,
Morghen ſallet ons bedrucken;

Heden zijn wy wel ghesien,
Morghen kan ons niemandt lien.
Nu soo blase't soete winden,
Dan soo wille't ons verslinden;
Dit seer onghestadigh wiel
Volght ons altijdt op den hiel.
Niemandt heeft sich vry beseven,
Die van moeder creegh het leven,
Hoe verheven, hoe gheleert,
'tVVas seer haest met hem verkeert.
Maer die uytter tijdt ghescheyden,
In de graven ons verbeyden
Zijn alleen hier af verlost,
Evenwel noch wormen-cost.
VVie sal dorven dan veel rasen,
VVie sal segghen als den dwasen,
Dat hy vry is in de locht
Van sijn moeder voort-ghebrocht?
Daer hy niet en kan verwerven,
(Ick en spreeck hier van gheen sterven)
Dat hy met een vry ghemoet
Sijne camer open doet?
O ghy dwase lichte sinnen,
Die bedrogh soo comt te winnen;
Vrydom daer ghy soo op staet,
Hanght aen eenen sijden draet.

Duyſent vreeſen, duyſent baren
Comen op ons aenghevaren,
In wat roep, oft in wat ſtaet,
VVaer-men light, oft waer-men gaet.
Soo dan niemandt van ons allen
Magh van ſijnen vrydom kallen,
Oudt, oft jonck, oft ick, oft ghy;
Maer die doot is, die is vry.
Al en light ghy niet ghevanghen,
Noch gheboeyt met ijſer tanghen;
Al en zijt ghy niet vercocht,
Noch in Turcks ghewelt ghebrocht;
'tIs te vroegh noch om te rommen,
Daer veel onghelucks kan kommen:
'tEyndeken dat wijſet al
VVat ons eens gheſchieden ſal.
Siet den viſſcher met ſijn knapen,
Die in zee de moſſels rapen,
Die en ſchreeuwen noyt aen 't ſtrandt
Oft de moſſels zijn aen 'tlandt.
'tEyndeken van iemandts leven
Moet ons goed' ghetuyghe gheven;
'tEyndeken brenght vreught oft pijn,
In het ſtertje light 'tfenijn.
Ick wil noch wat verder ſchreden,
En bewijſen met goe reden,

Hoe dit wanckelbaer ghevaer
Ons ghedurigh valt seer swaer;
Iae, niet eene van de daghen
Vry en laet van sijne plaghen,
En niet eenen ooghenblick
Vry van droefheydt oft van schrick.
Dit en moeten wy niet soecken
In vernufte rotte boecken,
Die in't Griecks oft in't Latijn
Duysent jaer gheschreven zijn.
Daer veel Princen, en Princerssen
Staen als dienaers, en dienerssen,
En oock menigh hoogh-ghemoet
Als de slaven spitten moet.
Nu in onse leste tijden
Konnen Heeren dit belijden,
Die daer waren in het hof
Groot van adel, hoogh van lof.
En 'ten leedt maer weynigh uren,
d'Eenen moest de doodt besuren,
d'Ander wierdt uyt 'thof ghejaeght,
d'Ander van den Raedt ghedaeght:
d'Ander moest als ballinck vluchten,
Desen als een slave suchten.
Met een woordt, door schuldt oft nijde,
Ieder was sijn vrydom quijt.

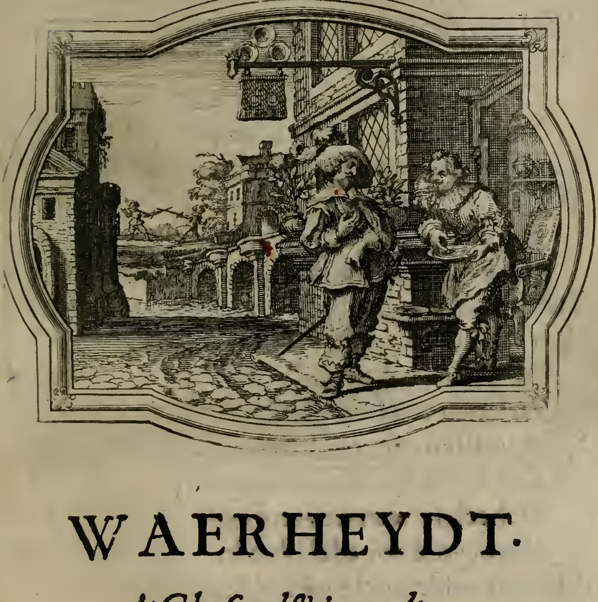
VVilt dan noyt door hoogh-moet ſwellen,
En in vrydom hope ſtellen;
Oock een hoogh-gheboren Graef
VVordt ſeer haeſt een leeghe ſlaef.
Maer ghy wilt hier teghen ſtreven,
En in uwen vrydom leven,
Segghende dat ghy noch zijt
Van de ſlavernij' bevrijt;
Dat ghy niet en moet verkeeren
Als een ſlave met de Heeren,
Noch voor iemandt oock en beeft,
Maer op uwe renten leeft.
Vriendt, dit zijn oock mede grillen,
Die my niet en konnen ſtillen
Van te ſpreken claer en rondt,
Dat ons vrydom is ghewondt.
Ick en ben niet ſeer verwondert,
Dat ghy van u vrydom dondert;
VVant ghy buyten niet en ſiet,
VVat oock binnen u ghebiet.
Ghy ſeght als een ſlaef te leven,
Die voor eenen Heer moet beven;
En ghy ſeght dit enckel jock,
Leght den vrydom in den ſtock.
En ghy ſweeft door alle velden
Als de vry-gheboren Helden;

'tIs al vrydom wat ghy jaeght,
'tIs al vrydom wat ghy draeght.
Maer ghy comt wel ſeer te faelen,
Ydelheydt die doet u dwaelen;
VVant ghy dient niet eenen Heer,
Maer wel duyſent, oft noch meer.
Soo veel driften als wy voelen
Om end' om ons herte woelen,
Soo veel Heeren dienen wy,
Die ons noyt en laten vry;
Die ons doen ghedurigh draven,
Meeſters, knechten, Princen, Graven,
Door haer groote tyrannij
In een ſware ſlavernij.
VVegh dan met u blauwe blommen,
Niemandt magh van vrydom rommen,
Dan alleenelijck den gheeſt,
Die Godt, en ſijn' wetten vreeſt.
D'ander zijn al vaſt ghebonden
Door den bandt van hunne ſonden,
Niemandt, Coningh, Prince, Graef,
Of hy is een groote ſlaef.

YDEL

YDELHEYDT.

Edel bloedt.

WAERHEYDT.

'tGhesondst' is goedt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

DAT ick hoorde dese daghen
Van twee Edel-lien ghewaghen,
VVierdt heel kluchtigh my vertelt,
En het dient hier oock ghestelt.
'tSal een goeden spieghel bringhen
Aen ons edel jonghelinghen
Die door waene-wijs ghemoet
Soo verheffen 'tclare bloet;
En van Ydelheydt ghedreven,
Niemandt willen eere gheven,
Hoe wel dat hy deughdigh leeft,
En een ieder 'tsijne gheeft.
Dese Ionckhers beyd' ghesеten
Aen een tafel naer den eten,
Eerst heel sedigh ende stil
Vielen in een heet ghеschil.
Sy begonsten daer te kijven,
En elck sterck sijn stuck te drijven;
'tScheen sy waren even goedt
Alle beyd' door edel bloedt.
d'Eenen wilde sulcks niet lijden,
Maer schoot henen van ter sijden
Met den deghen in de vuyst,
Roepende, T'sa, t'sa verhuyst.

T'ſa compt aen, compt proeft den deghen,
Compt op ſtraet, op 'sHeeren weghen,
T'ſa ghy ſtoeffer compt by my,
Ick heb claerder bloedt als ghy.
d'Ander om ſijn eer te treffen,
Niet vervaert van al dit keffen,
Quam oock luſtigh in het veldt
Als een wel-gheboren heldt.
Daer ghinck't ſtracks aen op een vechten,
(Ieder wilt ſijn ſtuck aen-rechten)
VVaer uyt rees een groot ghebaer,
Dat 'tghebuerte wierdt ghewaer.
Meeſter Hans quam uyt-gheloopen
Met noch ander volck met hoopen,
Met een vorcke, met een pijck,
Al de wapens van de wijck;
En ſoo zijn-ſe beyd' gheſcheyden,
D'eene ghinck het volck gheleyden,
D'ander by den Chirurgijn,
Moeſte wat verbonden zijn.
Als den meeſter ſagh de wonde
Van't beghinſel tot den gronde,
En ſijn ſalven daer op ley,
Hoord' hy dat den eelman ſey,
Dat hy ſich noch wilde wreken,
End' hem hals en beenen breken,

Oock noch morghen voor den noen,
Oft hy soudt hem selver doen.
'kSal den voghel noch wel plaeghen,
Dat hem duysent duyvels draeghen,
Dat de pest hem vaer in't lijf,
Om sijn roekeloos bedrijf.
Sal hy my soo dorven quellen,
En soo leeghe willen stellen,
VVat hy spreckt, oft wat hy doet,
Ick ben edelder van bloedt.
Dit begheer' ick voorts te drijven,
Oft 'tsal costen menschen lijven;
Hy my trotsen, die van stam
Duysent trappen leegher quam?
Meester Hans die quam hier teghen:
Ionckher ghy gaet slimme weghen,
Ghy hebt wat te veel ghefeydt
Van u trots ghemoet verleydt.
Meynt ghy die het bloedt verghieten,
Dat-se beter bloedt ghenieten,
Oft wel eel zijn van ghemoet,
Dat-se vechten om het bloedt?
Neen ick magh-se verghelijcken
Met goedt recht aen sotte-rijcken,
'tBloedt van eenen slechten slaef,
Is soo goedt als van een Graef.

Siet, en willet wel bemercken,
Het ſal u miſſchien verſtercken;
Hier is't bloedt van Thuen de worſt,
Daer is't bloedt van onſen Vorſt.
Seght my welck is hier het beſte,
'tEerſte wel, oft 'talderleſte;
'tBloedt van onſen vroomen Heldt,
Oft het bloedt van Thuen uyt 'tveldt.
'tEen bloedt is ghelijck het ander,
En ghelijckt ſeer wel malckander:
Is het een wat claerder bloedt,
Dat doet een gheſondt ghemoet.
Oft het bloedt van uwen vader
Liep heel duyſter uyt den ader,
Sal het uwe daerom zijn
Oock bedorven als het ſijn?
Niemandt ſal dit oyt betuyghen;
VVel dan laet u herte buyghen,
En veracht het claere bloedt
Met een Chriſtelijck ghemoet.
Soo ghy my wilt overſtrijden
Dat u bloedt is oudt van tijden,
En wel over duyſent jaer
Claer en edel in u vaer;
Ick ſal met een woordt u paeyen,
Dit en zijn maer moorte-paeyen;

Ghy en hebt hier gheen ghelijck,
'Tzijn al Ridders in het ſlijck.
Al waer't dat ghy koſte gheven
Oock wel hondert duyſent neven,
Hoe ſy ouder zijn van tijdt,
Hoe ghy by hen ſlechter zijt.
VVilt ghy my noch overſtemmen,
En in't bloedt noch dieper ſwemmen
Tot den wortel en den ſtam,
Daer u ouden peet van quam;
Deſen is al langh daer henen,
Vyt-ghemerghelt, en verdwenen;
Niemandt van een ſteel vol ſtof
Track oyt bloem oft vruchten of.
Maer ick ben wel hoogh-gheboren,
Die wel ſterft is eel ghecoren;
Hoe den eelman ſich verheught,
Niemandt edel ſonder deughdt.
Dit ſal alle menſche weten,
Als ſijn daghen zijn verſleten:
Dit gheſchil moet zijn gheweert
Door de doodt, niet door het ſweerdt.
VVilt dit dieper over-legghen,
En ghy ſult dan ſelver ſegghen;
Ydel is het, clare bloedt,
Maer 'tgheſondſte dat is goedt.

YDELHEYDT.

Goeden naeme,

WAERHEYDT.

Baert wel dickwils quaede faeme.

VVAERHEYDT.

ALsoo langhe 'tghelt gheslaeghen
Kan des Coninghs wapen draeghen,
Het door-wandelt heel het landt,
En gaet vry van handt tot handt:
VVant het draeght een goeden naeme
Door het segghen van de faeme,
Alhoewel sijn valsch alloy
Min van weerde is als stroy.
Dit is nerghens anders omme
Dan om dat-men meynt alomme
Door sijn op-ghepronckt vernis
Dat het goedt en ganckbaer is.
Maer wanneer-men compt te weten
Door den proef-steen de secreten,
Dat de stof is onbequaem,
Gaet te niet den goeden naem.
En die stucken soo ghepresen
Krijghen als een ander wesen;
'tHof doet eenen uyt-roep doen
Dat-se t'samen zijn bilioen.
Dat-se t'samen zijn verwesen,
En door-naghelt moeten wesen,
En terstondt soo't is belast,
Hanght dit ghelt met naghels vast.

VVordt

VVordt begheckt, beſchimpt, verſteken,
En van alle menſch bekeken,
Al om dat het door de faem
Droegh in't landt ſoo goeden naem.
Haddet noyt ſoo goedt gheſchenen,
'tVVare ſonder ſpot verdwenen;
Maer om dattet was in eer,
En nu valſch is, lijdet meer.
Dit's een beeldt van al die ghecken,
Die ſoo hooghe willen recken,
Om door eenen goeden naem
Hier te weſen aenghenaem;
En niet anders en beſorghen,
Van den avondt tot den morghen,
Dan dat alle goede lien
Hen voor achtbaer mannen ſien.
VVel ghy ſot! wat ſal't dan weſen
Als ghy wordt voor goedt ghepreſen,
En voor deughdigh ſonder deughdt
Over al u toonen meught?
Kan 'tghevoelen van de lieden
Op u leven ſoo ghebieden,
Dat ghy door hun miſ-verſtandt
VVaere deughden krijght ter handt.
Neen, is iemandt quaedt van leven,
En door boosheydt aen-ghedreven,

VVat ghevoelen dat-men heeft,
Hy blijft altijdts ſoo hy leeft.
VVilt ghy daer op huyſen bauwen,
Houdt voor ſeker 'tſal u rauwen;
On-deughdt bolt altijdt te cort
Die voor deughdt ghehouden wordt.
Van ſijn eyghen deughdt te rommen,
Dat's noch ergher op-gheclommen;
Hy en is niet goedt, maer quaedt,
Die op eyghen deughden ſtaet.
VVaere deughdt ſal ſich noyt prijſen,
Maer een anders deughden wijſen:
VVaere deughdt volght altijdts 'tgoedt
Dat een ander vooren doet.
'T is wel, daer ſtaet gheſchreven,
Dat het beter is te leven
Met een goeden naem in't ſtadt,
Als met eenen grooten ſchat:
Maer wie voorder comt te leſen,
Sal daer vinden by te weſen,
Dat den naeme van de quae
Sal verrotten ver en nae.
VVat ſal't ons doch moghen baeten,
Dat de vleyers achter ſtraeten
Heffen onſen goeden naem
Hoogher als de vlugghe faem?

Niet

Niet een ſier en magh dit gheven;
VVant van binnen doet ons beven
Het gheknaegh van ons ghemoet,
Dat ons ſtaegh den krijgh aen-doet.
Noch den name naer u ſterven
Kan u deughdt oft goedt verwerven;
Zijt ghy voor den Heer vercleent,
'T is maer niet al wat ghy meent.
Godt ſiet claer tot in de nieren,
Oock het mergh van u manieren:
Al wat in de duyſter nacht
VVordt ghedaen, oft wordt ghedacht,
Dit ſal hy voor ooghen ſtellen,
Als hy ſal het oordeel vellen,
En in dat verkoren dal
Ieder vonnis gheven ſal.
Maer zijn deſe valſche prachten,
Daer-men u wilt veel om achten,
Met den luyſter van u naem
Ydel als een doode raem.
Zijn't al leughens ſonder gronden,
Zijn't al maer verſierde vonden,
Die den vriendt, oft vleyer gheeft,
Ghy meught grouwen dat-je leeft.
VVant ghy ſult ſoo vele nepen
Voelen langhſt u ooren ſlepen,

En ſoo menigh harden ſlagh
Draghen moeten ſonder lach;
Dat het u wel ſal vervelen
Dat ghy liet u-ſelven ſtrelen,
Daer ghy wiſt dat al't gheſnap
Niet en was dan kinder-klap.
Leert dan dat een goeden name
Baert al dickwils quade fame,
En dat dickwils die hier blinckt,
Voor den Heer der Heeren ſtinckt.

YDELHEYDT.

Lecker beten,

WAERHEYDT.

Aes om wormen lecker t'eten.

VVAERHEYDT.

LESTMAEL hebb' ick my ghevonden
Daer veel Braſſers onghebonden
Saten t'ſamen op de noen,
Om hun kelen dienſt te doen.
'T waren allegader gaſten
Die op hunne buycken paſten,
Rechte ſlaven van de maegh
Soo by nacht als oock by daegh.
Ick en ſocht met hen niet t'eten,
VVant ick haete lecker beten;
Maer ick vraeghde van den baes
Eenen teughe wijn met kaes.
En ſoo haeſt den kaes was binnen,
Ick met wel bedachte ſinnen,
Eer ick proefde voor beghin
Goot een teughe wijn daer in.
VVel wat maeckt ghy (ſpracker eene)
Ghy wordt ſot naer dat ick meene:
Hoe! te ſtorten wijn in kaes,
Dat is immers enckel raes.
VVat ſal anders hier uyt volghen
Dan voor ons een groot verbolghen:
Al die wijn ghiet in den kaes,
Maeckt maer lecker wormen-aes.

Vriendt,

Vriendt, ick heb u willen leeren,
Segghet voorts aen d'ander Heeren,
Dat ghy ſotter zijt als ick,
Als ghy op een ooghenblick
Dickwils compt als Godt te vieren
Vwen buyck ghelijck de dieren,
En ſoo dickwils lecker eet,
Sonder noot een dieren beet.
Die niet anders en ſal gheven
Aen u lichaem naer dit leven,
Dan een ſtanck in't vuyle graf
Seer onaerdigh ende laf.
En met een ſoo voedt ghy wormen
Om u lichaem te beſtormen,
Dat veel ergher ſtincken moet
Hoe het beter wordt ghevoet.
Daer-en-boven als verrader
Quiſt ghy 'tgoedt van uwen vader,
En wordt door de ſpijs' en dranck
Op u kooten kranck en manck.
D'handen beven, d'ooghen loopen,
En den buyck die moet 't bekoopen:
VVant hy ley den eerſten ſteen,
Daer op brack dat lecker been.
Maer dat meer is te beclaghen,
'T lichaem wordt in't graf ghedraghen,

Daer de ſiel, ſoo ſchoon ghemackt,
VVordt in't eeuwigh vier gheſmackt.
Seght my waerom ſoo veel ſpijſen
Op ſoo veel-der-hande wijſen
Door een onghewoonen vondt
Aengherecht naer uwen mondt?
VVaerom is den dis gheladen
Met gheſoden en ghebraden,
Met wel duyſent ſtucken vleeſch,
Elck bereet naer ſijnen heeſch?
VVaerom moet-men voor u ſtoven
Soo veel brocken in den oven,
Soo veel fruyten in de pan,
Als den kock bedencken kan?
VVaer toe dienen ſoo veel bouten,
Soo gheſlaghen, ſoo gheſouten,
Herte-vleeſch met ander wilt,
Soo ghekapt, en ſoo ghevilt?
VVaer toe ſoo veel hane-kammen,
Soo veel bollen van de rammen,
Soo veel kiekens ſonder noot,
Soo veel enden uyt de ſloot?
Soo veel koppelen cappoenen,
Soo veel ſneppen, en kalckoenen,
Soo veel quackels boven dien,
Als de voghel-vanghers ſien?

Soo

Soo veel vincken, ſoo veel ſpreeuwen,
Soo veel lijſters, ſoo veel meeuwen,
  Soo veel ganſen, ſoo veel goedt,
  Als de wilderniſſe voedt?
VVaer toe naer de ree ghevaeren
Op de dulle ſtorme baeren,
  Om wat viſſchen hardt van graet
  Voor den gullen overdaet?
VVaer toe ſoo veel diere brocken
Om gheduerigh op te ſlocken?
  VVaer toe ſoo veel alle daegh,
  Voor den meeſter-kock de maegh?
Daer een ſtuck ons houdt in't leven,
En hier kan gheſondtheydt gheven,
  Soo ons ſelver met beſcheydt
  Epicurus heeft gheſeydt.
Hoort eens reden Slemp-gheſellen
Die ghy dient te werck te ſtellen:
  Hoort en paſter op in tijt
  Eer ghy gantſch bedorven zijt.
Vwe maeghe doet u draven
Om u haeſt te gaen begraven,
  VVant hoe meer dat iemandt braſt,
  Hoe de doodt hem eer verraſt.
Sy wilt 'tlichaem haeſt doen rotten
Tot een voedtſel voor de motten,

Tot

Tot een' ſpijſe voor de pier,
Tot een noen-mael voor de mier.
Vriendt, dit zijn al vremde ſaken,
Niet gheſeydt tot u vermaken,
Niet gheſeydt tot ſchimp, oft ſpot,
Maer met reden en met ſlot.
VVilt ghy dus den buyck gherieven,
En u luſten ſoo believen;
'T is ghedaen, ghy zijter af,
Vwen buyck drijft u naer't graf;
Daer de wormen ons bekruypen,
En met taeye ſlijm bedruypen,
Daer al wat in d'aerde wroet,
Met ons vleeſch wordt op-ghevoet;
Daer de padden niemandt ſparen,
Nòch en letten op de jaren,
Nòch op oudt, oft jongh ghewas,
Dat ſoo wel ghekoeſtert was.
Noch op coop-mans, noch op boeren,
Noch op eel-mans, noch op hoeren,
Noch op vader, noch op kindt;
Hoe ghy't neemt de doodt is blindt.
Seght nu my, wie van ons beyde
Sijn beghinſel beter leyde,
Om de wormen op te voen,
Ick oft ghy op deſen noen?

Seker

Seker vriendt ghy kont nu weten,
Dat die lecker brocken eten,
  Maken van hen-ſelven dwaes
  Een onnuttigh wormen-aes.
Gaet dan naer u quiſte-kolen,
Die door ſlocken ſoo verdolen;
  En ſeght hen voor eene wet,
  Dat ick deſen Reghel ſet;
Dat, te weten, lecker beten,
Zijn maer aes om wormen t'eten,
  En hoe beter ghy u voet,
  Hoe ghy ergher ſtincken moet.

YDELHEYDT.

Soeten dranck den dorſt af-breeckt.

WAERHEYDT.

VVater dat het kalck ontſteeckt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

SEKER dronckaert, ſoo wy leſen,
VVas eens 'smorghens opghereſen
Eer de Sonne vol van licht
Schonck aen't landt haer aengheſicht,
Om met 't kriecken van den daghe
VVat te ſchueren ſijne maghe;
VVant hy had te veel ghebraſt,
En was van den dranck verlaſt.
Hy was van die droncke ſnuyten
Die op volle potten fluyten,
En wel dickmael dagh en nacht
Ligghen in den wijn verſmacht.
Het gheſchiedde daer-en-tuſſchen,
Dat hy ghingh het kalck ſien bluſſchen,
En hy nam daer oogh-ghemerck
Hoe dit bluſſchen ghingh te werck.
Hy ſagh datter vele vrochten,
En ghedurigh water brochten,
Om te ghieten op het kalck;
Maer het was hen al te ſchalck.
VVant al wat-ſe daer beſtonden,
En wat water dat-ſe ſonden,
'T kalck dat gaf een meerder vlam
Hoe meer water datter quam.

Daerom heeft hy dorven vraghen
Iemandt van die-water draghen;
Man, ick bidd' u, ſeght in 't cort,
VVaerom ghy dit kalck beſtort?
Om te bluſſchen d'heete kolen,
Die daer binnen zijn verholen.
Om te bluſſchen, zijt ghy ſot?
VVien heeft u gheleert dit ſlot?
Ghy mijn vriendt hebt dit bevolen,
Als ick quam by u ter ſcholen.
Ick? k'en heb u noyt ghekent;
Seker gaſt ghy zijt verblent.
'T is gheſchiedt nu deſe daghen,
Dat ghy waert in veel ghelaghen
Door den dranck berooft van gheeſt,
Ergher als een ſtomme beeſt:
Maer naer dat de heete dompen
VVaren wat in een ghekrompen,
Door het roncken daer ghy laeght,
Heefter iemandt u ghevraeght,
VVaerom dat ghy als de ſwijnen
Soo verſmoort wordt door de wijnen,
En ſoo quiſt het edel vocht
Dat den wijngaert heeft vercocht:
VVaerom dat ghy als de ſeughen
Drinckt wel hondert duyſent teughen,

Daer een glas, een dronck alleen,
Kan verſtercken hooft en been.
VVaerom dat ghy gaet verquiſten
VVijn en bier door enckel liſten,
Erghens door een nieuwen vondt
Die ons leert een ſatte mondt.
VVaerom dat ghy compt te drincken
Om den Coningh te ghedincken,
En te ſuypen op't beſtandt
Van het druckigh Neder-landt.
VVaerom deſe viſe-vaſen;
VVaerom ſoo veel diepe glaſen;
VVaerom altijdt nat op nat,
Oft u lichaem waer een vat?
En ghy quaemt voor reden gheven,
Dat het was om by te leven,
En te weiren uwen dorſt,
Door het nat van uwe borſt.
Neen gheſel, al uwe dinghen
Zijn maer rechte guychelinghen;
Niemandt ſal het binne-vier
Dempen, oft met wijn oft bier.
Vraeght dit uwe ſlemp-gheſellen,
En ſy ſullen't ſelve mellen;
Vraeght dit aen u kele ſelf,
En haer hoogh en droogh ghewelf.

Neempt het ſap van alle druyven
Dat de heete landen ſchuyven;
  Neempt het merck van alle bier
  Dat ghebrauwen is alhier:
Drinckt nu Rijns, dan Franſche teughen,
Drinckt oock buyten u vermeughen;
  Drinckt dan van het Spaenſch-ghewas,
  Drinckt wel luſtigh glas op glas:
Drinckt met tonnen malveſeyen,
Drinckt van alles tot vermeyen,
  VVijn met ſuycker ſoet ghekockt,
  En met ſpecerije ghebrockt:
Niemandt ſal met reden ſegghen,
Dat ghy ſult den dorſt verlegghen,
  Maer meer hitte krijghen dan
  Als wel voelt een nuchter man.
Soo veel drincken ſonder ghecken
Compt meer dorſt in ons verwecken;
  Hoe meer water dat-men ghiet,
  Hoe het kalck meer vlammen ſchiet.
Moeter iemandt wijn ghebruycken
Voor de maghen, voor de buycken,
  Dat hy nem' wat hem behoeft,
  Maer ſijn ſiele niet bedroeft.
Om uyt dit gheſpreeck te ſcheyden,
VVild' ick wel dat ſy my ſeyden

Die ſoo drincken dagh en nacht
Op het bier en wijn-ghelach,
VVaerom datter noch verſchijnen
Soo veel bekers brande-wijnen,
En noch toeback, blat op blat,
En noch ick en weet niet wat.
Hoort-ſe ſpreken, die daer teiren,
Segghen; 'T is om dorſt te weiren:
Lieve Godt wat's dit gheſeydt,
Is dat dranck tot dit beleydt?
Seker laet ons hier mé ſluyten,
En die dronckaerts ſtooten buyten,
En ghetuyghen voor de lien
Dat een wijs man moet belien,
Dat den dorſt min ſal verdwijnen
Door ſoo veel verſcheyde wijnen;
Iae noch meer ontſteken wordt,
Hoe-men meer in't lichaem ſtort.
Stopt dan uwe wijde ſluyſen,
En doet dit bedrogh verhuyſen;
Noyt en wordt de maegh verkoelt
Alſ-men in den wijn ſoo woelt.
VVant uyt 'tkalck ſoo kan-men leeren,
Dat-men doet den brandt vermeeren
(Soo-men alle daghe ſiet)
Hoe-men daer meer nats in ghiet.

YDEL-

YDELHEYDT.

Maeltijdt in gherechten rijck,

WAERHEYDT.

Is een prachtigh rauwe-lijck.

VVAERHEYDT.

ICk en weet wat doen als heden,
Als ick ſie den pracht der ſteden,
En den grooten overdaet
In het huys,en op de ſtraet.
Dat-men weynigh compt te gheven
Om de ſiel, en 't eeuwigh leven;
Maer alleene dit bemerckt
Dat ons in de pracht verſterckt.
Sal ick lacchen, ſal ick duchten;
Sal ick ſinghen, ſal ick ſuchten;
Sal ick blijde zijn, oft droef,
Seght wat dient tot mijn behoef?
VVeent (beminde,) lacht oock mede,
Als den VVijſen eertijdts dede;
Lacht om al de ſottigheydt,
Schreydt om al de ydelheydt.
'T is ſeer ſwaer voor ons om draghen,
Dat wy ſien in onſe daghen,
VVat al pracht en ydel waen
In bancketten omme-gaen.
Hoe veel datter wordt gheſleten
Daer maer ſnoepers af en eten,
Alleen om een hooghen naem,
Aen de ſiel on-aenghenaem.

En de siele wordt versteken,
Niemant wilt haer broot eens breken,
'T is ghenoegh, macht al wel staen,
Als de gasten commen aen.
Daer gaet buyten alle schreden,
Daer zijn alle nieuwigheden
In het voedsel, in den dranck,
In het spel en in den sanck.
Hier wil oock een miere vlieghen,
En den uyl den Valck bedrieghen;
Elck wil hier door lossen schijn
Van den gast verheven zijn.
VVilt ghy dit eens claer bemercken?
Siet den sleep gaen naer de Kercken,
Alsser iemant valt te kort,
En den doo begraven wordt:
Ghy sult hier uyt konnen letten,
VVat-men doet in ons banckettten;
VVant dit is een Sinne-beelt
Dat wel fraey de rolle speelt.
Als den mensch den blaes van 'tleven
Heeft sijn Schepper weer ghegheven,
Siet, met pracht voor alle lien
Moet de uytvaert gaen gheschien.
Swarten bay die moet bedecken
In de Kercke duysent plecken;

Voor

Voor en binnen het palleys
Hanghen wapens naer den eys.
Als den dooden wordt begraven,
Siet-men vooren henen draven
Soo veel knechten, ſoo veel licht
Als verdraeght ons aengheſicht.
Maer'tis waen, 'tzijn ydel dinghen,
Oock de ſchilden die ſy bringhen:
Al wat hier door pracht gheſchiet
Dat en baet de ziele niet.
Voor het lijck ſoo ſiet-men ſwieren
Lancen, deghens, veldt-banieren,
Peerden ſelfs van grooten prijs,
Op-ghepronckt op 'sHloofs ghewijs.
Duyſent neven, duyſent vrienden,
Die den dooden ſomtijdts dienden,
VVorden naer de Kerck verwacht,
En ghebeden tot de pracht:
Niet om voor de ziel te leſen,
Oft als bidders daer te weſen;
Maer alleen tot enckel waen,
Om aldaer met 'tlijck te ghaen.
En 't gheſchiedt oock, ſoo ick ſchrijve;
VVant ſy volghen deſe rijve,
En ſy ſegghen overluydt,
Iet dat oock niet wel en ſluyt;

'T is op 'tgoetjen dat-ſe luymen,
Om den vetten pot te ſchuymen;
Hier af ſpreken ſy ter deegh
Met elckander onder weegh.
Gheenſins om te doen volbringhen
Miſſen die-men daer moet ſinghen,
Maer ſy ramen eenen voet
Hoe ſy deelen ſullen 'tgoet.
Van de ſiele gheen ghedincken,
Oft-ſe blincken ſal, oft ſtincken;
Al de vrienden oudt, en jonck
Sien alleen op waen en pronck.
Alſoo gaetet in de ſteden
Alſ-men wordt te gaſt ghebeden;
Pracht, en pronck, en overmoet,
Quiſt ons vaders beſte goet.
VVy-verſoecken edel Heeren,
Die ons tafel ſouden eeren,
Om te proeven onſen wijn,
En met ons verblijdt te zijn.
Duyſent knechten moeten loopen
Over al om ſpijs te koopen,
VVel ſoo lecker, en ſoo veel,
Al waer't voor een Conincks keel:
VVaer uyt rijſen veel gherechten
Aen-ghediſt door nette knechten;

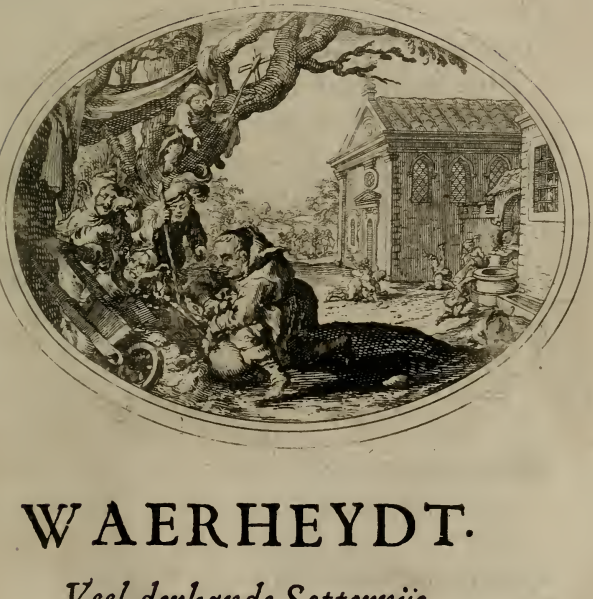
Elcken bet' heeft wonder in
Naer 'tghenoeghen van den ſin.
D'alderbeſte Rijnſche wijnen
Moeten op den dis verſchijnen,
Al het nat dat Spaignien kendt,
Oft Madera over ſendt.
Over al vernemt-men vaten,
Daer in ſteenen zijn ghelaten,
VVel ſoo konſtigh uytghevrocht
Als oyt Keyſer heeft ghekocht.
'T zijn hier al fluweele ſtoelen,
Om gheen pijne te ghevoelen,
Maer om met ghemack,en ruſt,
Te volbringhen ſijnen luſt.
Somma door de ſchoone zalen
Moeten onſe ſinnen dwalen;
'T is al-om al-even net
Keucken, kamers, en ſallet.
VVaer toe dienen deſe dinghen
Die daer ſoo hoveerdigh ſpringhen?
Sekers anders nieuwers om,
Dan tot pracht, en enckel rom.
Als de brocken zijn ghegheten,
Men kan dan u pracht wat weten;
Maer ten baet u ziele niet
Al wat datter is gheſchiet.

Den bedruckten roept om t'eten,
En hy wordt van ons vergheten
Als wy quiſten goet en bloet
Sonder noot in overvloet.
Magh ick dan niet wel beſchreyen,
Dat ons rom en pracht ſoo vleyen?
Magh ick dan niet lacchen oock,
Dat ons ſoo vermaeckt den roock?
Tot beſluyt dan om te ſwijghen,
Vriendt wilt ander ſinnen crijghen,
En veracht den grooten pracht,
Die en naem en goet vercracht;
VVant den dis ſoo aen te rechten
Met ſoo veel-der-ley gherechten,
Is een prachtigh rauwe-lijck
Daer de ziel lijdt onghelijck.

YDEL-

YDELHEYDT.

Slempernije.

WAERHEYDT.

Veel-derhande Sotternije.

VVAER-

VVAERHEYDT.

D'Aldermeeſte vreught van allen
Die my oyt heeft inghevallen,
Is, dat ick eens heb gheſien
'T dul-huys met de dulle lien.
Lieve Godt wat ſagh ick dinghen
Die in't Dul-huys omme-ghinghen?
Hier ſagh ick een ſotten cop
Draeyen't hooft als eenen top:
Ghinder ſagh ick ander rollen
Oft-ſe waeren houte bollen;
Erghens eenen dwaſen gheck
Eten vreughdigh ſijnen dreck.
Ick ſagh op de plaetſe danſen
Dochters om verrotte kranſen,
En ſy ſonghen ydel raes,
En ſy ſpronghen recht als dwaes.
In de keucken laghen ſotten
Midden inde ſwarte potten,
Ander laghen in den hof
Met de neuſen diep in't ſtof.
Onder ander waſſer eene
Die ghevoet wierdt in't ghemeene;
Naer het aenſicht en den ſchijn
Scheen het een Doctoor te zijn.

Maer

Maer ſoo hy begoſt te ſpreken,
Quam het Sotjen uyt te breken:
  Ick ben(ſeydt hy)uwen Godt,
  En ghy ſtaet in mijn ghebodt.
Godt! hoe lough' ick drye vier daghen,
Alſmen hier van quam te waghen,
  Het ghepeys van deſe vreught
  Doet mijn herte nu noch deught.
Soo daer iemant quam te letten,
Dat ick ſcheen hier in te vetten,
  Heeft hy my van daer gheleydt,
  En wat anders aengheſeydt.
Vriendt men vindt noch fraeyer trecken
Diemen ſiet in droncke ghecken,
  Als ſy ligghen dagh,en nacht,
  Als de ſwijnen gantſch verſmacht.
Oordeelt ghy met volle reden
Deſe dwaſe dertelheden,
  Ick ſal bringhen aen den dagh
  VVat ick eertijts hier af ſagh.
Daer was eenen Sot met bellen
Die ſy ſelven quam te quellen,
  En wierdt gram op ſijnen ſack,
  Om dat hy in ſtucken brack.
VVant alſoo de vuyligheden,
Die hy daer in had ghetreden,

Laghen al te veel by een,
Spleet den vuylen bras in tween,
En daer ſpronghen vuyle brocken
Op der lieden ſchoone rocken,
En ſy wierden door den ghieck
Heel begaet met ſijnen dreck.
Deſen Sot die ſal ick lijden,
Maer den Braſſer gheenſins mijden,
Die ſoo vele vuyligheydt
In ſijn nauwe maeghe leyt,
Datſe door te groot bedwinghen
Compt terſtont in tween te ſpringhen
En met vuyligheyt miſmaeckt,
VVat haer by compt oft gheraeckt.
In het Dul-huys lagher eenen,
Krom van rugghe, manck van beenen,
Die ſy ſelven voor liet ſtaen,
Dat hy niet en koſte gaen;
Maer een kanne was gheboren,
En voor alle nat vercoren:
Overſulcks naer ſijnen ſin
Goot-men hem veel waters in.
Dits een kleyn, maer ſiet die ſeughen
Die daer ſwemmen in de teughen,
Die gheen kleyne kannen zijn,
Maer wel vaten voor den wijn.

Laet den Sot wat water ſchincken,
Hy ſal meynen wijn te drincken;
Maer den Slemper ſonder noot,
Drinckt voor ſaligheydt de doot.
Sotten gaen hen ſelven ſmijten,
Sotten gaen hen ſelven bijten;
Sotten trecken 'thayr uyt 'thooft,
En ſy lacchen noch ontſlooft.
Maer een vuyle droncke-ſnorſſe,
Die en ſlaet niet op ſijn ſchorſſe,
Dat is, op ſijn eyghen vel,
Maer hy ſendt ſijn ziel naer d'hel.
VVilt ghy noch wat beter weghen,
VVat de ſotten noch al pleghen?
Hoort eens wat ick noch vernam
Soo ick in het Dul-huys quam.
Daer lagh eenen van de ſotten
Tuſſchen ſwart-beroockte potten,
Die hy voor ſijn vryſters koos,
Als den vryer ſijne roos:
'T docht hem datſe ſchoonder waren,
Als dat alle vrouwen baren,
En oock witter als het crijt,
Oft den ſneeuw in haeren tijdt.
Hy gaf deſe daer-en-tuſſchen
Met den monde ſoo veel kuſſen

Dat ick gantſch verwonderdt ſtondt
Datmen ſulcke ghecken vondt.
Maer ick mocht met meerder wonder
Eenen Dronckaert treden onder,
Die noch ergher doet als dit,
Als hy in bordeelen ſit.
Hy verſmacht en vol ghedroncken
Compt in dertel-luſt t'ontvoncken,
En misbruyckt als dul, en ſot,
Dat hem gaf den milden Godt.
Iſſer gheene vrouwe binnen
Die hy magh heel vuyl beminnen,
(Siet hoe diepe dat hy valt,
Die door dronckenſchap ſoo malt)
Hy ſal kuſſen harde blocken,
En met grove ſtocken iocken;
Hy ſal vleyen eenen pot,
Sotter als den botſten ſot.
In het Dul-huys hoort-men tieren
Dwaeſe menſchen als de dieren;
D'eene kneutert, d'ander prolt;
D'eene ſchettert, d'ander grolt.
Ergher doen ſy die ſoo braſſen,
En op hunnen buyck ſoo paſſen,
Dickwils op een korten ſtondt
Huylenſe ghelijck een hondt.

Nu

Nu ghelijck een magher vercken,
Dan als exters op de kercken,
Dan als vorssen in het nat,
Dan wat scherper, dan wat plat:
Dan met onsen droncken Reuse
Spelen-se wat op den neuse,
Nu soo moet de tangh daer-an,
Dan den rooster, dan de pan.
Salder iemant konnen wesen,
Die ons waere dichten lesen,
Die sal konnen teghenstaen
In die reden ons vermaen.
Oft wel durven hier verclaren,
Dat wy qualijck t'schepe waren,
Als wy seyden, dat wie brast,
Door den dranck in dwaesheyt wast?
Niemant salmen konnen vinden,
Die sich dit sal onder-winden,
Dan oft iemant daer noch waer,
Hoordt eens watter volght hier naer.
Bindt den Sot met stroeye snoeren,
Hy en sal hem niet verroeren;
VVant op desen bandt ghepast,
Meynt hy, ick ben naghelvast.
Die tot slempen sich begheven,
VVorden daer toe soo ghedreven,

Datſe noyt, hoe dattet gaet,
Konnen laeten deſen ſtaet:
Maer ſy ſtaen als vaſt ghebonden
Al en zijn't maer ſtroeye ſonden,
Die hen houden in den toom,
En verdrincken in den ſtroom.
Vlieghter iemant van de ſotten
In de locht ghelijck de motten,
Soo dat hy met ſijn ghedacht
Sich een grooten Koningh acht;
Leeſt wat onſen Grave dede
Eertijts in de Brughſche ſtede,
Die een Dronckaert dé verſtaen,
Dat een Slemper ſteeckt vol waen.
Daer lagh eenen ſat van ſlocken
Recht begraven in ſijn brocken,
En miſmaeckt, begaet, en vuyl,
Ronckte recht ghelijck een uyl.
Phlips dit ſiende ghinck bevelen
Datmen hem van daer ſou ſtelen,
En gaen waſſchen net en kuys,
Om te ſlapen in ſijn huys.
Ioncker Boer in't bedd' ghedreghen,
Heeft ghemackelijck gheleghen,
En gheſlapen wat hy magh,
Seven gaten in den dagh.

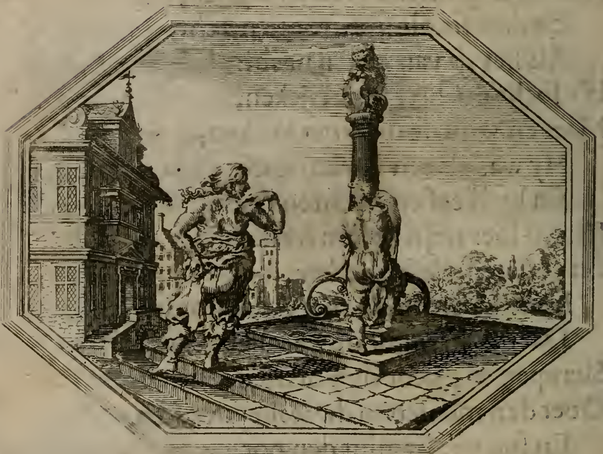
Op-

Op-ghestaen heeft weer ghegheten,
En met brassen sich vergheten,
En nam soo veel wijn en broot,
Dat hy weder dapper schoot.
Dus ghestelt wordt weer ghedraghen
Daer hem ghister d'Heeren saghen,
En daer smolt sijn groote macht,
Als het ijs van eenen nacht:
Hy socht nuchter sijne rijcken,
Maer en vont-se niet met kijcken;
Hy was als een vuylen sloef,
En hy bleef een rechten boef.
Ick wil hier mijn zeyl in trecken,
En verlaten dese ghecken,
Maer bestemmen met een woordt,
Dat ons brenght de waerheyt voordt:
Slempen en ghedurigh brassen
Doet den mensch in dwaesheyt wassen,
En soo wie bemint den pot,
Magh gheseyt zijn dwaes en sot.
VVant de wulpsche slempernije
Sleept met haer veel sotternije,
Die daer in soeckt tijdt verdrijf,
Malt met ziele, speelt met lijf.

YDEL-

YDELHEYDT.

Schoone kleeren.

WAERHEYDT.

Als een brandt-merck ons ver-eeren.

VVAER-

VVAERHEYDT.

DIT ſal ick in dicht verclaren,
Ionckher paſt hier op mijn ſnaren;
VVant die deſe plaet bekijckt,
Siet een beeldt dat u ghelijckt.
Ghy quaemt over ſeven weken,
Als een popken op-gheſtreken;
Al u cleeren en ghewaet
VVaren goudt en ſilver-draet:
En het docht u fraey te weſen,
Dat de dochters u ſoo preſen,
Om dat opghepronckte cleedt,
Dat ſoo geeſtigh ſtondt, en breedt.
Maer dit waren al Sottinnen,
Die de Ydelheydt beminnen,
Die niet verder konnen ſien,
Als den neuſe ſal ghebien.
VVijſe mannen die dit ſaghen,
Deden niet dan ſtaegh beclaghen,
Dat ghy ſchiept ſoo groote vreught
In een ſaeck die niet en deught.
Antwoordt my, ick ſal u vraghen:
Als ghy ſaeght nu deſe daghen,
Op den Burgh met roeyen ſlaen
Eenen ſwarten Indiaen;

En dat hy kreegh op den rugghe
'T leeuwken van de ſtadt van Brugghe;
  Als een brandt-merck voor ſijn quaedt,
  Dat hy dé langhs 'sHeeren ſtraet;
Meyndt ghy dat die felle ſlaghen,
Die hy als een fielt moeſt draghen,
  Hem aenbrochten eer oft lof?
  Neen, het liep hem anders of.
Meyndt ghy dat hy wierdt verheven
Door de B hem ſoo ghegheven?
  Ionckher dit's een ydel leer,
  'T was ſijn ſchande, niet ſijn eer.
Alſoo is't oock groote ſchande,
Dat de beſte van den lande
  Daer ſoo moedigh henen gaen,
  En op ſchoone cleeren ſtaen;
En dat oock veel ſlechte mieren
In de cleeren prachtigh ſwieren,
  Daer het cleedt oock ſchoon verguldt,
  Is een brandt-merck voor de ſchuldt.
Godt die heeft ghemaeckt de cleeren,
Om aen Adam claer te leeren,
  Dat dit deckſel aen ſijn lijf,
  VVas de ſtraf voor ſijn bedrijf.
En had Adam niet ghevallen,
Noch met Eva willen mallen,

Elck-

Elck-een ware ſonder leedt,
En wy ghinghen ſonder cleedt.
Daerom alle ſchoone cleeren
Ons beſchamen, niet ver-eeren,
Min oft meer als doet de handt
Die-men op den rugghe brandt.
VVel hoe compt dan dat de menſchen
Soo door wercken, als door wenſchen,
Trachten buyten hunnen ſtaet,
Naer een princelijck ghewaet;
En oock van uyt-heemſche ſteden
Roepen al de nieuwigheden,
Met den meeſter die-ſe plant,
Tot bederf van't ganſche landt?
Iae, dit niet alleen bedrijven,
Maer den armen laten blijven,
En van hongher gantſch vergaen,
Om heel moy ghekleedt te gaen?
Ick en can dit niet begrijpen,
VVie dat voorſtelt deſe pijpen;
VVie den menſch ſoo maeckt verdwaeſt,
Dat hy in dit ſtuck ſoo raeſt.
Seker als ick't wel bemercke,
Ydelheydt gaet hier te wercke:
Ydelheydt ſpeelt deſen bal;
Ydelheydt die rockt dit al.

Ydelheydt roert onſe ſinnen
Om de cleeren te beminnen,
 Maer ſy laet in duyſternis,
 Dat het cleedt een brandt-merck is.
Overſulcks de ſotte lieden,
Die ſy derft hier in ghebieden,
 Gaen ſoo diep in deſe zee,
 Dat-ſe landt en ſien, noch ree.
En dit loopt ſoo verr' op heden
Datter niemandt is te vreden,
 VVat hy is, oft waer hy gaet,
 Met een cleedt naer ſijnen ſtaet;
Inder voeghen dat de cleeren
Van de Iouffers en de Heeren,
 Over al ghemeene zijn,
 Soo aen eſel als aen ſwijn.
VVie ſal konnen tuſſchen-ſcheyden,
Alſſer twee malckander leyden,
 VVie daer eel-man is, oft boer;
 VVie daer maghet is, oft hoer!
Niemandt ſal hem onderwinden
Dit verſchil te konnen vinden;
 VVant den pracht van arm en rijck
 Is nu over al ghelijck.
Iae, een ieder ſoo gheſtreken,
En ſoo netjens op-gheleken,

Dat

Dat ghy niet en weet bykans,
Oft ghy vrouwen ſiet,oft mans.
Soo veel moden, ſoo veel wijſen
Siet-men hedenſ-daeghs op-rijſen,
Dat-men noyt tot deſen dagh
In de wereldt ſulcks en ſagh.
Al de cleeren die ſy draghen,
Tot de Franſche wijde kraghen,
Zijn ſoo wonder in den ſchijn,
Dat-ſe niet bekent en zijn.
Merckt van achter en van veuren,
Ghy ſiet wat van veel coleuren,
Soo ghenaeyt, ghefronſt, gheboort,
Soo gheploeyt, gheſtickt, ghekoort;
Soo doorhackelt, ſoo doorſneden,
Soo ghedreven aen de leden,
Soo gheſpannen aen het gat,
Dat het is,'k en weet niet wat.
Siet eens tot u groot verblijden,
Siet het kraem van alle ſijden;
Siet de cleeren die-men ſnijdt,
Siet de nepen die-men lijdt.
Maer om dit wel voort te drijven,
En met wetenſchap te ſchrijven,
Siet voor eerſt den ſotten hoet,
Die me-Ionckher proncken doet.

Desen somtijdts scherp van boven
Gaept van onder als een oven;
  Morghen is hy swaer en plat,
  Over-morghen licht en glat:
Nu ghehayrt, dan sacht van voeye,
Nu ghelijck een kieken-koeye;
  Dan bevanghen met een bandt,
  Dan beleyt met eenen kant;
Nu weer los en sonder banden,
Dan heel smal, nu breedt van randen;
  Nu met pluymen licht beset,
  Dan heel kael naer d'oude wet;
Nu met stricken soo behanghen,
Dat-se meenen al te vanghen
  VVat hen swaer oft licht te voet
  Op den wegh comt in't ghemoet.
Keert van hier naer d'omme-slaghen,
Naer de kraghen die-se draghen,
  En besiet die seylen wel,
  Hoe-se vlieghen langhst het vel.
Dese zijn soo breedt als sillen,
En sy hanghen tot de billen,
  Nu ghesteven, dan heel slack,
  Nu heel hardt, en dan heel swack.
Somtijdts pramen-se de kele
Door de stricken wat te vele;

Ieder

Ieder ſtrick ontrent den crop
Schijnt te dienen voor een ſtrop.
Van het wambays, van de broecken
Veel te ſegghen oft te ſoecken,
Schijnt verloren aerebeydt
Om de ongheſtadigheydt.
VVant de ſinnen van de Heeren
In de cleeren ſoo verkeeren,
Dat een wijs vernuftigh man
Dit niet licht begrijpen can.
Dan is't wambays toe-gheſloten,
Dan is't open als de goten;
Dan gheſpannen, dan gheſlackt,
Dan op ander ſnuf ghemackt.
Heden zijn't carrote-broecken,
Morghen rondt als oven-koecken;
Heden op ſy Franſch ghedraeydt,
Morghen Spaens-wijs op-ghenaeydt.
Mantels die de ſchouders decken
Schijnen cleeren voor de ghecken,
En verkeeren in't fatſoen
Lichter als de winden doen.
Heden kort als Simme-rocken,
Morghen lanck als vrouwe-clocken,
Dan capoten al-te-mael
A la Prince Cardinael.

Kouſ-

Kouſſen met meer beuſelinghen
Laet ick onghemerckt daer ſpringhen,
VVantter ſoo veel ſoorten zijn,
Alſſer druppels in den Rijn.
Hooghe ſchoenen die behaghen,
VVant ſy't lichaem hooghe draghen;
De door-kerfde zijn oock goedt
Teghen ſneeu, en water-vloet.
Iae de Maene-wijſe gheeſten
Doen hun ſchoenen ſoo verleeſten,
Dat-men uyt hun ſchoenen ſiet,
Dat de Maen in't hooft ghebiedt.
VVant ſy die lanck Maen-wijs draghen,
Sacht ghevult om niet te claghen,
Langher als de voeten zijn,
VVaere pijne ſonder pijn.
Ionckher moet oock op de Schepen
Aen het been de leerſſen ſlepen,
Hoe wel dat den kalen weerdt
Op het ſtal heeft peerdt noch ſteert.
Hoordt een woordt noch eer wy ſluyten,
Van 't ghewaet van lichte Tuyten,
En beſiet eens 'tpoppe-goedt
Dat ſoo ketelt haer ghemoedt.
Daer ſy mede zijn ſoo ſchoone,
En haer ſtellen als ten toone,

Als ſy gaen in vollen ſtaet
Gh'lijck Pauwinnen over ſtraet.
Let op al haer ydel dinghen,
Perels, diamanten, ringhen,
Sluyers, waeyers, voet-ciraet,
Pluymen, ketens, handt-ghewaet;
En byſonder op de kerels
Naer den ydel ſnuf des wereldts,
Die den lichten Franſchen aert
Ons in dit ghedicht verclaert.
Rob' à bend', à la princeſſe,
Rob' à poinct, à gentileſſe,
Rob' à la commodité,
Rob' à ſacq, & ſacq pliſſé.
En daer mé ſoo wil ick ſtrijcken,
VVant ick moe ben van te kijcken,
En wel dapper ongheſint,
Dat-men ſulcken menſchen vint,
Die door eyghen liefde droncken,
Met een brandt-merck willen proncken,
En doen vuylder als een dief,
Die daer in vindt ongherief.
VVel wat droes zijn dit voor tijden,
Dat-men comt om prijs te ſtrijden,
VVie daer beſt vertoont in't landt
'T merck in Adams vleeſch ghebrandt?

Seker dit zijn dwaſe kuren
Die nu hedens-daeghs ghebeuren,
Die den Heer hiel voor ghebreck
Eertijdts in den rijcken vreck.
En naer't ſegghen van den VVijſen
Niemandt magh ſijn cleeren prijſen,
Oft ſoo wie dit treckt ter handt,
Prijſt ſijn eyghen ſonde-bandt.
Leert dan menſchen,dat de cleeren,
Als een brandt-merck,ons ver-eeren;
Leert,en ſchouwt met alle macht
Overdaedt in cleeren-pracht.

YDEL.

YDELHEYDT.

Lieffelijcken reuck verheught.

WAERHEYDT.

Hy en doet de maegh gheen deughdt.

VVAERHEYDT.

MEESTER Kock waer zijn u ſinnen?
Hoordt ſy roepen u van binnen,
'T ſtaet op tafel al bereydt,
En den ſeghen is gheſeydt.
Ick gaen eten ! arme reden;
Ick ben heel vervult op heden.
Hoe vervult ? en uwen mondt
Is noch nuchter nu terſtondt;
Oft ghy zijt vervult met dinghen
Die niet in de maegh en bringhen;
'T is den reuck van dit ghebraedt
Die u van de ſpijſe raedt.
Seker ghy raeckt wel de ſaken
Die mijn luſten gaende maken:
Deſe ſpijſe door haer geur
Iaeght gheheel den hongher deur.
VVel ! dit's ſeker om te ſpotten,
Dit zijn treken van de ſotten.
Hoe ! ſal iemandt zijn verſaedt
Van de reucken van't ghebraedt?
Daer hy niet en heeft ghegheten,
Noch gheſopen, noch ghebeten,
Kan hy ſegghen ſonder ſchuldt;
Mijne maghe is vervuldt ?

Iae,dit ſiet-men alle daghe,
Dat-men vult een ydel maghe,
Sonder oock een bete broot,
Oft een teughje voor den noot.
Let eens op de toeback-pijpen,
Die maer ſmooı en roock begrijpen,
En met ſmoor en enckel roock
Spijſen rauwe Schippers oock.
Siet, Matroos oock ſonder eten,
Achter aen het roer gheſeten,
VVordt door enckel roock ghevoet,
En hy dunckt hem ſuycker ſoet.
Iae, door roock wordt hy ſoo droncke,
Oft-men hem met wijn beſchoncke:
Reden is, roock ydel ſpijs
Maeckt de maghe leughens wijs.
Dit is wel een ydel keucken,
Maer veel ſlimmer zijn de reucken,
En meer ydel is het hert
Dat met reuck ghevoeſtert wert;
Dat in reucken ſchept behaghen,
En de reucken naer wilt jaghen;
Iae ſoo in de reucken blijft,
Dat den reuck hem gantſch verwijft;
Dat met reucken derft gaen proncken,
Oft het waer in reuck verdroncken;

En door ydel reuck, en roock,
Brenght tot niet ſijn erf-deel oock.
Sa! ghy dwaes ghy wordt ghevreven
Met wat ydel reuck in't leven;
Maer u ſiel, dat edel ſtuck,
En rijckt hier af gheen gheluck.
VVant ſy is alleen gheſchapen
Om te ruſten, en te ſlapen
In den Schepper, in den Al,
Die ons al verſaden ſal.
En ghy ſult de ſelve ſchenden,
VVilt ghy haer in reucken wenden:
Amber, Muſcus, en Civet,
Brenghender al veel in't net.
Roomen voor-maels ſoo verheven,
Moeſt haer leelijck over-gheven
Alſoo ſaen den overdaet
Door den reuck bevocht den ſtaet.
Al haer vrome ſtrijdbaer helden,
Die ſoo cloeck den vijandt quelden,
VVierden al ghelijck verſtompt,
En door deſen roock ghedompt.
Hannibal met al ſijn ſcharen
In het vechten ſoo ervaren,
VVordt gheſalft, en ſiet hy malt,
En door reuck den legher valt.

'T is

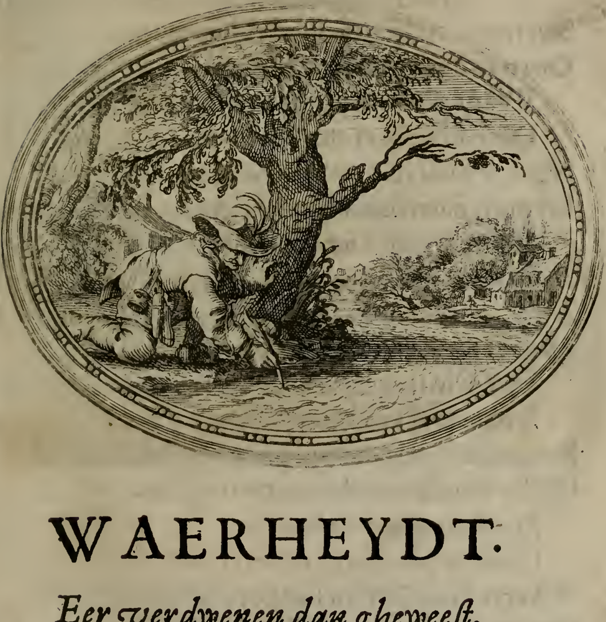
'T is onnoodigh veel te ſchrijven
VVat den reuck al kan verdrijven;
Dit is ſeker en ghewis,
Dat hy vol ghevaeren is.
Veel zijn in het graf gheſoncken,
Door den reuck te ſeer beſchoncken,
Ander door dit ſoete quaedt
Zijn ghevallen in miſdaedt
Maer gheſproken in't ghemeene,
Alle menſchen groot en cleene,
Die den reuck oyt heeft verheught,
Zijn ghevallen van de deughdt.
Fy moet eenen Ionghman weſen,
Die om reuck wilt zijn ghepreſen,
Oft wilt dat-men hem hier viert,
Om den roock die hem verciert.
Seker 't zijn maer vuyle ſwijnen,
Die met reuck gheſtaegh verſchijnen:
'T cleedt dat ſoete rieckt, en blinckt,
Leert ons dat den meeſter ſtinckt.
VVant de ſpreuck en kan niet lieghen,
Dat-ſe ſtincken, en bedrieghen,
Die met hun beroockte vel
Altijdt riecken even-wel.
Magdalena wordt ghepreſen,
Niet om ſalven uyt-gheleſen,

Oft om reucken die-ſe ghiet,
Daer't den Schrift-gheleerden ſiet;
Maer om dat haer ſoete wanghen
VVaren met veel nat bevanghen,
En met tranen in oodtmoedt
VVieſch den Heere ſijnen voet.
Offert ghy den Heer' oock cruyden,
Die ons gheeft het heete Zuyden,
En de wel-ghetonghde faem
Sal oock prijſen uwen naem.
Gheeft göe reucken door u leven,
Als die dochter heeft ghegheven,
En houdt ſeker,Godt den Heer
Sal u gheven lof en eer.
Sulcke reucken konnen voeden
Oock inwendigh ons ghemoeden;
Sulcke reucken zijn bequaem,
En aen Godt ſeer aenghenaem.
Laet dan alle ſpecerijen
Die de ſoete Sotten vrijen,
VVant den reuck door ſchijn verheught,
Maer en doet den menſch gheen deughdt.

YDEL-

YDELHEYDT.

Soeten ſanck den druck gheneeſt.

WAERHEYDT.

Eer verdwenen dan gheweeſt.

VVAERHEYDT.

MOPSE, wat zijn dit voor dinghen,
VVilt ghy oock in't water ſpringhen,
En alſoo te gronde gaen,
Als *Narciſſus* heeft ghedaen?
Soo my dunckt ghy wordt ghedreven,
Om u in den ſtroom te gheven;
VVant ghy buyght u naer het riet
Daer het water doore ſchiet.
Neen, ick wil in't water ſchrijven,
En mijn naem daer laten drijven,
Om te weſen hier-ontrent
Door mijn letter-werck bekent.
Mopſe, laet die ſotte trecken,
En gaet ſpeelt naer ander plecken;
Vwen drift, ghelijck ick merck,
Is maer enckel kinder-werck.
Niemandt heeft dit oyt gheploghen,
Oft hy vondt ſich ſtracks bedroghen:
Mopſe, magh ick u wat raen,
Laet die beuſel-merckten ſtaen.
'T water door ſijn ſnelle vloeden
Dat en can gheen woorden voeden,
Eer de tweede letter is,
Vloeyt de eerſte in het lis.

En

En 'ten is maer tijdt verloren;
'T woordt is doodt eer't is gheboren,
En ſoo haeſt als dit gheſchiedt
Staet den Schrijver ſlecht en ſiet.
Over-ſulcks die willen ſchrijven
Dicht in't water om te blijven,
Zijn, ghelijck-ſe blijcken doen,
Sotten ſonder ſots-capproen.
Al wordt dit ons overſtreden
Van natuer en van de reden,
Dit en is niet dat ick meen,
'K hebber ander by het been.
Ick wil op den hekel bringhen
Die ſoo dorſten naer het ſinghen,
En ſoo mallen met 't gheluyt,
Dat de ſtemmen gheven uyt:
Ick wil deſe viſe Griecken
Hier wat naerder laten riecken,
Dat muſieck en ſoeten ſanck
Is een vriende-vijandt-clanck.
Iae, noch hoogher wil ick rijſen,
En met redenen bewijſen,
Nochtans ſonder haet oft nijdt,
Dat ghy *Mopſe* wijſer zijt.
Deſe quiſten groote ſchatten,
Om een ydel ſtem te vatten;

Ghy ſpeelt bly, en wel-ghemoet
Sonder koſt ontrent den vloet.
Ghy ſchrijft in de water-ſtroomen,
En 'ten zijn maer enckel droomen,
Sonder datter iemandt quaet
Hier af krijght in ſijnen ſtaet.
Maer die ander ſtemme-ghecken
Spelen al veel dulder trecken;
VVant ſy door een ſoeten mondt
Vallen in den helſchen grondt.
Letters in den vloet gheſchreven
VVorden wel ſeer haeſt verdreven;
Maer de voys in d'open locht
VVordt noch eer te niet ghebrocht.
Over-ſulcks 'tzijn ydel ſaken,
Met muſieck ſich te vermaken,
En die door haer wordt verleydt,
Is een kindt van Ydelheydt.
Neempt dat eertijdts door ghedichten
Orpheus heeft den menſch gaen ſtichten,
En de beeſten on-verſchroomt
Door den ſanck wel inghetoomt.
En dat al de Zee-zirenen
Door 't gheluyt ſoo aerdigh ſchenen,
Dat ſe door haer ſoeten ſanck
Hielen menſchen in bedwanck.

Iae, dat oock de Cither-ſnaren
Alexander jonck van jaren
Als een Leeuw door crijghs-gheweldt
Deden brieſſchen in het veldt;
En dat Saül als beſeten
Heeft ſijn quaedt met ſanck vergheten;
Iae dat oock de ganſche hel
Moeſte vluchten voor het ſpel.
Dit en kan my niet beweghen
Om in ſanck te ſoecken ſeghen,
Oft in ſanck te ſoecken baet,
Die de waerheydt ſoo verſmaet.
Al die muſicale kelen
Konnen lijf en ſiele ſtelen,
En dat door een ſoet ghedicht,
Op een lichte voys gheſticht.
En met al die lichte noten
VVordt 'tverghif ons inghegoten,
Eer men't kent, oft eer men't weet,
Door een ſoete keel bereet.
En dan light de ſiel ghevanghen
Met een quade luſt bevanghen
Midden in vrouw-Venus ſchoot
Sieck en ſuchtigh totter doodt.
Ydelheydt compt dit beſteken,
En magh worden vergheleken

  Met een, die in't lichaem ſnijdt,
  Maer doet ſlapen eer hy bijt:
Oft met die de voghels vanghen,
Die met netten zijn behanghen,
  En door tacken dicht beſet,
  Met een roer-vinck in het net:
Oft met onbelompe boeren
Die de koeye ſachtjens roeren,
  En gaen ſtreelen metter handt,
  Eer ſy melck ſchiet in de ſtand'.
Soo doen die gheſlepe kelen,
Die ſoo ſoete deuntjes quelen:
  'T meysken prijſt het ſoet accoordt;
  Maer het wordt door ſanck vermoordt.
VVegh met ſulcke ſoete ſanghers,
VVegh met ſulcke ſiele-vanghers;
  Dit en dient ganſch niet gheleên
  Maer ghebannen uyt de ſteên.
Let nu voorts en wilt bemercken,
VVat dat d'ydel ſtemmen wercken,
  En dat 'tſinghen henen gaet,
  Eer het vaſt ghewortelt ſtaet.
Siet op al de ſotte grillen
Die in de muſiecke drillen,
  D'eene vooren, d'ander naer,
  Altijdt t'ſamen, noyt een-paer.

Nu

Nu moet onſe kele beven
Op de noten Semi-breven;
Nu is't op een ooghenblick
Fente, b mol, tripla, ſnick.
Dan veel mâten, dan veel poſen,
Dan weer ander cromme loſen;
Nu, maer ick en weet niet wat,
Op een halve ſnick ghevat.
Longe, fuſe, ſemifuſe
Doen den Sangher groote ruſe,
En noch ſoo veel ander goedt,
Dat ick daer van ſwijghen moet.
Somma al die lichte noten,
Die ſoo worden uyt-ghegoten,
Baren maer een ydel ſchijn,
VVant-ſe wegh zijn, eer-ſe zijn.
Hoe can dan te ſamen blijven
Dat ſoo vluchtigh wegh gaet drijven?
D'eene not' en compt niet veur,
Oft de ander is al deur.
Laet dan al de ſtemmen paren
Dieder nu, en eertijdts waren;
Laet verſchijnen al 'tgherel
Luyte, Cither, Orghelſpel;
Laet *Apollo* comen ſpelen,
En met *Pan* een lietjen quelen;

Laet

Laet al comen watter leeft,
En in ſanck verheughen heeft:
Ieder moet met my belijden,
Dat den ſanck op alle tijden,
Eer hy vaſt ſtaet, henen drijft
Als het woordt dat *Mopſus* ſchrijft.

YDELHEYDT.

Groote vreught in't danssen leyt.

WAERHEYDT.

Teecken van lichtveerdigheydt.

VVAERHEYDT.

SIEN ick daer niet *Atlas* Neve
Door de wijdt-ghebaende dreve
Schieten met een ſnelle vlucht
Als een voghel door de lucht?
'T ſchijnt naer dat ick can bemercken,
Dat hy is ghecleedt met vlercken;
Twee zijn vaſt aen ſijnen hoet,
Onder een aen elcken voet.
Ick moet hem de reden vraghen,
VVaerom hy ghevlerckt moet jaghen:
Staet, waer-henen, waer ſoo haeſt?
'T ſchijnt dat ghy van haeſte raeſt?
VVaerom vleughels aen u leden,
Van den hoofde tot beneden?
VVaer ſoo driftigh, waer ſoo gauw,
Seght my eens ter goeder trauw?
VVeet, ick draghe de gheboden
Van Goddinnen ende Goden,
En daeromme vliegh' ick licht
min oft meer als eenen ſchicht.
Maer wat compt ghy my vertraghen,
Om hier reden af te vraghen?
Vraeght den Ionckher die daer ſta
VVaerom hy ſoo lichte gaet.

Ionck-

Ionckher wilt my dan vergheven,
Dat ick heden ben ghedreven
Om te vraghen met oodtmoet
Reden van u lichte voet;
En van al u lichte ſchreden,
En van uwe lichte reden,
En van al u licht gheraes,
Oft ghy waert een lichte dwaes;
VVaerom ſoo veel lichte pluymen
'T vet van uwe borſe ſchuymen;
VVaerom dat ghy lietjens dicht,
Die onſuyver zijn, en licht?
Zijn dit niet wel ſotte vraghen
Voor mijn jonghe groene daghen,
VVaerom licht? ick ben gheſandt
Van het lichte minne-landt,
Daer de licht-gheſinde benden
Licht als windt hun leden wenden,
En ſoo lichte zijn te voet,
Als den Tiber in ſijn vloet.
VVilt ghy preuf hier af gheſelle,
Let op deſe paſtorelle:
En midts ſpronck hy eenen ſpronck,
Dat het gantſch gheweſte clonck;
Maer met ſulcke lichte ſwieren,
Als-men oyt ſagh in de dieren,

Die op't landt oft in de locht
Licht van aert zijn voort-ghebrocht.
Nu ſoo ſcheen hy met de voeten
Boven in de locht te vroeten,
Dan met eenen crommen keer
Stondt hy weer ghelijck een Heer.
Nu weer hooghe, dan weer neder,
Ongheſtadigh als het weder;
Dan ghecromt, dan opgherecht,
Dan heel ſtatigh, dan heel ſlecht.
Nu ſoo liep hy in de ronde
Als een ſot met open monde;
Nu ſoo ſcheen hy wat bevreeſt,
Dan weer met een lichten gheeſt.
Hy gaf ſoo veel lichte ſpronghen,
En wel ſoo veel lichte wronghen,
Als oyt *Paris* heeft verdacht
Meeſter in den dans gheacht.
Dan op 't leſte naer wat ruſte,
Soo hem iet te ſpreken luſte,
Seyd' hy; Gaet dit niet heel wel?
Is dit niet een aerdigh ſpel?
Iae't voorſeker, deſe ſaken
Licht aen lichte ſinnen ſmaken;
Eenen licht-gheſpronghen dans
Paeyt de vrouwen, paeyt de mans.

Maer

Maer al wat ghy ſaeght te veuren,
Dat en zijn maer kinder-leuren;
'T was maer eenen boeren-dans
Om een rotte miſpel-krans.
Dat ghy quaemt den dans aenſchouwen,
Als die edel hoofſche vrouwen
Voeghen haer met ſoet ghelaet
Soo het ſpel en mode gaet;
Ghy ſoudt ſegghen: Deſe dinghen
Moeten uyt den hemel ſpringhen;
VVant 'ten ſchijnt gheen menſchen werck,
Dat ick in het danſſen merck.
Selfs de namen druck gheneſen,
Alſ-men die maer compt te leſen;
Hoordt eens hoe hun lichten aert
VVordt met lichte tael verclaert.
La Gentille, la Valette
Comen eerſt hier in't ſalette;
Canarie, en *grand Bal*
Hebben hier oock hunnen val.
Hier naer volght *la Paſtorelle*,
Belle fille, la Pucelle,
En *Courante de la Cour*,
Swierdt oock mé op haren tour.
La Boutade, Belle Dame,
VVijſen oock uyt haren name,

Dat-ſe luſtigh zijn, en fraey,
Maer met eenen lichten draey.
D'Orengiere, de Pavane
Springhen oock in deſe baene,
La Courante de Buſquoy
Maeckt de dans-gheleerde moy.
En de neghen cleyne *Branden*
Doen de meyskens herten branden.
La Princeſſe is oock net,
En ſoo menigh fraey Ballet.
La Volage, la Biſaerde,
La Angloiſe, la Galiaerde
Comen oock heel licht in't ſpel,
En ſy gaen oock ſeere wel.
La Picarde ſeere vluchtigh,
La Vignone ſeere cluchtigh,
Favorite doet oock mé,
In de Luete van de ſté.
Daer is eene, ſoo ick meyne,
La Courante de Loraine;
Al de reſte laet ick daer,
VVant den hoop weeght my te ſwaer.
Ionckher ghy meught u wel ſchamen
Met al deſe ſotte namen.
Ick in danſſen ſtellen vreught?
'T is een werck dat niet en deught.

'T is maer ſpel van lichte ſotten,
VVeerdigh om daer mé te ſpotten:
VVilt ghy dit wat naerder ſien,
Let eens op een reke-lien,
Die nu beſigh zijn met ſpringhen,
En dweers deur Malckander dringhen,
Maer in eenen ſtommen dans
Sonder ſpeelman, ſonder krans;
En ghy ſult dit moeten lijden,
Hoe ghy't neemt van alle ſijden,
Hoe ghy't keert oft hoe ghy't wendt,
'T zy van verre, 'tzy ontrent;
Dat dit zijn de ſotſte ſwieren,
Die-men oyt ſagh ſot verſieren;
VVacht u van dit lichte ſpel,
Eer ghy danſt naer d'open hel.
VVant het danſſen, en het ſpringhen,
En het keeren, en het ſinghen,
In de dans-ſchool hier en daer,
Is niet ſonder groot ghevaer.
Al dat ſwieren van de voeten,
Al dat kuſſen, al dat groeten,
Maken voor de maeght bereydt
'T bedde van onſuyverheydt.
VVaer een dochter niet gheneghen
Tot onſuyver lichte weghen,

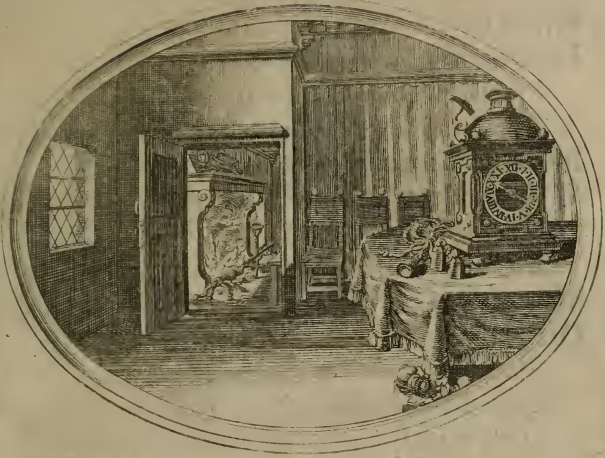
Sy

Sy en ſtelde niet een voet
Daer-men deſe ſpronghen doet.
Maer om dat onſuyver luſten
In haer weeldigh herte ruſten,
En dat ſy den vollen toom
Hier aen gheeft oock in den droom;
Daerom wordt ſy ſoo ghedreven
Om tot danſſen haer te gheven,
En te nemen haer vermaeck
In dees alder-ſoetſte ſaeck.
In een ſaecke, ſoo wy weten,
Daer den hemel wordt vergheten,
Daer de ſiele lijdt ghewelt,
En wordt van den luſt ghevelt.
Staen u voeten dan naer cranſſen,
Daerom lichte Dochters danſſen,
Helt ghy mede derrewaert,
Ghy zijt van ſeer lichten aert.
Al de danſſen oock op heden
Zijn vol van lichtveerdigheden;
Die naer deſe keert 'tgheſicht,
Is tot allen ſtaet te licht.

YDEL-

YDELHEYDT.

Ledigheydt en ruſt is goedt.

WAERHEYDT.

Ruſt bederft, en roeſten doet.

VVAERHEYDT.

YDELHEYDT compt op veel wijſen
Ledigheydt en ruſt te prijſen,
Maer de VVaerheydt wijſt en leert,
Dat haer ſegghen gaet verkeert.
VVant het ſchuym van alle ſonden
Heeft de ledigheydt ghevonden,
En de ruſte heeft ghebaert
Alder ſonden quaden aert.
Ick en wil u niet beletten
'T lichaem tot de ruſt te ſetten,
Als het immers moet gheſchien,
En dat wy de ſonden vlien.
Maer dit is alleen mijn leere,
Dat de ruſt neemt goedt en eere,
Als ſy compt ons ſwack ghemoet
Ketelen in overvloet.
VVant al waer ſy compt te groeyen,
Siet-men alle boosheydt bloeyen,
En daer comen vruchten van,
Die gheen penne ſchrijven kan.
Met een woordt, die ledigh gapen,
En ſoo langhe willen ſlapen,
Door de ruſte menigh werf
Smeden eeuwigh hun bederf.

Rufte brenght in balcken wormen,
Motten 'tcleedt door ruft beftormen,
'T huys dat leegh ftaet, compt tot niet;
'T landt dat ruft, is ftadts verdriet.
Rufte doet de waters ftincken,
Rufte neempt aen't fweerdt het blincken,
Rufte die bederft de locht,
Ruft heeft altijdt quaedt ghevrocht.
Doet de rufte fulcks als heden
In de fchepfels fonder reden,
VVat fal't van den menfche zijn,
Vol van dit gheruft fenijn?
Seker menfch wilt dit verfinnen,
Soo ghy ledigheydt wilt minnen,
En gheftaegh in rufte zijt,
Dat ghy uwen tijdt verflijt;
Dat ghy fult u fiel bederven,
En een quade doodt noch fterven;
VVant den menfch die niet en doet,
Anders niet dan quaedt en voet.
Godt, wanneer hy hadd' ghefchapen
Adam naer fijn beeldt en wapen,
Heeft hem in den hof gheftelt,
Om te wercken in het velt.
Niet om leegh te fitten droomen
Aen de clare water-ftroomen,

Ofte roncken in het gras,
Onder 'tvruchtbaer boom-ghewas:
Maer om dat hy ſou ſy-ſelven
Oeffenen aldaer met delven,
En ghedurigh in den gheeſt
Voor den duyvel zijn bevreeſt.
VVant den Heer die kent ons weghen,
Dat-ſe zijn tot quaedt gheneghen,
Als den menſche ledigh gaet,
En gheen handt aen 't werck en ſlaet,
Die ſijn tochten wilt verdrijven,
Die en magh noyt ledigh blijven;
Ledigheydt en ſtaeghe ruſt
Zijn de poorte van de luſt.
Om dit openbaer te mercken,
Sal dit Sinne-beeldt u ſtercken;
Siet een ſpit dat ſtille ſtaet
Brandt voor ſeker het ghebraedt.
Siet op tafel deſen wijſer
Door de ruſt beroeſt van ijſer,
Soo dat hy niet en vermagh
D'ur' te wijſen van den dagh.
Ruſte voor de creature
Is de ſchande van nature;
Ruſte baert veel onghemack,
Ruſte naeydt den bedel-ſack.

Ruſte

Ruſte brenght veel ſorgh' en ruyſe,
'T is den meſput van den huyſe;
Ruſte duyſtert ons verſtandt,
Ruſte queeckt de ſond' in't landt.
Ruſte ſluyt de hooghe ſcholen,
Ruſte doet 'tghedincken dolen;
Ruſte weckt onſuyverheydt,
Ruſte voedt onwetentheydt.
Ruſte maeckt verſtompte leden,
Ruſte laet veel ſieckten ſmeden;
Ruſte jaeght en plaeght de deughdt,
Ruſte maeckt de hel verheught.
Ruſte doet den Enghel ſchreyen,
Ruſte gaet den menſch verleyen;
Ruſt als ſchelm, en dief, en fiel,
Steelt en moordt ons arme ſiel.
Ruſte weckt Godts fellen toren,
Ruſte jaeght den menſch verloren;
Ruſte met gheruſt ghewoel
Sleept ons in den helſchen poel.
Salder iemandt dan noch weſen,
Die in ruſte ſoo miſpreſen,
Oorſpronck van ſulck ongheval,
Noch behaghen vinden ſal?
Oft ſoo dwaſe ſinnen hebben,
In ſijn ſnoode leghe rebben,

Dat hy ſal naer ruſte ſtaen,
En door ledigheydt vergaen?
Neen, 'k en ſal het noyt ghelooven,
Dat ſy meer ons ſal verdooven;
VVantter oock in leegh te zijn,
Ruſten, ſorghen, werck en pijn.
In ghemack elick te ſlapen,
Langhe ruſt te willen rapen,
Is maer dwaſe menſchen werck,
En een beeſtigh oogh-ghemerck.
Al die in de pluymen ſwieren,
Zijn ghelijck aen ſtomme dieren,
En ſy ligghen ſwaer als loot,
Gantſch ghemeyne met de doodt;
Daer de ruſte wordt ghegheven,
Niet ter doodt, maer tot het leven,
Ruſt is goedt naer aerebeydt,
Maer die matigh aengheleyt.
Soo langh in de doecken ligghen,
En te vroeten als de vigghen,
Brenght veel boosheydt in den ſin,
En daer ſteeckt verghif oock in.
Slaept met reden, ſlaept met pooſen,
Maer ontluyckt daer naer als rooſen,
Neemt de ruſte van den nacht
Dickwils tot een goedt ghedacht:

VVant

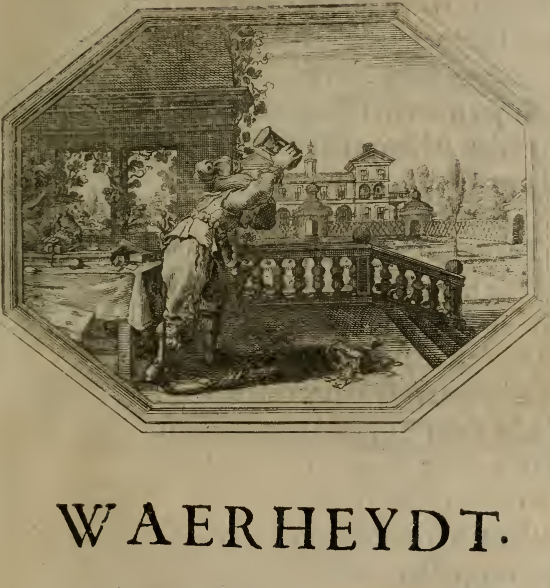
VVant ick magh dit wel belijden,
Dat hier zijn de beste tijden,
  Die ons Godt ghegheven heeft
  Om te peynsen hoe-men leeft.
Om te wercken met de sinnen,
En in ons ghepeyns te spinnen,
  Dat wy moghen met ghewicht
  Brenghen op den dagh in't licht.
Maer dat seer is te beclaghen,
VVy verstaen in onse daghen,
  Dat veel menschen onbeleeft
  Al wat onsen Heere gheeft,
Tot haer schade seer misbruycken,
En tot schande gaen ontluycken;
  Spijs en dranck tot overdaet,
  Cracht en macht tot nijt en haet:
Schoonheydt tot de vuyle lusten,
Slapen tot onnoodigh rusten,
  VVijsheydt tot hoveerdigheydt,
  En den tijdt tot ledigheydt.
VVy en moeten soo niet leven
Met de gaven ons ghegheven,
  Maer met groote danckbaerheydt
  Loven Godts goedthertigheydt;
En de selve niet verghieten,
Maer met lof en eer ghenieten,

Niet

Niet in al te langhe ruſt,
Maer in deughdt die ſonden bluſt.
VVilt ghy dan eens worden wijſer,
Compt beſiet eens deſen wijſer,
Die niet eenen ſlagh en ſlaet,
Over-midts hy ledigh ſtaet.
Siet het ſpit heel ſtille-ſtaende,
Maeckt 'tghebraden kiecken gaende;
Houdt u beſich t'aller tijdt,
Oock wanneer ghy ledigh zijt.

YDELHEYDT.

Ghedurigh ſpel.

WAERHEYDT.

Tijdt-verlies, daer naer de hel.

VVAERHEYDT.

Dit zijn immers ſotte ſtreken
Alſmen gaet horlogien breken,
En in duyſent ſtucken ſmijt
Dat ons wijſt den nutten tijdt.
VVilt ghy reden hier af weten,
Ick wil mijnen tijdt vergheten,
En door ſulck-een ſchoonen ſlagh
Sluyten deſen ſchoonen dagh.
Hoe! den ſchoonen tijdt vergheten
Die ons Godt heeft uyt-ghemeten,
En ons alle daegh bereydt
Tot onſer zielen ſaligheydt?
Noyt en hoord' ick ſulcke trecken,
Noyt en ſagh ick ſulcke ghecken;
Die den tijdt ſteelt, ſpeelt de beeſt,
En vergheet ſy-ſelven meeſt.
VVacht u dan ghy dwaſe menſchen,
VVacht u van dit quaet te wenſchen;
VVacht u van dit ſnoo bedrijf,
VVant het compt om ziel en lijf.
Tijdt verquiſten, tijdt verdrijven,
Om in't ſpel gheſtaegh te blijven,
Magh ick ſegghen mijnen grondt,
Is maer een verdomden vondt.

VVee die tuysſchen, wee die ſpelen,
En den nutten tijdt ſoo ſtelen,
  Nu met kaerten, nu met bal,
  Naer 'tgheſelſchap en den val:
Nu met ydel teerelinghen,
Dan met ander ſotter dinghen,
  En ſoo bringhen tot op niet
  'T goet dat Groetjen achter-liet.
Ick moet eens den tuysſcher vraghen,
VVaerom dat hy ſchept behaghen
  Met de kinders in het ſpel,
  In de Luyt en in't gherel.
Aengheſien dat alle ſpelen
Onſe nutte daghen ſtelen,
  En niet ſluyten in haer werck,
  Dat man-haftigh is en ſterck.
Laet ons eerſt de kaerten ſiften
Met verſcheyden opgheſchriften,
  Hier een Coningh, daer een Aes,
  VVat iſt meer dan kinder-raes?
Als de kinders huyskens bauwen
Van de Pagien en de Vrouwen,
  VVy beghecken dit bedrijf
  Als wat ydels ſonder lijf.
En ſal iemant konnen ſtreelen,
Die ſoo dickmaels kaerten deelen,

En door kaerten breken 't huys,
En verſpelen munt en kruys.
Gaet van kaerten naer de ballen,
Daer de Sotten mé ſoo mallen;
VVat is anders in dit ſpel
Dan gheloop en dul gherel.
Dobbel-ſpelen en verkeeren
Anders niet dan boosheydt leeren,
'T is een ſpel dat niet en deught,
Noch gheen toe-ghelaten vreught.
Veel onnutte kackelacken
Hoort-men in de berders ſmacken,
Dat ons quaedt in't herte prent,
En de goede ſeden ſchent.
Ieder werp werpt ons verloren,
VVant een menſch oock wel gheboren,
Roept in teghenſpoedigh ſpel
Naer den duyvel van der hel.
Ander ſpelen laet ick varen,
VVant ſy oock niet goedts en baren,
En alſoo mijn leere ſeydt,
Zijn maer vol van Ydelheydt.
Iae, verſlinden landt en erven,
En de ſielen menighwerven;
Sy verſpelen hunnen tijdt,
Die ſoo ſnel te poſte rijdt.

En als't goedtjen is vervloghen,
Vindt den Tuyſſcher ſich bedroghen,
Droef en bangh in ſijn ghemoet,
Dat hy naer het Gaſt-huys moet.
Alexander heeft bekeven
Die met conſten tijdt-verdreven,
Segghende gantſch onvermijt:
Ghy verquiſt al uwen tijdt.
Derven ſulcke mannen ſpreken,
En ſoo ſtraffen cleyn ghebreken,
Die oock mochten wel beſtaen,
En met eere zijn ghedaen;
Sal ick Tuyſſchers niet begrijpen,
Die met ſpel en ydel pijpen
Soo verquiſten hunnen tijdt,
Godt en hunne ſiel te ſpijt?
Tuyſſchers, Tuyſſchers, laet u leeren,
Laet de ſchijven, laet 'tverkeeren,
Laet de kaerten, laet den bal,
VVilt ghy vry zijn van den val.
Slaet eens acht op uwe tijden,
Die ſoo vluchtigh henen rijden;
VVeet dat wel beſteedden tijdt
Ons van't eeuwigh vyer bevrijdt?
Ick en hebbe noyt bevonden,
Veel min hooren iet vermonden,

Dat meer weerdt is, en gheacht,
Als den tijdt van dagh en nacht.
Sullen wy dan dien verquiſten
Min oft meer als d'Alchimiſten,
Die voor gout maer vinden loot,
Dickwils in den meeſten noot?
Neen, wy moeten anders leven,
Trachten wy naer't eeuwigh leven,
En elck ure nemen waer,
Oft het d'alderleſte waer.
Maer die onbedachtigh reyſen,
En hier op niet eens en peyſen,
Stellen lijf en ziel te gaer,
Als de doodt compt in ghevaer.
Laet u dit een ſpieghel weſen,
Dat ick eertijts heb gheleſen
Van een onvoorſichtigh quant,
Die nu eeuwigh light en brant,
Deſen had ſijn tijt verſleten,
En ſijn ſaligheyt vergheten,
En op ſijnen leſten dagh
Badt hy Godt om cort verdragh.
Heere, ſeyd' hy, wilt my borghen,
Tot den claeren dagh van morghen,
'K ſal een beter wegh in-gaen,
Als ick voor-maels heb ghedaen.

Maer den Heer heeft hem verſteken
Sonder meer te hooren ſpreken,
Om dat hy ſoo had ghemiſt,
En ſijn ſchoonen tijt verquiſt.
Tot beſluyt dan voor het leſte,
Kieſt mijn leſſe voor de beſte,
En verfoeyt het duyvels ſpel,
Dat de ziele brenght in d'hel.

YDELHEYDT.

Dobbel-ſteenen.

WAERHEYDT.

Als een dief met woecker leenen.

VVAERHEYDT.

WYSE-LIEN den teerlinck ſtellen
By de woeckers die ons quellen,
Daer-men onder ſchijn van goet
Niet dan dieverije en doet.
Dit begheer' ick tot miſprijſen
Van den teerlinck te bewijſen,
Hoe den woecker en den ſteen
Seer wel comen over een.
Als den Borgher voor ſijn tanden
In den woecker draeght ſijn panden,
En daer vooren crijght wat ghelt,
Dat den woeckeraer hem telt;
'T ſchijnt voor hem een grooten ſeghen,
Dat hy heeft wat ghelt ghecreghen,
Om in ſijnen grooten noot
Voor ſijn volck te coopen broot.
Maer wanneer hy loſt de kleeren,
Compt den armen man te leeren,
Dat den woecker is een dief,
En gherief vol ongherief.
VVant al wat hy heeft ontfanghen,
Moet hy wederom uyt langhen,
En betalen al veel meer
Als hy creegh den eerſten keer.

Soo doen oock de dobbel-ſteenen,
Die een ſchoone kanſſe leenen;
'T ſchijnt ghy zijt nu machtigh rijck,
En aen Coninghen ghelijck;
Maer ten lijdt gheen ſeven uren
Deſen dief die doet u treuren;
Siet den teerlinck quiſte-ghelt
Heeft u naeckt en bloot gheſtelt:
En noch ſelfs u goude ringhen
Met noch ander beuſelinghen,
Dat ghy noyt en had ghedocht,
Leelijck aen den hals ghebrocht.
'T docht u dat ghy waert verheven,
En tot in de locht ghedreven,
Maer en was maer eenen droom,
Die verliep ghelijck den ſtroom.
Alle ghelt is ront van lijve;
Noyt en ſagh-men ander ſchijve,
Daerom blijvet noyt op een,
Maer verkeert ghelijck den ſteen.
Iae den naeme van de ſteenen
Leert ons, dat ſy ons vercleenen;
VVant hoe wel het ſpel verghinck,
Teerlinck bleef een teire-linck.
Die met ſpelen ſich gheneeren,
En den teerlinck ſoo begheeren,

Zijn

Zijn meeſt altijt naeckt en bloot,
Op-ghevoet met drooghen broot.
VVint-men heden ſes ducaeten,
Morghen ſalmen hondert laeten,
En 'tghewin van deſen dagh
Lockt ons tot een harder ſlagh.
Datſe my haer ooren leenen,
Die ſoo rollen met de ſteenen,
En eens prenten in hun hert,
Dat ick heden werp in't berdt.
Niemandt magh ſijn ſinnen ſtieren
Om den dobbel-ſteen te vieren;
VVant dit ongheluckigh ſpel
Baert niet anders dan ghequel.
'T goetjen wordt hier door verſlonden,
En den goeden naem gheſchonden;
Oock de tuyſſchers metter tijdt
VVorden hunnen vrijdom quijt.
Iae dit ſpel neemt ons het leven,
En doet onſe ziele beven;
VVant den rechten wegh van d'hel
Vindt-men in het dobbel-ſpel.
Neemt voor preuve van mijn ſegghen
Dat ick gaen voor ooghen legghen:
Daer is eenen menſch gheweeſt,
Soomen in de boecken leeſt,

Die heeft in den ſteen ghelaeten
Seſthien hondert duyſt ducaeten:
Noch een ander met een worp
Liet een 't alderſchoonſte dorp.
Ander tot dit ſpel ghedreven,
Hebben op den kans ghegheven,
Niet alleen hun ghelt, en goet,
Maer hun eer, en vry ghemoet.
Duyſent zijnder neer gheſlaghen,
Die noch eeuwigh ſullen claghen,
Dat ſy in dees droeve ſaeck
Blijdtſchap ſochten en vermaeck.
Seker Prins, om langh te ſpelen,
Dé ſijn onderſaeten kelen,
En hy nam hun goedt en macht,
Om te tuyſſchen dagh en nacht.
Maer dat boven al moet rijſen,
Compt dit ſpel ons d'helle wijſen,
Daer de ſiel voor eeuwigh treurt,
Soo dat eertijdts is ghebeurt.
Scheltorf eenen grooten ſpeelder,
En ſijn eyghen zielen keelder,
Beſigh met dit tijdt-verdrijf
Gaf den duyvel ziel en lijf.
Bravo nu in onſe tijden
Moeſte van den duyvel lijden

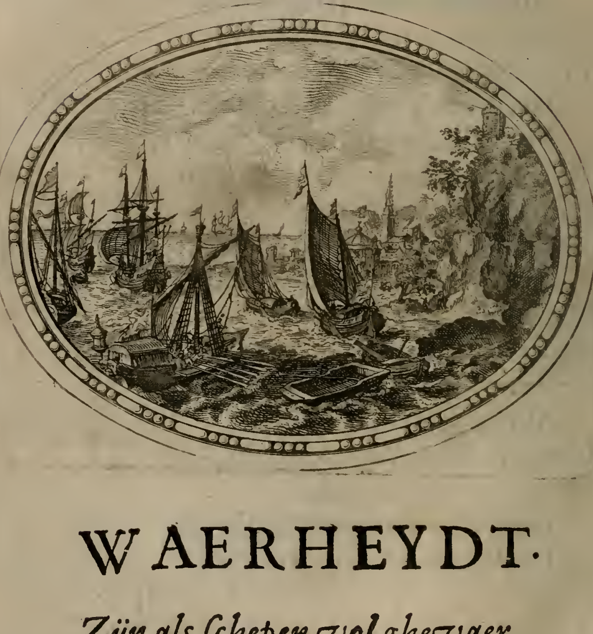
Dat

Dat hy opghetrocken werdt
Boven tot het ſolderberdt.
Maer den ſteen noch niet te vreden
Vindt veel ergher nieuwigh-heden,
En trotſt onſen grooten Godt,
Die ons wet ſtelt, en ghebodt.
Als den Heere was gheſtorven,
En het duyvels rijck bedorven,
Heeft den Teerlinck, ſoomen weet,
Deur gheſneden CHRISTVS cleet.
Hoort gheleerde mannen ſpreken
Van den ſteen, en ſijn ghebreken;
D'eene ſeght met wijs ghemoet,
Dat hy ſeſthien quaden voet:
D'ander bringht ſoo vele trecken
Als de locht kan overdecken:
VVilt ghy hooren mijnen ſin?
Alle boosheydt ſteckter in.
Laet ons dan een eynde maken,
En de teerelinghen ſtaken:
Teerlinck baert groot ongherief,
Teerlinck is een woecker-dief.

YDEL-

YDELHEYDT.

Frische peerden schoon van hayr.

WAERHEYDT.

Zijn als schepen vol ghevaer.

VVAERHEYDT.

DIe veel ſchepen op de baeren
Sien te zeyle gaen, en vaeren,
Toegheruſt met alle goet,
Dat den See-man hebben moet,
Scheppen over-groot verheughen,
Dat ſy dit aenſchouwen meughen,
Maer en letten voorder niet
Op ghevaer, en op verdriet.
'T dunckt hen al ghenoegh te weſen,
Dat de Schepen zijn ghepreſen,
En gaen zeylen alſoo licht,
Als den alderſnelſten ſchicht.
Maer ſy worden ſeer bedroghen;
Van den ſchijn, en van de loghen,
VVant een ſchip ſoo cleen als groot
Voert in hem de bleecke doot.
Iachten, boeyers, en galeyen
Hebben menigh maet doen ſchreyen;
Kraken, fluyten, buys, en loot,
Bracht veel menſchen oock in noot.
Karaveelen, ſloupen, pincken
Siet-men dickwils oock verſincken;
Iae het grootſte Gallioen,
Kan en goet en lijf verdoen.

Soo

Soo dat alderhande Schepen
'T graf met de ghereedtschap slepen,
En zijn als een kist bereyt,
Daer-men doode lien in leyt.
Is dit waer van houte peerden,
Die de zee voor lant aenveerden;
Laet ons dit veel meer belien
Van de peerden die wy sien;
Die wy daghelijcks berijden,
En verblindt niet eens en mijden,
Min oft meer dan oft hun cracht
VVaer ghestelt in onse macht;
Daer elck peerdt in't hof ghepresen
Naer den aert, en naer sijn wesen,
Seker en ghewis besluyt
Groot ghevaer in sijne huyt.
Brenght my soo veel schoone peerden,
Als bevanght den cloot der eerden,
Die oyt Eel-man heeft berêen,
Op het landt oft in de stêen.
Duytsche, Spaensche, Vriessche rossen,
VVilde van de Palsche bossen,
Fransche, Deensche, boven dien
Al wat Napels heeft ghesien:
Oock het peerdt dat langh gheleden
Alexander heeft bereden,

Oft

Oft op vrye peerde-merckt
Peerde-kutſer heeft bemerckt:
Ick ſegh gheene uyt-gheſteken
Sy zijn al vol quae ghebreken,
Eenſdeels door hun vaderlant,
Eenſdeels van hun eyghen kant.
'K ſal voor alle lien verclaren,
Datſe ſteken vol ghevaren,
Iuyſt ghelijck een machtigh ſchip,
Dat vergaet ontrent den klip.
D'eerſte ſtrijden met den ander,
D'ander lijden noyt malckander;
Deſe bijten, d'ander ſlaen,
Dees en willen noyt vergaen.
Ander hebben harde ghanghen,
Die den Ridder dapper pranghen;
Deſe zijn ſeer kort ter borſt,
D'ander quelt gheſtaegh den dorſt;
Deſe dickwils ſtruyckel-voeten,
En in vuyle weghen wroeten;
D'ander dempigh, ſchouw, en ſteegh,
Dienen noyt den Heer ter deegh.
Deſe trotten, d'ander draven,
Onghewilligh als de ſlaven,
Somma daer is altijdt wat
Dat de peerden hanght aen't gat.

Selfs het rijden heeft ghevaren,
Min oft meer dan als de baren,
Die ontſteken ganſch het lijf,
Door haer ongheruſt bedrijf.
Die te peerde dickwils ſitten,
Springhen , loopen , hen verhitten,
Hoe goe Ridders datſe zijn,
Voelen dickmaels ſmert en pijn.
Naer de leer der Medicijnen
Lijdt den Ridder groote pijnen
In de nieren , in de licht,
En niet min in ſijn gheſicht.
VVant men kan ghenoegh bevroeden,
Dat dit rijden , dat dit woeden
Aen den menſche door het peert
Dickwils vleeſch en bloet verteert.
VVillen wy wat voorder loopen,
'T peerdt doet ons de doot becoopen;
VVant het peerdt is oock ſoo vals,
Dat het bringht ſijn Heer om hals.
Die belieft te onderſoecken,
Van dit ſtuck de oude boecken,
Hy ſal vinden meer dan een,
Die het peerdt brack hals en been.
VVel is dit alſoo gheſchreven,
En tot onſe leer ghebleven,

Vindt-

Vindt-men iemandt ſoo gheſint,
Die noch peerde-conſt bemindt?
Magh ick u daer op wat ſpreken,
Hoordt noch al veel meer ghebreken:
Niet alleen en wordt een peerdt
Tot ons lichaems quaet begheerdt;
Maer verſlint ons beſte panden,
Renten, huyſen, erven, landen,
En om 'tpeerdt in't ſtal te ſien,
Moet den armen hongher lien.
Ick moet hier een ſaeck ontdecken,
Seker weerdt om mé te ghecken,
Die waerachtigh is gheſchiedt,
Maer aen wie, en noem' ick niet.
Een vermaert en rijck gheſelle
Hadd' op 't ſtal een ſchoone Telle;
In ſijn herte was dit peerdt
Hondert duyſent croonen weerdt.
'T is ghebeurt naer corte daghen
Dat het peerdt begonſt te claghen,
En ſoo't naer den ſtal ſou gaen,
Met de ſieckte wierdt bevaen.
Hoordt wat dat hy heeft bedreven
Om dit peerdt te ſien in't leven;
Hoordt wat een ſotten treck
Dat gheſpeelt heeft deſen gheck.

Hy beval aen ſijne knechten,
Datmen voor het peerdt ſou rechten
Een het ſchoonſte ledekant
Dat-men in ſijn woonſté vant;
En gheboodt daer op te bringhen,
Opghevat in ſijde ſtringhen
Sachtjens ſonder ſtoot oft val,
'T peerdt dat ſieck lagh in den ſtal.
'S morghens quam hy't peerdt beſoecken,
En met ſoete woorden cloecken,
En riep menigh medecijn,
Om te weiren deſe pijn.
Alexander dé bereyden
Voor de peerden die verſcheyden
Alſoo coſtelijcken graf,
Alſmen oyt aen Coninck gaf.
Siet hoe dapper datſe ſuffen,
Die bevaen met deſe truffen,
VVorden van den ſchijn gheleydt,
Door den luſt van ydelheydt.
Leſer gaet ghy ander weghen,
En ſoeckt in de waerheydt ſeghen;
Schouwt de peerden allegaer,
VVant ſy ſteken vol ghevaer.
Al en ſiet-men die ghevaeren
Sich gheſtaegh niet openbaeren;

Al en voeldt-men niet altijdt
Ramp en rou wanneer-men rijdt;
Nochtans moetmen altijt duchten,
Dat een peerdt ons kan doen ſuchten;
VVant ſoo wie bemint 'tghevaer,
Valt eens door 'tghevaer daer naer.

YDELHEYDT.

Ghestaeghe jacht

WAERHEYDT.

Heeft de Crabb' aen ramp ghebracht.

VVAER-

VVAERHEYDT.

IOnghman die ſoo zijt gheneghen
Om in Iacht u luſt te pleghen,
En van 's morghens in het velt
'T wildt met ſneghe bracken quelt;
Oft nu vlieght met ſnelle valcken,
Om een veldt-hoen te verſchalcken;
Oft wel in het wilde woudt,
Tot de jacht u wooningh' houdt:
Ghy en ſult niet beter vaeren,
Als de crabbe by de baeren,
Die, om dat ſy oeſters jaeght,
VVordt van haere jacht gheplaeght.
Sy ſagh laetſt een oeſter gapen,
Die ſy meende te betrapen;
Maer eer dat ſy d'oeſter at,
VVas ſy by den cop ghevat;
En ſoo wierdt-ſe ſelfs ghevanghen
Met haer beſte nijpers tanghen;
Siet de jacht brocht haer in druck,
En de jacht brocht ongheluck.
Soo den Iagher wildt van ſinnen,
Die met jaghen meent te winnen,
Heeft voor hem een quaet beghin,
En gaet kromme weghen in.

VVant

VVant hy ſelver wordt ghegrepen
Eer hy 't wildt in't net kan ſlepen,
  En ten lijdt niet ſeere langh,
  Oft den jagher wordt de vangh.
Dit heeft *Naſo* fraey beweſen,
Meer dan duyſent jaer voor deſen,
  Als hy van een Prince melt,
  Die gheſtaegh was in het velt;
En om haeſen, voſſen, hinden
Te vervolghen met ſijn winden,
  Sonder ruſte dagh en nacht
  In het boſch was op de jacht:
Maer eens van ſijn eyghen honden
In het jaghen is verſlonden;
  Iae met ſchande en met ſmert
  Heel verandert in een hert.
Dit zijn fabels, maer de waerheydt
Bringht ons aen de rechte claerheydt,
  En wilt door dit beeldt bedien,
  VVat den Iagher ſal gheſchien.
Iagher hoort de waerheydt ſpreken,
Die ons toont des iachts ghebreken:
  Iagher in ſijn woeſte rijck
  Is *Actæon* ganſch ghelijck.
'T wout dat is de Iacht-Goddinne
Die hy noemt ſijn liefſte minne,

En

En hy vierdt haer naeckte beeldt,
Dat hem tijdt, en ſinnen ſteelt.
VVant hy loopt ghelijck de beeſten
Als verwoet door veel foreeſten,
Met ſijn honden onbevreeſt,
En hy wordt met beeſt een beeſt.
Niemandt kan hier teghen ſegghen
Die de jacht wilt overlegghen;
VVant die 't jaghen overſlaet,
Vindt dat dit al vaſte gaet.
Maer ick wil de Iaghers jaghen,
En hen voor de reden daghen,
Om te kennen dat het wildt
Eere, goedt, en ſinnen ſpilt.
Laet ons eerſt dan onder-graven
Al den arbeydt, al het ſlaven,
Al 't ghewoel met al 't gheraes,
Dat-men ſiet om eenen Haes.
'S morghens eer de Son compt ſchijnen,
En de Mane gaet verdwijnen,
Door des Iaghers jacht-gherucht
VVordt onſtelt de ganſche lucht.
Flughs ſoo wordt den Tromp gheblaſen,
En de ſnelle winden raſen,
En veel lichter als 't ghedacht
Loopt den VVey-man op de jacht;

Daer beghint-men ſeer te tieren,
En te loopen, en te ſwieren
  Door de boſſchen, door het velt,
  Dat den landtſ-man wordt onſtelt.
Hier ſoo wordt een Ree gheſchonden,
Daer ſoo krijght den Hert veel wonden;
  Ghinder aen de kant van't landt
  VVordt een wreeden wolf vermandt.
Erghens wordt de vlucht gheblaſen
Om een handt vol viſe-vaſen,
  Om een Haes, een ſchauw Konijn,
  Dat door 'tgaren is een pijn.
Ghinder ſpringht men over grachten,
Om het wilde Swijn te wachten,
  Daer ontſpringh den Vos het net,
  Die het op een loopen ſet.
Maer wat is't van al dat jaghen?
VVaerheydt ſeght het quiſt ons daghen,
  'T is een groot gheraes om raes;
  'T is om eenen dorren Haes.
Iachte bringht ons door de fame
Oock wel eenen quaden name;
  Iachte hindert oock het lijf,
  Iachte maecket ſtram en ſtijf:
Iachte ſcheurt des eel-mans cleeren,
Iachte ſal gheen deughden leeren;

Iachte

Iachte ſteelt den nutten tijdt,
Iachte goedt en geldt verſlijt:
Iachte weet dit uyt te rechten,
Dat-ſe jaeght in't net haer knechten,
En, ſoo menigh menſch ghelooft,
Iachte ſelf de ſinnen rooft.
Dit wil ick te kennen gheven
Door wat wonders ons beſchreven;
'T valt wel vremdt in onſen ſin,
Maer daer ſteken kruymen in.
Te Milanen, ſoo wy leſen,
VVierdt een meeſter ſeer gheprefen,
Die voor ſotten in dat landt,
VVas ghelijck een dwinghe-landt.
Deſe wiſte fraeye grepen,
Om den Key uyt 't hooft te ſlepen,
Niet door ſalven oft door dranck,
Maer door eenen water-ganck.
Soo veel ſotten alſſer quamen
Dreef hy naer den poel te ſamen,
Elck een ſoo diep in den plas,
Als hem docht dat noodigh was.
D'eenen moeſt in 't water treden
Tot het middel van ſijn leden;
D'ander ſtondt daer in ontſlooft
Tot den hals oft tot het hooft:

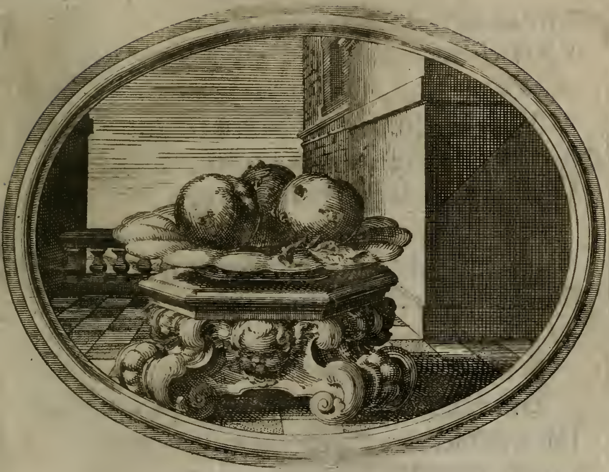
Ander' om het ſot te temmen
Moeſten daer ſoo langh in ſwemmen,
Tot dat ieder door de ſtraf
Ley de ſotte kuren af.
'T is gheſchiedt niet langh naer deſen,
Datter een niet heel gheneſen,
Met het kriecken van den dagh
'S morghens in de venſter lagh:
Deſen ſiende volck met hoopen
Dapper door de ſtraete loopen,
Vraeghde van een ſeker Heer,
Die daer oock was onder meer:
Heerken, ſeght my voor het eerſte,
VVat het is voor eene beeſte,
Die met eenen toom gheplaeght
V ſoo moedigh henen draeght.
Onſen eel-man eerſt verbolghen,
Met de knechten die hem volghen,
Dat een guyt, een nar, een ſot,
Hiel met hem ghelijck den ſpot;
Heeft ten laetſten om te ſpelen,
Antwoordt hier op willen telen:
Hansken, ſeydt hy, 't is een peerdt,
Drye-mael hondert guldens weerdt.
Heerken wat ſit op u mauwe?
'T is een valcke die ick hauwe.

VVel wat beeſten zijn dit al?
'T zijn al honden uyt mijn ſtal.
Deſe menſchen zijn mijn knechten,
Die het wildt met my bevechten,
Die my ſeere diere ſtaen,
Alſſe met my jaghen gaen.
Ieder treckt wel daeghs ten loone,
Sonder coſt een goude croone,
Soo dat ick wel laet aen haer
Duyſent guldens op een jaer.
Heerken magh ick noch wat vraghen?
Hoe veel winnen ſy met jaghen?
Is't wel vijftigh guldens weerdt,
Dat-ſe bringhen op den heeıdt?
Hola, Hansken niet ſoo vele,
Dat waer vele voor mijn kele;
Somtijdts als het lucken wilt,
Hebb' ick voor een croone wildt.
Godt almachtigh wat al pijnen!
VVat al coſten om Conijnen!
VVat al aen den hals ghebrocht,
Om een Haes een dorr' ghedrocht!
Heerken wilt doch ſtracks vertrecken,
VVant ghy zijt den Prins der ghecken,
Oft ſoo ghy dit niet en doet,
Ghy belent oock in den vloet.

Dat ons meeſter ditte wiſte,
Dat ghy hier in ſoo veel quiſte,
  Hy had u al op-ghevat,
  En al langh verſmoort in't bat.
Ionckher lough met deſe dinghen,
En hy dé ſijn peerdt eens ſpringhen;
  Maer den ſot in dit gheſchil
  Leerde dat ick ſegghen wil:
Dat, te weten, al dat jaghen
Quiſt ons eer, ons goedt, ons daghen;
  En ten leſten voor het ſlot,
  Ons bereydt een ſotte-kot.

YDELHEYDT.

Schaer van knechten,

WAERHEYDT.

VVormen die hun huys bevechten.

VVAERHEYDT.

DIE dit wil verſtaen ter deghen,
Moet dit beeldt wat over-weghen,
En een weynigh ſtille ſtaen,
Eer hy dieper in magh gaen;
En dan ſal hy konnen ſluyten,
VVat ick door mijn dicht wil uyten,
Dat veel knechten in het huys
Voor den Ionckher zijn een cruys.
Siet ghy wel die ſlechte wormen,
Hoe ſy d'appels hier beſtormen,
En met knaghen, ſoo ghy ſiet,
Bringhen by-kans tot op niet.
Sy bevechten die hen ſpijſen,
Sy verdrucken die hen wijſen;
Somma van het fruyt ghevoedt,
Gheven 't fruyt al quaet voor goedt:
Dit is dat ick aen wil ſegghen,
En den Ionckher vooren legghen,
Om te toonen d'Ydelheydt,
Die door knechten hem verleydt.
Ionckher met het huys vol knechten,
Laet u doch wat onder-rechten,
Ghy meynt hierom groot te zijn,
Maer ghy wordt ghewieght door ſchijn.

Siet

Siet ghy wel hen iet uyt-rechten
Dan hun eyghen huys bevechten?
Ghy voorſiet hen tot u leet,
Van hun koſten, van hun kleedt:
Ghy voorſiet hen als een Coningh,
Van een fraeye ſchoone wooningh,
En voor hen tot u bederf,
Quiſt ghy landen, renten, erf.
Maer wat compter aen u-lieden
Door de knechten te gheſchieden,
Die ghy koeſtert met u goedt,
Kleeren, ſpijſe, dranck, en bloedt:
Hoordt, ick moet het u bewijſen;
Sy bevechten die hen ſpijſen,
Als de wormen d'appels doen,
Die haer koeſteren en voen.
Laet ons dit wat over-mercken
In hun daden, in hun wercken,
En wy ſullen claer verſtaen,
Dat ſy dus te wercke gaen.
Soo veel pagien, en lackeyen,
Als in uwe keucken weyen;
Soo veel dienaers alſſer zijn,
Die u ſchencken bier oft wijn;
Soo veel zijnder quade tonghen,
Die ſeer vry en onbedwonghen,

Clappen op de wijde ſtraet,
VVatter t'uwent omme-gaet.
Soo veel zijnder open ooghen
Die als ſpleten claer vertooghen,
En de wereldt maken kondt
Vwen handel, uwen grondt;
Die u feylen t'ſamen gáren,
En de bueren openbaren,
Soo dat ieder naeckt bevroet,
VVat ghy t'huys oft ſpreeckt oft doet;
En daer mede niet te vreden,
Gaen in't quaedt noch voorder treden,
En verſlinden als een vraet
VVatter in de keucken ſtaet.
Iae, ſy quiſten daer beneven
Dat ſoo noodigh is voor't leven,
En wanneer-ſe van u vliên,
Moet ghy op de tonghe riên.
Ionckhers ghy meught dit wel weten,
Dat de knechten ons op eten,
En de knechten achter't gat,
Zijn als vijandt voor de ſtadt.
Iae, noch ergher ons bevechten,
Als den vijandt met ſijn knechten;
VVant den vijandt met gheweldt,
Compt voor alle man in't veldt.

En

En hy laet ſich vijandt noemen,
Als hy voor de ſtadt wilt coemen;
Maer den knecht die noemt ſich vriendt,
Daer hy als een vijandt dient.
Hy beſpiedt ſeer nauw de weghen
Over al in't huys gheleghen,
En al wat in't doncker lagh,
Bringht hy aen den claren dagh.
Hy weet nachten ende daghen
Sijne vinghers krom te draghen:
Hoe ! en ſpijſt ghy deſen noch,
Die ſoo wandelt met bedrogh?
Dit zijn immers ſlechte kuren;
En noch ſiet-men ſtaegh gheburen,
Dat den Ionckher t'eten gheeft
Die hem ſterck beleghert heeft.
Niemandt laet dan ſich bedrieghen,
VVant 't is ſeker, knechten lieghen;
Sy beloven ſeere licht,
Gauw te weſen in hun plicht;
Maer wanneer-ſe wat gheleden,
Hunnen dienſt zijn inghetreden,
Vindt-men met ſeer groote pijn,
Dat-ſe nerghens nut toe zijn.
In hun daden ſeer lichtveerdigh,
In hun herten ſeer hooveerdigh,

In hun leden luy en traegh,
Maer ſeer lecker in de maegh.
Vechten, kijven, teghen-ſpreken,
Achten-ſe voor gheen ghebreken,
En ſy quiſten hunnen tijdt.
Met bedrogh, en haet, en nijdt.
En wy dul als ſonder ſinnen,
Laten ons noch ſoo verwinnen,
Dat wy goedt en geldt verdoen,
Om de knechten op te voen.
Iae ons ſelven ganſch bederven
Om de knechten niet te derven;
Op dat wy door enckel ſchijn
Souden hoogh in wapens zijn.
Edeldom, magh ick u raden,
Ghy ſult deſe waen verſmaden,
En die onbeleefde ſchaer
Van de knechten laten daer.
VVant de ſchare van de knechten
Connen hunnen Heer bevechten,
Als de wormen d'appels doen,
Die haer koeſteren en voen.

YDELHEYDT.

Deughdigh en ſachtſinnigh Heer,

WAERHEYDT.

Quelt oock als een ſchurftigh ſeer.

VVAERHEYDT.

NIEMANDT is ſoo plomp van ſeden,
Niemandt ſoo berooft van reden,
Niemandt van ſoo cleyn verſtandt
In de ſteden oft op 't landt;
Oft hy moet met my belijden,
In't beghinſel van de tijden
Als den Enghel wierdt gheplaeght
En uyt 't hemelrijck ghejaeght;
Dat d'allenden dieder vielen
Op de lijve-looſe ſielen,
VVonderlijck te boven gaen
Alle ſtraffen die ons ſlaen.
Maer daerom is't niet bevonden,
Dat den menſch is gantſch ontbonden
Van allenden en van quaet,
En gheluckigh in ſijn ſtaet.
VVant wy voelen alle daghe
Straf op ſtraffe, plaegh op plaghe,
Om dat Eva met ghenucht
Proefde de verbode vrucht.
Hier uyt comen onghemacken
T'ſamen op de menſchen ſacken,
En veel qualen op het hiel
Van ons lichaem ende ſiel.

Ons

Ons gheſtelle wordt bevochten
Met verſcheyde quade tochten;
 Gramſchap ſteelt de ſoete ruſt,
 En onkuyſcheydt ſuyver luſt.
Staet-ſucht die verblindt ons ooghen,
Gierigheydt die compt ons ſooghen,
 Ledigheydt die levert ſtrijdt,
 En wy berſten van den nijdt.
Iae, ons lijf zijn aengheboren
Kortſen, peſten, peper-coren:
 Vierigh ſeer', en waterſucht
 Doet den menſch veel onghenucht.
Lamheydt, ghicht, en vuyle dampen,
Comen ons aen boort oock klampen;
 Fellen windt in't aenſicht bijt,
 Vorſt door onſe leden ſnijt.
Somma duyſent ander qualen
Siet-men op het lichaem dalen,
 En noch duyſent op de ſiel,
 Om dat Adam leelijck viel.
Maer men magh daerom niet ſegghen,
Dat de nieren ſachte legghen,
 En den menſch ghelucklgh leeft,
 Die het minſte letſel heeft.
VVant het minſte kan ons quellen
En ons heel gheſpan ontſtellen.

Vraeght

Vraeght dit aen dien rappen gaſt
Die hier op ſijn meeſter paſt.
Deſen jonghen gau van leden,
VVordt niet van een korts beſtreden,
Maer de ſchurfte niet-te-min,
Brenght hem onruſt in den ſin.
Siet hem eens ſijn handen krauwen,
Siet hem vrijven ſijne mauwen;
Siet hem roeren ſijnen voet
Om de ſchurfte die hem groet.
Noch by nachte, noch by daghe
Is hy vry van deſe plaghe,
Altijdts ſonder ruſt en luſt,
En noch handt noch voet en ruſt.
Leſer waer mijn dicht wilt ſtrecken
Sal ick naerder gaen ontdecken;
VVant al wat ick heb gheſticht,
Is een lommer, dit is't licht.
Meynt den knecht bevrijdt te weſen,
En van alle moeyt gheneſen,
Om dat hy een Heere dient
Die hem goedt is als een vriendt;
En hem dickmaels laet ghebeiren
Sonder ſmijten ofte ſmeiren?
Neen, hy gaet hier in verkeert,
VVant de VVaerheydt anders leert.

Al is't dat een deughdigh Heere
Niet en krenckt den knecht in eere,
Nochtans leeft hy met den bloedt
Als de schurfte met ons doet.
'S morghens, 's avondts, t'allen tijden
Moeten 't sijne voeten lijden;
Oock de nacht-rust teghen recht
Rooft den meester aen den knecht.
Nu moet hy den meester vrijven,
En in sijne camer blijven;
Dan hem dienen van den wijn,
Dan verbinden 't flerecijn:
Dan sijn handen water bringhen,
Dan sijn cleeren, dan sijn ringhen;
Dan hem wachten op de sael
Als hy moet naer Portegael.
VVilt hy slapen, hy moet waken;
VVilt hy spelen, hy moet staken;
VVilt hy nemen sijn vermaeck,
Hy moet doen sijns meesters smaeck.
Compt den hongher hem bevechten,
Hy moet nuchter t'eten rechten;
Moeter iemandt spreken hem,
Hy is stom en sonder stem.
Somma 't zijn maer rechte slaven
Die in Heeren diensten draven,

En gheſtaegh in moeyt en pijn,
Noyt hen eyghen-ſelfs en zijn.
Ick derf noch al voorder loopen,
En noch meer ghebreken hoopen;
Die een goeden Heere diendt,
Heeft voor hem niet eenen vriendt;
Noch ſijn vader, noch ſijn moeder,
Noch ſijn ſuſter, noch ſijn broeder,
Noch ſijn maeghſchap, noch ſijn pandt,
Noch ſijn voeten, noch ſijn handt;
Noch den vrijdom van ſijn leven,
Die ſoo vry hem is ghegheven,
Die oock ſelve van den man
Godt den Heer niet nemen can.
Siet eens al die goede ſaken
Konnen noyt de dienaers ſmaken,
En ſy derven al dat goedt
Om een Heer, een goeden bloedt.
Ydelheydt dan miſt hier ſeere,
Alſſe prijſt ſoo goeden Heere;
VVant gheen Heer en iſſer goedt,
Die bedwinght ons vry ghemoet.
VVel dan om mijn dicht te ſluyten,
En de VVaerheydt hier te uyten,
Segghe dat ons met beſcheydt
Eertijdts *Naſo* heeft gheſeydt:

VVilt

VVilt ghy in den vrydom leven,
VVilt u noyt in dienſt begheven;
  Hy en can ſijns ſelfs niet zijn,
  Die als dienaer treckt de lijn.
VVant al neemt een deughdigh Heere
Aen den knecht noch lijf, noch eere,
  Nochtans neemt den vrydom af
  Die hem Godt alleene gaf.

YDELHEYDT.

Eere-namen,

WAERHEYDT.

Coningh-brieven, ydel ramen.

VVAER-

VVAERHEYDT.

CONINGH-BRIEVEN,Coningh-brieven,
Om een ieder te gherieven;
Groot begrijp voor weynigh geldt
VVordt van my te coop ghestelt.
'T hof met al sijn hooghe namen
Zijn hier uyt ghedruckt te samen;
Coningh, Secretaris, Sot,
Raedts-heer, Schencker, Kock en pot.
Coningh-brieven, Coningh-brieven,
Om een ieder te gherieven;
Groot begrijp voor weynigh geldt
VVordt van my te coop ghestelt.
VVel! hoe compt ghy soo te tieren
Langhs de straet, als wilde dieren?
Is't wel oock de pijne weerdt,
Dat ghy soo den schreeuwer scheerdt?
Neen't voor-seker; want die namen
Die en bringhen niet te samen
Aen het lichaem en den gheest
Als een valsche korte feest.
Als den avondt is verschenen,
Dan is oock de blijdschap henen;
Met den avondt eyndt het rijck,
En de staten al ghelijck.

Die als ghiſter was den Coningh,
Is van daghe ſonder wooningh;
Die als ghiſter was ſoo groot,
Sit van daghe ſonder broodt.
Ieder heeft ſijn ſtaet vergheten,
Secretaris ſijn ſecreten,
Meeſter Kock ſijn vetten pot,
En den Iagher 't honde-kot.
Dan om t'ſamen te verblijden
VVil ick deſe dinghen lijden,
En ick late deſe vreught
Om dat ſy ons wat verheught.
Maer 'k en ſal het noyt verdraghen,
Dat wy ſien in onſe daghen,
Dat een hoogh-verſierde naem
Is den menſch ſoo aenghenaem;
Daer nochtans alſulcke namen,
Die meer ſtof als lof verſamen,
Zijn een blader-rijcken boom
Sonder vruchten op den ſtroom.
En de Staten die ſoo ſchijnen,
Kort en wonder haeſt verdwijnen
Min oft meer dan by ons hier
Eenen Coningh van pampier.
Siet eens de fortuyne keeren
Met de hoogh-verheven Heeren;

Eenen

Eenen Coningh groot van macht
Viel wel op den eerſten nacht.
Eertijdts, ſoo de Schrijvers meynen,
De Regeerders der Romeynen
VVaren maer ſoo langh in eer
Als een nacht in haren keer.
Ander ſegghen dat-ſe ſaten
Eenen dagh maer in de Staten.
VVatter van is, dit is waer;
Groote Staten, groot ghevaer.
Maer dat wonder is om leſen,
Marius eerſt opghereſen
VVordt den derden dagh berooft
Van ſijn croon, en van ſijn hooft.
Dit wil ick daer laten drijven,
En by d'ydel namen blijven,
Die ons de fortuyne gheeft,
En daer by den dwaſen leeft,
Min oft meer dan oft de namen
Inder waerheydt hem toequamen,
En hem gaven ware macht
Niet door ydel ſchijn verdacht;
Daer voorwaer al deſe dinghen
Zijn maer rechte beuſelinghen:
VVant hoe groot oock dat-ſe zijn,
Zijn maer waen en enckel ſchijn.

Die

Die wil volghen CHRISTVS ſtreken,
En wil als een Chriſten ſpreken,
  Sal belijden tot ons leer,
  Dat wy dienaers zijn, gheen Heer.
Landen, huyſen, groote dorpen
Aen den Eel-man toegheworpen,
  Die en zijn de ſijne niet,
  Hy ghebruyckt maer wat hy ſiet.
Godt die is den Heer van allen,
En 't ghebruyck dat laet hy vallen
  Daer, en waer het hem ghelieft,
  En wy zijnder mé gherieft.
Maer wy ſullen naer dit leven
Rekeninghe moeten gheven
  Van de gaven, van het goet,
  Dat ons Godt den Heere doet.
VVil ick nu de namen raken
Die naer groote wijsheydt ſmaken,
  Als, te weten, Advocaet,
  Bachelier, Licentiaet;
Doctoor in de medicijne,
Breucke-ſnijder ſonder pijne,
  Leeraer die de Godtheydt weet,
  Sterre-kijcker, en Poët:
Deſe ſullen wy bevinden
Oock te weſen ydel winden

Die

Die den valſchen ſchijn ons liet,
Iae, dat meer is, enckel niet.
VVant de namen ſoo gheſchreven
Gheen bequamigheydt en gheven;
'T compt op een, wat dat ghy ſchrijft,
Als den eſel, eſel blijft.
'T is wel eens ghebeurt voor deſen,
Dat een meeſter ſeer ghepreſen,
En door grooten naem verſocht,
Heefter veel om hals ghebrocht.
VVant ſoo d'ander claerlijck merckten,
Hoe ſijn medicijnen werckten,
Vonden ſy voor *Recipe*
Claer bedrogh, en *Decipe*.
'T ſelve konnen oock bedrijven
Die ſich Advocaten ſchrijven,
Die als eſels plomp en dom
Rechte ſchriften maken krom.
Leſer, eer ick dit beſluyte,
Draeght noch mede deſe kluyte,
Die gheſchiedt is, ſoo-men ſeydt,
In een Vniverſiteyt.
Daer quam eens een eſel leeren,
VVel voorſien van geldt en kleeren;
Maer aengaende ſijn verſtandt,
Niemandt botter in het landt.

Desen (want hy konde gheven)
Door de meesters wat verheven,
En ghelockt door ydel schijn,
Moest Doctoor der consten zijn.
Hy stondt oock naer dese namen
Die meer stof als lof versamen,
Die, hoe seer sy zijn begheerdt,
Noyt van esel maken peerdt.
Op den stoel dan hoogh-ghesetén
Onder al die wijse-weten
Raesde daer, 'k en weet niet wat,
Dat noch hy, noch iemandt vat.
Korts daer naer soo klonck-men bellen,
En men hoorde dapper rellen,
En Mijn-heer wierdt als gheleert
Met een laken-lap ver-eert.
Die als uyl was op-ghetreden,
Quam een wijsen muyl beneden,
En voortaen, alsoo't betaemt,
Met een wijse naem ghenaemt.
Maer hy was daerom niet wijser,
Dan eer botter ende vijser;
Immers hy gaf munt en cruys,
En den esel trock naer huys.
Zijn dit niet verwaende keyen
Die met namen sich vermeyen,

En met namen op-ghestelt,
Voor de namen gheven geldt?
Iae't voorseker; want de namen
Niet dan Ydelheydt versamen,
En ghelijck een Coninghs-feest
Lieghen en bedrieghen meest.

YDELHEYDT.

Schatten prijs' ick boven maet.

WAERHEYDT.

'T zijn als vrouwen noodigh quaedt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

LESER, ick en heb niet vooren,
Slot en reden naer te ſpooren,
VVaerom dat het vrouw'-gheſlacht
VVordt van menigh man veracht;
Oft waerom-men in't ghemeene
Dickwils hoordt by groot en cleene,
Dat een vrouwe tot haer ſmaet
VVordt gheſeydt een noodigh quaedt.
Dit laet ick die Leeraers ſcheyden,
Die dit ſoo vrijmoedigh ſeyden;
VVant de vrouwen doen ick eer
Als de ſchepſels van den Heer.
Maer dit heb ick voor ghenomen
Voor den dagh te laten comen,
Dat ons Ydelheydt bedrieght,
Als ſy ons met rijckdom wieght.
VVant veel wijt-beroemde mannen
'T goedt als quaedt gheſtaegh verbannen.
Auguſtinus ſeght recht uyt,
Dat het goedt al 't quaedt beſluyt.
En dat oock de goude berghen,
Die ons Ydelheydt compt verghen,
Houden ons als ſlaven vaſt
En beſwaren met grooten laſt.

'T is een meeſter quaedt om draghen,
Die ons gheeft veel harde ſlaghen;
'T is een dienaer ſonder baet,
Die ſijn eyghen Heer verraet.
'Tis een peſte van de ſeden
Vol van ongheluckigheden;
'T is een recht-ghebaent gheleydt
Dat ons tot den afgrondt leydt.
'T is een zee vol woeſte baren,
'T is een diepte vol ghevaren:
VVatter van is, 't is ghewis,
Dat het goedt ondeughdigh is.
Al die hunne ſiel vercoopen
Om veel goedt en geldt te hoopen,
Daer-ſe meynen rijck te zijn,
Vinden maer een gulde pijn.
En de ſchatten doen hen draven,
Niet als Heeren, maer als ſlaven.
VVilt ghy meer? Den ſilver pot
Maeckt de vijſe-rijcke ſot.
VVant men ſiet dat deſe menſchen
Altijdt op den wegh meer wenſchen,
Hoe min verre dat-ſe gaen,
Naer meer teirgeldt willen ſtaen.
En hoe meer goudt dat-ſe krijghen,
Hoe-ſe naer meer rijckdom hijghen;

Niet

Niet om ſich ſelf deughdt te doen,
Maer een licht-mis eens te voen.
Taſt ghy wel de ſnoo ghebreken,
Dieder in den penninck ſteken?
Maer 't is weynigh dat ick ſprack,
Hoordt noch meerder onghemack.
Die ghevanghen, en verholen
Silver matten, gou' piſtolen,
Bagghen, peerels, ſilver, goudt,
Onghebruyckt begraven houdt;
Deſen magh ick verghelijcken
By den armen op de wijcken,
Die tot trooſt van ſijnen noodt
Bidt om een cleyn ſtucksken broodt:
VVant met al ſijn goedt en gaven
Derf hy ſiel noch lichaem laven,
En noch vraeght hy van den Heer
Als een bedelaer noch meer.
Deſen magh ick oock wel ſtellen
By den rijcken in der hellen,
Die veel goede ſpijſe ſiet,
En de ſpijſe noyt gheniet.
Die in't midden van de ſtroomen
Voor den dranck niet ſmaeckt als droomen;
VVant den vrecken die ſoo leeft,
En ghebruyckt noyt dat hy heeft.

VVilt

VVilt ghy noch wat beter taſten
'T gierigh hert van deſe gaſten?
Hoordt in onſe Vlaemſche tael
Eenen Roomſchen Cardinael.
VVie beſit een gierigh herte,
Die beſit ſijns ſielen ſmerte,
En die als een vrecken leeft,
Die en heeft niet dat hy heeft.
Heeft hy wat, hy vreeſt de dieven;
Heeft hy niet naer ſijn believen,
Hy blijft even ongheruſt
Door den onghebluſten luſt.
Iae, vol van benauwde ſinnen,
Hop't noch meer en meer te winnen,
En in ſijnen overvloedt
Vreeſt hy altijdt teghenſpoedt.
Laet den vrecken geldt beſitten,
Soo veel alſmen can uyt-ſpitten;
Laet hem rijſen uytten poel,
Oock op een fluweelen ſtoel;
Laet het purper hem bedecken,
Laet hem d'handen verre ſtrecken,
Laet hem hebben groote macht,
En al wat de konſte dacht;
Hy en ſal noyt zijn te vreden,
Maer noch willen verder treden,

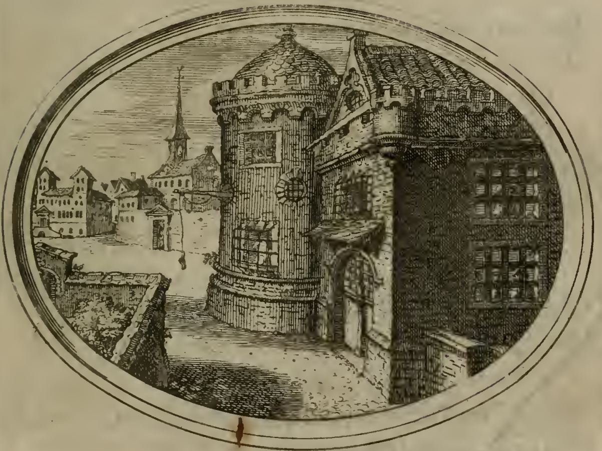
En

En met grooter angsten pijn
Noch veel meer begheerigh zijn.
Hy wilt noch al hoogher wassen,
Hy wenscht noch al rijcker kassen;
Eyndelingh een vreck ghemoet
En is noyt vernoeght van goet.
Maer om beter noch te schatten,
VVat dat is van alle schatten,
VVat dat is van al het gelt
Dat den schijn voor ooghen stelt;
Segghe met ghegronde reden,
Dat de duyvels rijckdom smeden,
En het gelt daer elck naer staet,
Maeckt sijn eyghen meester quaet,
En al hevet goede fame,
Krijght van quaet sijn besten name
Al waer gelt maer compt ontrent,
Daer is stracks de deught gheschent.
Godt die wordt voor al vergheten,
Onsen even mensch verbeten,
'T lijf met onghemack ghequelt,
En de ziele bloot ghestelt.
VVant hy wilt aen Godt niet gheuen,
Noch den armen helpen leven;
En in't middel van het goudt
Soeckt hy selver onderhoudt.

Ghelt ontsluyt ons alle quaden,
Ghelt en kan ons niet versaden;
Ghelt den wijsen man verblindt,
Ghelt den rechter-stoel verwindt:
Ghelt dringht door de staele deuren,
Ghelt doet suyver maeghden treuren;
Ghelt gheeft meest den slagh in't veldt,
Ghelt doet over al gheweldt:
Ghelt maeckt fielen goede mannen,
Ghelt doet deught en eere bannen;
Ghelt maeckt aen de Princen lief
Dickwils eenen grooten dief:
Ghelt een peste van de steden,
VVordt nochtans van ons aenbeden;
Naer den rijckdom en het ghelt
Sietmen dat een ieder helt.
VVaerom is't ?'T is om te leven
Daermen is al-om verdreven:
Maer die ghelt heeft,is een Heer,
Al en heeft hy deught noch eer.
Selfs *Homerus* en veel dichters
Baden broodt als kaele wichters.
Konste,wijsheyt, hoogh ghebiet
Sonder ghelt en ghelter niet.

YDELHEYDT,

Treffelijck verheuen Huys,

WAERHEYDT.

Vanghenisse, sorgh' en Cruys.

VVAERHEYDT.

'T Beeldt dat ieder ſiet voor ooghen,
Kan ons openbaer vertooghen,
VVat dat onſe VVaerheydt houdt
Van een Huys hoogh-op-gheboudt.
Siet van buyten en van binnen
'T huys hier afghebeeldt met ſinnen;
Gaet en ſtaet hier met ghemack
Oock tot boven op het dack:
Siet, en wilt op alles letten,
Soo op camers als ſaletten;
Siet oock al wat datter is
In een groote vanghenis:
Ghy ſult met de VVaerheydt ſpreken,
Dat dit Huys heeft veel ghebreken,
En van camers is vermaert,
Maer veel drucks en droefheydt baert.
VVant die daer zijn ingheſeten,
Niet dan broodt van tranen eten,
En ghedurigh dagh op dagh
VVachten hunnen leſten ſlagh.
Dit is't dat wy moeten leeren
Van de Huyſen van de Heeren,
Die ſeer wijdt zijn en ſeer groot,
Maer noyt vry van grooter noot.

By

By de lieden van vermoghen
Staet het Huys op hooghe boghen,
Ieder ſteen is naer den eys,
'T ſchijnt te weſen een paleys.
Maer oft ſy daer binnen leven
Sonder tranen, ſonder beven,
In den honigh met de Biên.
Sal de VVaerheydt ons bediên.
'T is wel waer (ick moet dit kennen)
Dat de Princen ruymer rennen
In hun hoogh verheven Hof,
Als den Boer in leem en ſtof:
Maer dat ſy in alle luſten
Dagh en nacht gheluckigh ruſten,
En met blijdſchap ſtaen en gaen,
Sal my niemant doen verſtaen.
'T huys tot in de locht verheuen
Daer de Coninghen in leven,
Dat ſoo hoogh is en ſoo wijdt,
Is van hooft-ſweir on-bevrijdt:
Afgunſt, haet, en nijdt, en ſorghen
Zijnder heymelijck verborghen,
En veel ander ſwaer verdriet,
Datmen buyten niet en ſiet.
Hoe gheluckigh zijn de menſchen,
Die gheen groot bevangh en wenſchen,

En oodmoedigh in de Steên,
Met een hutte zijn te vreên;
En een kleyne wooningh kiesen
Slecht ghemaeckt van droeghe biesen,
Laetende den Marber-steen
Aen d'hooghmoedigheyt ghemeen.
VVant het Marber glat ghevreven
Heeft noyt droefheydt uyt-ghedreven,
Noch oock in den lesten noodt
Vyt-ghejaeght de bitter doodt.
Tullius kan dit besluyten,
En *Tarquinius* oock uyten,
Die te samen in't Paleys
Moesten doen de laetste reys.
VVat sal ick van *Cæsar* spreken
In den vollen Raedt door-steken?
VVat van *Nero* bringhen voort,
Die sy-selven hier vermoort?
VVant hy van den angst bevochten,
En vervolght van sijne tochten,
Nam sy-selven 'tleven af,
En een groot huys wierdt sijn graf.
Nochtans had hy sulck-een woningh
Als oyt Prins of maghtigh Coningh.
Hoort eens wat een huys hy had
In sijn Keyserlijcke Stadt:

Soo

Soo de Schrijvers achter-laeten,
'T hadde ſijn begrijp , ſijn ſtraeten,
  En ſijn mueren al-te-mael
  Op pilaeren van metael.
VVaer ſich iemant henen wende,
Hy ſagh dat hy niet en kende;
  'T was al om ſoo opgheboudt,
  Dat het ſcheen van enckel goudt.
In dit Huys was te bemercken
Eenen hof met duyſent percken,
  Soo betuynt met vruchtbaer rijs,
  Dat het ſcheen een Paradijs.
Hier ded' 't water met ſijn ſpringhen
Voghels ſonder leven ſinghen
  In een luyſter-rijcke zael
  Net ghevrocht van fijn korael.
Selfs daer was een huys te vinden
Voor de dogghen ende winden,
  En waeranden voor de jacht
  Vol van conſte,vol van pracht.
Om te corten u verlanghen,
Een woordt ſal het al bevanghen:
  Dit Huys was ſoo wijdt ghebrocht,
  Dat het ſchier de Stadt om-vlocht.
Maer al waſt ſoo opgheſteken,
En met ſpijt van 'tvolck bekeken,

VVas

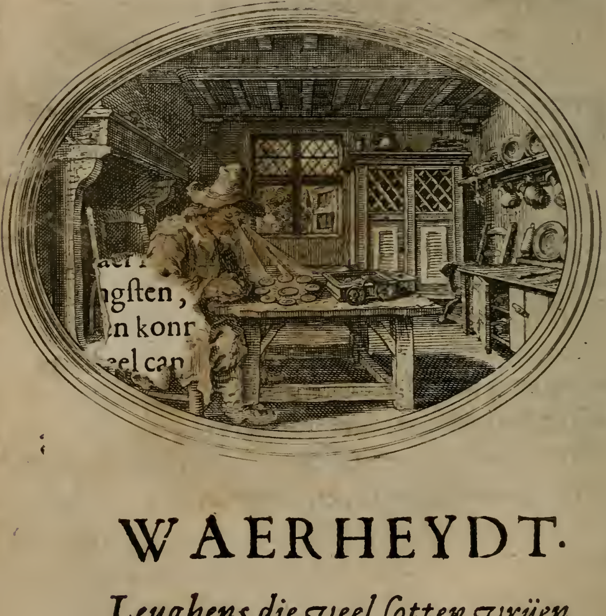
VVas het van allenden bloot,
En bewaert van ſlagh oft ſtoot?
Neen't, 't was als de vangheniſſen
Daer de Sienders over miſſen,
Die niet merckende den kau
Maer en ſpreken van't ghebau.
Daer en is gheen Hof te vinden
Onghemoeyt van deſe winden,
Droefheyt, ſorghen, druck, ghevaer,
Nemen groote Hoven waer.
Alle ſchoon verheven huyſen
Sleypen met haer duyſent ruyſen;
Daer is altijt ongherief,
Angſten, coſten, twiſt, of dief.
VVy en konnen niet bewaeren
Soo veel camers van ghevaeren,
'Tgaeter dickwils ſede ſlecht
Met het meyſen en den knecht.
Schoonen huyſraet brenght veel pijnen,
Die met hem gheſtaegh verſchijnen;
Huyſraet als hy hooghe waſt
Gaet een onghepaeyden laſt:
Nu ſoo moet-men camers vrijuen,
Dan de ſpinnen daer uyt drijven,
Dan de vloeren vaghen of
Van het menighvuldigh ſtof:

Nu

Nu de motten, nu de muyſen
Vyt de koffers doen verhuyſen;
  Hier een venſter, daer een glas,
  Maken dat ghebroken was:
Nu op deur', en kelders paſſen,
Dan bemoſte ſtucken waſſen;
  Dan eens tellen met goe' moet
  Al den huys-raet, al het goet.
Somma Vangheniſſens ſorghen
Zijn in grooten bauw verborghen;
  Grooten bauw knaeght dagh en nacht,
  En verkranckt al ſtil u macht.
Meyndt ghy dan ſeer groot te weſen,
Als u woonſté wordt ghepreſen,
  En van al de hof-ſche lien
  Groot gheacht wordt en beſien?
Neen, het is bedrogh der ſinnen,
Sorghe voor vermaeck te minnen;
  Treffelijck verheven Huys,
  Vangheniſſe, ſorgh', en Cruys.

YDELHEYDT.

Costelijcke Schilderijen.

WAERHEYDT.

Leughens die veel sotten vrijen.

VVAER.

VVAERHEYDT.

EERTYTS (soomen vindt gheschreven)
VVasser eenen gheck in't leven,
Droef van wesen, vreck van aerdt,
Kael van hoofde, grijs van baerdt;
Die door ghelt-sucht inghenomen
Nu soo verre was ghecomen,
Dat den onversaedden lust
Noydt en liet sijn hert gherust.
Desen (soo dit beeldt kan toonen)
VVild' eens oversien sijn kroonen,
En verluchten sijne kas,
Daer hy stil en eenigh was.
'T was om meer en meer te tellen,
'T was om sijnen lust te stellen,
Die ghedu erigh was onstelt
Met het gout, en 't silver gelt.
Aen de Tafel dan ghezeten
Om sijn grooten Schat te weten,
En te streelen sijn ghemoet
Door het overvloedigh goet,
Heeft ghenomen valsche Brillen
Die de rijcke-vrecken willen;
Anders en begheerd' hy gheen
Om te siene twee voor een.

Nu dan beſigh met die ſaken
Vondt hy wonder groot vermaken,
Soo hy ſtuck voor ſtuck aenſagh
Datter veel voor eene lagh.
Iae die groote valſche leughen
Gaf hem ſulck-een groot verheughen,
Dat hy dickwils bly ghenoegh
Daerom in ſy-ſelven loegh.
Siet eens hoe die vrecke ghecken
Leughens oock tot blijdſchap wecken;
Siet eens hoeſe zijn ghewieght
Met een valſchen Bril die lieght.
Leſer ghy beſpot die menſchen,
Die dees dobbel Brillen wenſchen;
Maer ick bidd' u, ſtaet wat ſtil
En beſpot u eyghen Bril,
Die u looſer weet te vieren
En te ſtreelen met verſieren;
Iae door leughens ſonder deught
Oock den wijſten man verheught.
Dat zijn ſchoone Schilderijen
Die veel ydel menſchen vrijen,
Die ons bringhen op't panneel
Leughens van een ſtout pinceel.
'T zijn al leughens dieſe gheven,
En alleen den ſchijn van t'leven;

'T ſchijnt

'T ſchijnt voorwaer het beeldt datleeft,
En 't zijn leughens wat het heeft.
Deſe menſchen ſot van ſinnen,
Die de Schilder-konſt ſoo minnen,
Lacchen ſelfs met hun verraedt;
Is dit niet een botte daedt?
VVijdt-beroemde Tafereelen
Konnen oogh en ſin ſoo ſtreelen,
Datſe weien druck en pijn
Van die fraeytſt bedroghen zijn.
Siet-men niet daer meeſt om loopen
Dat beſt leughens kan vercoopen,
En door claer vervalſchſten ſchijn
Doet de doodt het leven zijn?
Kan den Schilder ons vertooghen
Door verdiepen en verhooghen,
Dat een vlamme ſonder brandt
Brandt, en vlamt in ons verſtandt?
Kan hy door ſijn konſt verſchoonen
Naer het leven doo' perſoonen,
Soo dat ieder als ghevoelt
Dat den dooden menſche woelt?
Kan hy treffen hoogher ſaken
Die ghelijck het weſen raken,
Oft den mondt, oft ſoet ghelaet,
Oft het lichaem ſoo het gaet:

Kan hy roof-ghelijcke kaken,
Kan hy blonde vlechten maken,
  Oft de lippen als korael,
  Oft de ooghen als een ſtrael:
Kan hy maken helſche gheeſten,
Oft den boſch vol felle beeſten,
  Oft de zee met windt onſtelt,
  Oft den ſlagh in 't open velt:
Ieder compt van verr' gheloopen
Om die ſtucken op te coopen,
  En men ſpaert noch ghelt, noch goedt
  Om de leughen die ons voedt.
Moeten wy dan niet belijden,
Dat de leughens ons verblijden;
  Dat de leughens quiſten 't ghelt,
  'T welck den armen dient ghetelt.
Maer wat wil ick dit beclaghen?
'T is gheſchiedt voor onſe daghen,
  En 'tſal blijven naer ons oock,
  Datmen coopen ſal den roock.
Schilders die ſeer konſtigh lieghen
En de ſinnen meeſt bedrieghen,
  Hebben over duyſent iaer
  Princen hen ghetrocken naer;
En ghelijck men vindt te leſen,
Hebben oock gheweeſt gepreſen,

En

En ver-eert met groote jonſt
Om de valſche Schilder-konſt.
Alexander in ſijn leven
Door dees ydelheydt ghedreven,
Gaf *Apelles* in ſijn hof,
VVoonſté, coſt, en hooghen loſ:
En om 't konſtigh Beelde-ſnijden
Heeft *Lyſippum* doen verblijden,
Als hy hem een keten ſondt,
VVeerdigh meer als duyſent pondt.
VVy bevinden noch op heden
Dier-ghelijcke ſottigh-heden
En daer zijnder noch al meer,
Die hier hebben eenen keer.
Hadde *Florus* niet ghelogen,
Hadde *Rubbens* niet bedroghen,
Al hun ſtucken, al hun goet,
VVaer vertreden met den voet.
Maer om datſe tot vermaken
Schilder-leughens konſten maken,
Daerom ſlaet-men ooghe-merck
Op hun konſtigh beelde-werck.
Ick en wil niet onverduldigh
Maken eenigh Schilder ſchuldigh,
Dat hy met een netten treck
Treft een ſchoone Stadt oft vleck;

Oft

Oft met verwe nae kan botſen,
Leghers,ſtroomen , velden, rotſen;
Iae de voghels van de lucht
Door ſijn konſte maeckt beducht·
Maer 'ken kan het niet begrijpen,
Datmen ſchatten gheeft voor pijpen,
En (ghelijckmen vele ſiet)
Soo veel ghelt voor leughens biet.
Hoordt mijn ſegghen edel-lieden,
En wilt deſe dwaesheyt vlieden;
T'is een onbedacht verſtandt
Dat om leughens goet verpandt.

YDELHEYDT.

Schoone boecken zijn te prijsen.

WAERHEYDT.

Schoone boecken wasse spijsen.

VVAERHEYDT.

ICk moet ſlot en reden weten,
VVaerom dit gheſchildert eten
Hier ſoo gheeſtigh in de plaet
Vyt ghedruckt op tafel ſtaet.
Hem *Apelles*, gheeft my reden
Van dees uwe nieuwigheden;
Is het reden, lieve vriendt,
Datmen ſulcke ſpijſen diendt?
Stucken van ſoo-danigh weſen
Heeft de maghe noyt ghepreſen,
En den gragher hongher weet,
Datmen beelden niet en eet.
Soudt ghy wel ſoo kluchtigh weſen,
Dat ghy ſoudt (ghelijck wy leſen
Van een Prins) tot onſen ſpot
Koken met u kladder-pot,
En ons ooghen willen paeyen,
Maer de maghe laeten kraeyen,
Iuyſt en op ghelijcker wijs
Als den Prins ded' met ſijn ſpijs?
Seker deſe beuſel-ſaken
Sullen gheven kleyn vermaken,
En alleen wat ooghe-luſt,
Die den hongher niet en bluſt.

Leſer,

Leſer, ſonder u te ſtooren
Sult believen my te hooren;
VVant de Plaete die ghy ſiet,
Die en raeckt u-lieden niet:
Maer ſy raeckt die dwaſe gheeſten
Die daer maken duyſent feeſten
Van der boecken ydel-ſchijn,
Daer-ſe noyt ghediendt van zijn.
VVant s'en weten noyt van leſen,
Hoe vermaerdt en hoogh-ghepreſen
Dat den Schrijver weſen magh,
Die den Boeck brocht voor den dagh.
Hunnen luſt en ganſch vernoeghen
Is om boeck by boeck te voeghen,
En de boecken net en ſchoon
Voor te ſtellen als ten toon;
En die boecken aen te wijſen,
En die boecken ſeer te prijſen,
En te roemen met den beck
Altijt op hun boeck-vertreck.
Compter iemant om te leſen,
Die wordt ſtracks van daer gheweſen;
Compter iemant om te ſien,
Deſen ſalmen eere bien.
Maer hy moet de boecken laten
(Als den wijn) in haere gaten;

Hy magh ſitten, hy magh gaen,
Maer gheen handt aen boecken ſlaen.
Is dit niet de naeckte waerheyt
Die den dagh bringht en de claerheyt
Van het Beeldt dat ghy hier ſiet
Dat de koper plaete biet?
'T is dat uwe ſchoone boecken
Niet en dienen om te ſoecken,
Maer alleen om aen te ſien;
VVat heeft dit al te bedien?
'T is een tafel met veel ſpijſen,
Fraey gheſchildert op veel wijſen,
Fraey vergult oock tot het broot,
Maer on-nut tot onſen noot.
VVilt dit iemant naerder mercken,
Dat hy laet ſijn ſinnen wercken
Op een ſeker vremt gheval,
Dat ick hier verhaelen ſal.
'T is aen my ghebeurt voor deſen,
Dat ick wenſchte wat te leſen
Dat ſeer langhe was gheſchiedt,
Maer den Schrijver had ick niet.
Dus ſoo quam ick oorlof vraghen
Aen een van mijn naeſte maghen,
Dat ick mochte zijn ghediendt
Van ſijn boecken als een vriendt.

Dat

Dat ick gheerne ſoude weten
VVie dat Keyſer was gheſeten,
  Alſmen veerthien hondert ſchreef,
  En in't velt den Keyſer bleef.
Maer in plaetſe van te ſpreken
Heeft hy my ſeer ſtraf bekeken;
  Dan nochtans op't ſelve pas
  My ghetoont der boecken kas:
En het leſen liet hy blijven,
Maer begonſt veel klaps te drijven
  Van de boecken kleyn en groot,
  Die ſijn boeck-vertreck beſloot.
Dat die boecken duyſent ponden
Hadden uyt ſijn kiſt verſlonden,
  En noch menigh piſtolet
  In die boecken was verſet.
Op het leſte ſoo den Cramer
Merckte, dat ick in de Camer
  Taſte naer het gheeſtigh boeck
  Noodigh tot mijn onderſoeck;
Heeft hy ſtout ſijn hert ontloken,
En dit plompe woordt gheſproken:
  Vriendt ghy meught u ooghen ſlaen
  Op de boecken die daer ſtaen;
Maer ghy moet het leſen ſtaken
En gheen vande boecken raken.

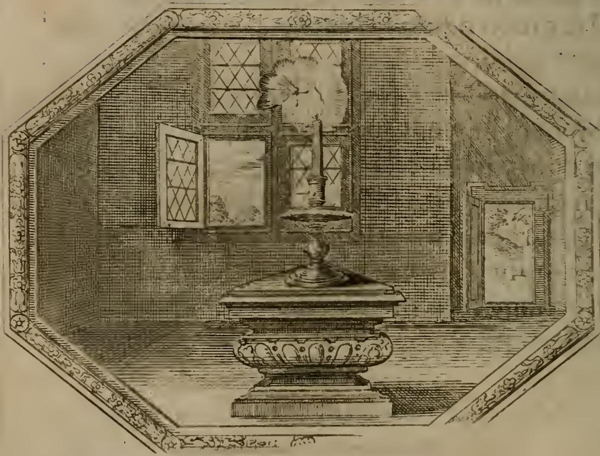
Boecken dienen onſe ieught,
Slechts alleen voor ooghe-vreught:
Boecken worden maer ghepreſen
Om te ſien, niet om te leſen;
Overſulcks verghevet my
Dat ick ſpreke met u vry.
Merckt ghy nu dat ick wel ſeyde,
Als ick u voor ooghen leyde,
Dat een rijcke-boecke-kas
Maer gheſchildert eten was?
VVilt ghy noch wat hoogher vlieghen,
Seght de waerheyt, ſonder lieghen,
Dat in veele boecken leyt
Niet dan pijn en ydelheyt.
Die veel ſchoone boecken hebben,
VVentelen in ſpinne-webben;
Hun verſtandt is ſteke-blindt,
Hun ghedincken vol van windt.
Hunne wijsheydt ſonder luyſter,
Hun vernuft ghepraemt en duyſter,
VVilliet al in een gheleyt,
Sy zijn wijs van bottigheydt.
VVant de leeraers dieſe minnen,
Hebben al verſcheyde ſinnen;
Deſen willet ſoo verſtaen,
D'ander ſeght; 'T moet anders gaen:

Deſen

Desen kauter heftigh teghen,
D'ander wandelt krommer weghen;
Desen is alsoo ghesindt,
D'ander ander reden vindt.
En men magh dit wel bedencken,
Datse gheen gheleertheydt schencken;
Al te grooten boecken-hoop
Veylt de bottigheyt te coop.
Oft kan iemant noch soo suffen,
Dat hy vreught vindt in die truffen,
En door ydel-boecken-schijn
Een gheleert man meyndt te zijn;
Magh gaen koopen cythers, velen,
Luyten, orghels, snare-spelen,
En betrauwen voor ghewis
Dat hy oock een Speelman is.

YDELHEYDT.

Vriendt die ſtaegh by vrienden terdt,

WAERHEYDT.

Vyandt als dees motte werdt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

GHEESTEN die ons Dichten leſen
En van 't ambacht willen weſen,
Sullen in dit Beelt oock ſien
Dat hen kan tot goet bedien:
VVant de Plate ſal ons gheven,
Hoemen moet met vrienden leven,
En hoe dat een grooten vriendt
Van den vriendt ghehandelt diendt:
En oft tuſſchen vier de winden
Oock wel vrienden zijn te vinden;
Vrienden die met waere daet
Vrienden blijven hoeter gaet.
Laet ons dan het Beeldt bekijcken,
En met ſinnen over-ſtrijcken,
VVat dit Dier te kennen gheeft
Datter by de keerſſe ſweeft.
Die ter vlucht dit Beeldt be-ooghen,
Sullen naer den ſchijn ghedooghen,
Dat de motte die daer ſwiert,
Als een vriendt de keerſſe viert;
Maer die rijper dit bemercken,
En met meerder wijsheyt wercken,
Dorven ſegghen voor ghewis,
Dat de motte vijandt is.

VVant ſy weten dat dit vlieghen
Haer ſal op het leſt bedrieghen;
Vlieght-ſe maer eens over dweers,
Vriendtſchap vlieght oock in de keers.
VVant de vlamme die-ſe ſochte,
Daer-ſe ſoo gheſtaegh op dochte,
Daer-ſe by ghedurigh vloogh,
Vlieght als vijandt haer in't oogh.
Dit ghevoelt-men met de handen,
Alſ-men ſiet haer vleughels branden;
Al te grooten keerſſe-vriendt
Tot een corte vriendtſchap diendt.
Leſer wilt hier deure leeren,
Hoe ghy naemaels moet verkeeren,
In't byſonder en't ghemeen,
Met u vrienden groot en cleen.
VVilt ghy by hen dickwils ſwieren,
En hen al te dickwils vieren,
Ghy ſult vinden ſmert en pijn,
En door vriendtſchap vijandt zijn.
Die't te ſeer met vrienden houden,
En te ſeere falje-vouden,
Oft 't hen aenſtaet, oft miſgreydt,
VVorden met den miſt verleydt.
Magh ick u wat claerder ſpreken,
En ontdecken meer ghebreken:

'K ſegghe

'K ſegghe dat niet eenen vriendt
Van een vriendt den naem verdiendt.
Ghy ſult vele vrienden vinden,
Die met woorden ſich verbinden,
En met woorden vrienden zijn,
Maer 't en is maer loſſen ſchijn:
'T is bedrogh en enckel loghen;
VVant vervalt u groot vermoghen,
Oft verloopt u groot gheluck,
Vwen vriendt laet u in druck.
Al die groote vrienden vluchten,
En ghy moet alleene ſuchten;
Als het voor de windt al gaet,
Dan is't vriendt en lieve maet:
Maer beghint den windt te keeren,
Niemandt ſal ons willen eeren;
D'welck ons claer te kennen gheeft,
Dat hier niemandt vrienden heeft.
En die ſoo veel vrienden hebben,
Hebben maer wat ſpinne-webben,
Die ſeer ſwack zijn in den draet,
En onnuttigh tot den naet.
'T is een' onder duyſent ſaken,
Alſ-men can ſoo verre raken,
Dat-men crijght een goeden vriendt
Die met VVaerheydt viert en diendt.

VVijſt my eenen onder hondert,
Ick ſal weſen ſeer verwondert;
  Toont my eenen onder al
  Die als vriendt ſich draghen ſal.
Eenen rechten vriendt te weſen
Dat en can den vriendt niet leſen
  Vyt den naeme van den vriendt,
  Om dat hy uytwendigh diendt.
Dickwils die ſich dienſtigh toonen,
En hun vriendtſchap ſoo verſchoonen,
  Draghen een bedeckten haet
  In't gheluck van onſen ſtaet.
VVaerom hoort-men ſoo veel claghen
Van de vrienden en de maghen,
  Dan om datter niet een vriendt
  Als een vriendt met vriendtſchap diendt.
'T zijn al ander oogh-ghemercken
Daer op hunne ſinnen wercken,
  En 't is meeſt des werelts goet
  Dat de vriendtſchap open doet
VVat ons eertijts de Poëten
Van *Oreſtes* lieten weten,
  Die een vriendt was in den noot.
  Is al over langhe doot.
Die ghedachten zijn gheweken,
En de vriendtſchap light verſteken:

Rechte

Rechte vrienden voor en naer
Nu ter tijt zijn diere waer.
'T waer een van de fraeytste saken,
Die kost by een mensch gheraken,
Die als vriendt recht-sinnigh leeft,
En gheen valscheyt in en heeft.
Soo dan niemant maghder segghen
En met waerheydt vooren legghen,
Dat hy heeft een grooten vriendt,
Die als vriendt gheduerigh diendt.
'T soude schijnen wat te wesen
Dat ghy sulck-een vriendt voor desen
Had gheproeft in druck en rau,
En bevonden u ghetrau?
Maer nochtans niet sonder sorghe
Soud' ick zijn hier over borghe,
Dat dit rechte vriendtschap waer
Vry van listen en ghevaer.
Dan die sulck-een heeft becomen,
Diendt van hem wel waer ghenomen:
Sulck-een vriendt dient nauw bewaert
En als eenen schat ghespaert.
VVant de vriendtschap is op heden
Soo vol onstantvastigheden,
Datmen seker niet en weet
VVieder vriendt oft vijandt heet.

Heeft den vriendt met u gheleden
Teghenſpoet en bitterheden;
Heeft hy voor u onghevraeght
Lichaem ende ſiel ghewaeght:
Dit ſou groote vriendtſchap ſchijnen;
Maer die vriendtſchap moet verdwijnen
Als de vriendtſchap maer en ſiet
Oft ghy groot zijt van ghebiedt.
Met den afganck van u Staten
Sal den vriendt u vriendtſchap laten:
Als beſwijckt het onderwerck,
Valt den Toren met de Kerck.
Compt eens wat te hoogh te rijſen,
Siet hy u meer eer bewijſen,
Vriendtſchap uyt; want uwen lof
Hindert hem als ooghe-ſtof.
V gheluck ſal hem doen beven,
En een achterdencken gheven,
Dat ghy, met gheluck vervult,
Hoogher dan hy, climmen ſult.
Oft wilt ghy wat vrijder ſpreken,
En hem ſegghen ſijn ghebreken;
De ghedienſtigheydt vergaet,
En de vriendtſchap keert in haet.
Selfs is't dat ghy veel te ſeere
Houdt u vriendt als vriendt in eere,

En

En den ſelven niet en mijdt,
Maer te dickwils by hem zijt;
Hy ſal van u vriendtſchap claghen,
En als vijandt u verjaghen:
Die te ſeer by vrienden loopt,
Vijandtſchap in't eynde coopt.
Leert dan mijden deſe klippen,
En dit leer-ſtuck hier uyt kippen,
Dat oock wel een grooten vriendt
Tot een grooten vijandt diendt.

YDELHEYDT.

Neemt van uwen vyant wrake.

WAERHEYDT.

VVacht u, dits u eyghen brake.

VVAER-

VVAERHEYDT.

VRAEGHTER iemandt van de lieden
VVat de Schanſſe magh bedieden,
Met het vyerwerck in het Beeldt,
Dat ſoo ſeer de beeſte ſpeeldt:
'T is een voorbeeldt van de menſchen,
Die gheſtaegh om wraecke wenſchen,
En ghedurigh zijn onſtelt
Om de wraeck-ſucht die hen quelt:
Die door vijandtſchap gheſworen,
Die vervult met ſmaet en toren,
Van den haet niet af en ſtaen,
En van nijdt als ſwangher gaen.
VVie door gramſchap inghenomen,
Vwen vijandt wilt becomen,
En verwoet met fel bedrijf,
Hem wilt treden op het lijf;
Die hem wilt in ſtucken ſcheuren,
En ſoo ghins en weder ſleuren,
Iae, met opgheſet ghemoedt
Dorſt ſijn leſte druppel bloedt:
Siet en merckt met rijpe ſinnen,
Hoe ghy wordt onſtelt van binnen;
Hoe u bloedt door wrake ſiedt,
En ſtaet buyten u ghebiedt.

Siet, door wraeck ghy berſt in ſtucken
Om u vijandt te verdrucken,
En ghy wenſcht hem ſterck en ſtijf
Duyſent duyvels in het lijf.
Ick ſal (roept ghy) my noch wreken,
En hem hals en beenen breken;
'T compt op een wat my gheſchiedt,
Magh ick hem ſien in verdriet:
Magh ick hem ſien ſiele-braken,
Ick wil oock de pijne ſmaken;
Ick wil oock al mede voort,
Magh mijn vijandt ſijn vermoort.
VVel wat kan dit anders weſen,
Als een vyer-werck opghereſen,
Dat in duyſent ſtucken ſpringht,
Eer het ſijnen vijandt dwinght?
O verdwaelde blinde menſchen,
Die ſoo om de wrake wenſchen!
Laet den ſchijn die u verleydt,
En hoort wat de waerheydt ſeydt.
VVie met gramſchap ſeer onſteken,
Meyndt ſijn onghelijck te wreken,
'T zy door vechten, oft ghekijf,
Doodt ten minſten ziel,oft lijf.
VVrake baert ons alle quaden,
VVrake kan gheen menſch verſaden;

Daer

Daer in teghendeel, ghedult
VVijſt de deught, vergheeft de ſchuldt.
Neemt voor preuve van mijn reden,
Dat ick ſchrijven ſal als heden,
En wilt letten met goe moet,
VVat al quaet dit monſter voet.
VVraeck-ſucht ſtelt in vlam ons erven,
VVraeck-ſucht compt het lijf beverven;
VVraeck-ſucht draeght en ſmeet verdriet,
VVraeck-ſucht bringhet al tot niet.
Datſe daer mé waer te vreden,
'T ſoude konnen zijn gheleden;
Maer ſy doet ons meerder ſpijt,
Als ſy ons verſtandt beſtrijdt.
VVant ſy doet de ſinnen dolen,
Die ontſteken als de kolen,
Nemen van den menſch den menſch,
En den redelijcken wenſch.
Dit ghetuyghen de Poëten,
En de ſchrift die laetet weten:
VVacht u, roept den wijſten heldt,
Dat u wraeck-ſucht niet en quelt:
VVant die daer deur wordt ghedreven,
Is een rechten dwaes in't leven.
VVraeck-ſucht houdt met ons den ſpot,
En den wijſen maeckt-ſe ſot:

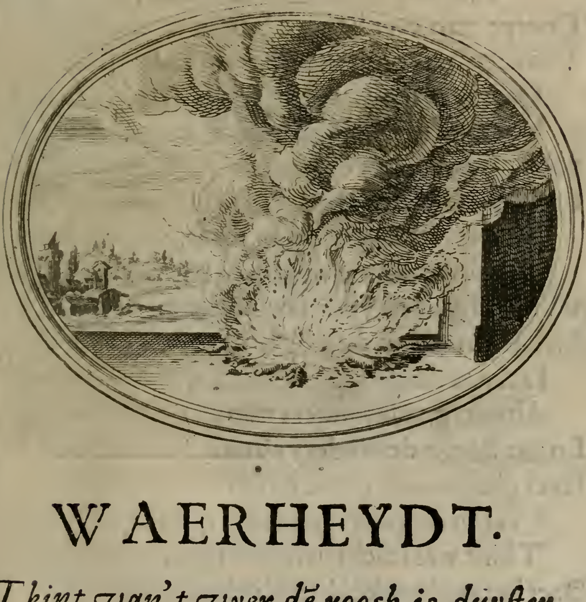
VVraeck-ſucht doet ons vrede derven,
VVraeck-ſucht doet de Reden ſterven,
Als ſy ons berooft van gheeſt,
En verandert in een beeſt.
Siet den grammen menſch ontſteken
Als een Leeuw die't al wilt breken;
Siet hem brullen als een ſtier,
Siet hem ſparcken als een vier.
Siet hem als de honden bijten,
Siet hem als de peerden ſmijten;
Siet hem ſtaen ghelijck verwoedt,
Oft een Beir hem had ghevoedt.
Hy wilt ſijnen vijandt krencken,
En hem aen de raven ſchencken,
Oft het ſtrijdend' is,oft niet,
Teghen Godt en ſijn ghebiedt.
Maer dat boven al moet ſwemmen,
En tot in den hemel clemmen,
VVraeck-ſucht jaeght den menſch van hier
In der eeuwigheydt in't vier.
Ick en wil den tijdt niet quiſten
Met de Franſche Duelliſten,
Maer ick ſegghe dat het hert,
Dat van wraecke voelt de ſmert,
Magh met Biën zijn gheleken,
Die om hen te moghen wreken,

Sterven liever al te mael,
Dan-ſe derven hunnen ſtrael.
VVilt ghy nu hier over vraghen,
Oft ghy't dan al moet verdraghen;
Hoort, lijdt onrecht met gheduldt,
En bekent u eyghen ſchuldt.
Maer 't ghebruyck doet anders ſpreken,
Dit zijn oock al quaey ghebreken;
Hoordt den Heer op deſe ſaeck;
Laet my (ſeght hy) alle wraeck.
Iae, wilt uwen vijandt minnen
Vyt den afgrondt van u ſinnen,
En ghy ſult op ſijnen tijdt
Loonen u verdraghen ſpijt.
En dit heeft hy dier bevolen,
En gheleert in open ſcholen;
Volght u meeſter, draeght u cruys,
Houdt de wraeck en gramſchap t'huys.
Het en heeft hem niet verdroten
Als hy heeft ſijn bloedt vergoten,
Oock te bidden voor het rot
Dat ſijn lijden heeft beſpot.
Godt ghemartelt van de ſlaghen,
Heeft het onghelijck verdraghen;
En ſult ghy noch ſonder noodt
Vwen vijandt ſmijten doodt?

VVilt met uwen vijandt leven
Even allſer ſtaet gheſchreven,
    Lieft hem, ſtreelt hem, doet hem wel,
    En hy ſtaet in u bevel.
Stephanus bracht dit te weghe,
Als hy badt, en dat ter deghe,
    Voor de beulen die met cracht
    Hebben hem ter doodt ghebracht:
Daerom heeft hem Godt vercoren;
Maer die drijven wraeck en toren,
    Toonen datſe vol fenijn
    Kinders van den duyvel zijn.
VVilt, dan om hier op te breken,
VVraecke van u ziel verſteken:
    Niemant kander nemen wraeck,
    Sonder eyghen ſchaed' oft braeck.

YDELHEYDT.

Vader vol van glans en luyster.

WAERHEYDT.

'Tkint van't vyer dẽ roock is duyster.

VVAER-

VVAERHEYDT.

IONCKHER, wiens doorluchtigh Vader
Is van deught den rechten ader,
En wordt om ſijn eel gheſlacht
Van de wereldt groot gheacht;
Compt eens met beſette ſinnen
Voor een weynigh tijdts hier binnen,
Daer is teghenwoordigh wat
Dat u dienſtigh is ghevat.
Soo wy waren deſe daghen
In elckander t'ondervraghen,
Merckt' ick aen u ſotten praet,
Dat ghy cromme weghen gaet.
VVant ghy dorſt voor ſeker drijven,
En hardtneckigh daer by blijven,
Dat een deughdigh Edelman,
Altijdts goede kinders wan;
En dat ſtaegh de kinders waren
Heel ghelijck aen die-ſe baren:
VVaren d'ouders goedt oft quaedt,
'T kint was ſulcks in ſijnen ſtaet.
Daer het teghendeel kan blijcken
Op de ſtraeten ende wijcken,
Daer een quaeden lecker ſpeelt
Van een deughdigh man gheteelt.

Maer

Maer kan dit u niet vernoeghen,
VVilt u by dees plaete voeghen,
En daer by een weynigh ſtaen;
VVant ſy wijſt de waerheyt aen.
Ghy ſult daer uyt konnen leeren
Dat u dienen ſal ter eeren,
En al wat-je brochte voort,
Dat het was een ydel woordt.
Siet, dit vyer heeft grooten luyſter,
Maer ſijn kindt den roock is duyſter:
Kan het ſelve niet gheſchien
Even eens met echte lien?
Kan een Vader goet van zeden,
Rijck van deughden, wijs van reden,
Niet een Sone bringhen voort
Die naer deughden niet en hoort?
Seker'tis al langh gheleden,
Dat de waerheydt heeft beleden,
Dat oock wel een zedigh man
Dueghenieten winnen kan.
VVatmen ſiet het vyer gheſchieden,
Dat gheſchiet oock aen de lieden;
Iſſer noodigh hout voor t'vier,
Siet waer woont ons ziele hier?
In een lichaem vol ghebreken
Die den gheeſt ghedurigh ſteken,

'T lichaem dat bederven moet,
Dat beſwaert hier ons ghemoet.
'T vyer heeft roock, de ſiele ſinnen,
Die meer't quaet dan't goet beminnen:
Daerom als het vyer den roock,
Teeltmen hier quae kinders oock.
Flaccus leerdt dit in ſijn dichten,
Die ons ſtichten , en verlichten,
En *Homerus* ſteke-blent
Heeft dit wijſelijck bekent.
En 'tis wel bemerckt voor deſen,
Dat oock mannen hoogh ghepreſen,
Die door deughden en verſtandt
VVaeren peerels in het landt,
Oft gheen kinders achterlieten,
Oft oprechte deughenieten,
Die ghelijck als roock in't vier
Ergher waren van beſtier.
Seker Schrijver derf verhalen,
Datter zijn verſcheyde palen,
Daer af keerigh is de ieught
Van haer ouders glans en deught.
Die (ſoo ſchrijft hy) binnen Lonnen
Is gheboren en ghewonnen,
Acht den roem oft luyſter niet
Die hem ſijnen Vader liet:

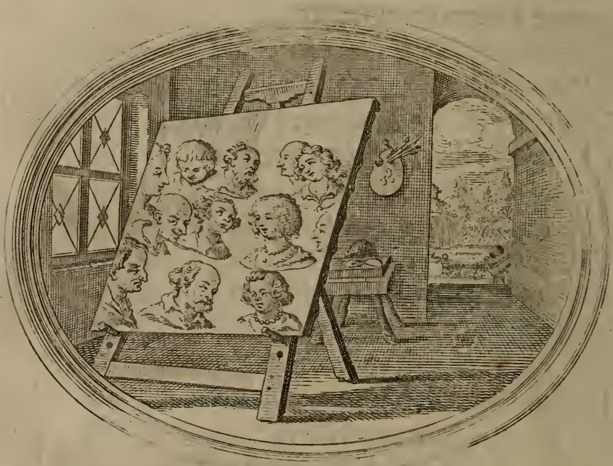
Maer hy gaet verkeerde weghen,
Daer-men vindt noch eer, noch ſeghen:
'T kint in Enghelant ghebaerdt
Selden naer ſijn Vader aerdt.
Selfs de kinders aenghenomen,
Die met voor-raedt by ons comen,
Kieſen een verkeerde baen,
En ſy laeten d'ouders ſtaen.
VVillen wy wat hoogher ſinghen
En hier by exempels bringhen?
Hoort wat dat den ouden tijdt
Hier van openbaer belijdt.
Nero in de deught ghewonnen
Heeft de boosheydt afgheſponnen,
Ganſch de Roomſche Stadt verſtoort,
Moeder, meeſter, broer vermoort.
Phocas deughdelijck gheboren
Sonder eere liep verloren,
En de kinders dochten niet
Die ons *Conſtantinus* liet.
Adam heeft een ſoon ghegheven,
Die een duyvel was van leven;
VVant hy met een koel ghemoet
Heeft gheſtort ſijns broeders bloet.
Abram creegh in ſijnen huyſe
Met een knechtjen groote ruyſe,

En den quaeden *Ismaël*
Bleef gheduerigh even fel.
Isaac moeste dickwils suchten
Om sijn saet en echte vruchten:
Iacob was van goeden aerdt,
Esau quaedt en onvervaerdt:
David van den Heer vercoren,
En naer Godts hert gheboren,
Sagh een kindt in sijn ghesin
Dat den boosen gheest had in.
Absalon was eenen ionghen
Die sijn Vader heeft bespronghen,
En door't sweert ten onghelijck
VVild' hem iaghen uyt sijn rijck.
Duysent dierghelijcke stucken
Heeft den tijdt ons laeten drucken,
Om te weten en te sien,
Dat dit heden kan gheschien.
En voorwaer 'twordt veel bevonden,
Dat het kindt bemindt de sonden,
Daer den Vader rijck van deught
Sijn gheslachte seer verheught.
Ionckher't zijn dan vise-vasen,
Als ghy soo verwaent compt rasen
Van den Eeldom en 'tgheslacht
Dat u in de werelt bracht;

Als ghy compt ſoo moedigh rommen,
Dat ghy eel zijt voort-ghecommen,
En midts dien voor ooghen ſtelt
Soo veel Heeren in het velt.
Als ghy toont beroockte beelden
Van de Vaders die u teelden,
Daer ghy ſelver niet en deught
Maer in boosheydt ſlijt u jeught.
VVilt ghy noch wat dieper ploeghen,
Ghy ſult by dit moghen voeghen,
Dat ons Vaders glans en ſchijn
Schaedigh ons manieren zijn.
VVant door hunne clare ſtraelen
VVeet een ieder t'achter-haelen
Sonder bril in vollen dagh,
VVat in't kindt verholen lagh;
En dan wordt den ſoon verſteken
Die ſijn ouders is ontweken;
'T licht dat onſen Vader gheeft,
Toont dat 't kindt onaerdigh leeft.
Overſulcks al is u Vader
Van de deught de rechte ader,
Ghy en zijt het hierom niet;
Vyer baert roock ghelijckmen ſiet.

YDELHEYDT.

Man en vrouwe kinder-rijck.

WAERHEYDT.

Al malckander onghelijck.

VVAERHEYDT.

HOE verblint zijn nu de menſchen
Die gheſtaegh om kinders wenſchen,
En ſoo langhe zijn in pijn
Alſſe ſonder kinders zijn!
Hoe verdooft zijn hunne ſinnen
Die veel kinders willen winnen,
En in kinders ſoecken vreught,
En met kinders zijn verheught!
Daer-men ſiet dat dickwils kinders
Oorſaeck gheven van veel hinders,
En door overvloedigh quaet
Schande doen den echten ſtaet.
Eertijts heb ick wel gheleſen,
Datter kinders zijn ghereſen
Soo vol boosheydt,en ſoo ſtout,
Als de beeſten van het wout;
Die oock ſonder medelijden
Dorſten 't lichaem open ſnijden
Dat hen in de ruyme locht
Met veel droefheydt had ghebrocht.
Nero nam ſijn moeder 'tleven;
Abſalon dé *David* beven;
Levi door de wreede moort
Heeft ſijn Vaders huys verſtoort.

Cham die was ſoo quaet van zeden,
En ſoo buyten alle reden,
Dat hy teghen Godts ghebodt
Sijnen Vader heeft beſpot.
Daer zijn kinders oock ghevonden,
Die hen op verſcheyden ſtonden
In den aldergrootſten noot
VVeygherden een ſtucksken broot.
Ander hebben teghen reden
D'ouders met den voet ghetreden,
Oft ghebannen uyt het lant,
Oft als dul gheſpeelt van kant.
VVel,waer macht dan uyt gheſchieden,
Datmen ſiet dat echte lieden
Suchten dickmaels ſucht op ſucht,
Om te ſien een echte vrucht?
Ick en kan gheen reden ſpueren
Van die alderſotſte kueren;
Dan om datmen in het kindt
'T aenſicht van den Vader vindt:
En dat d'ouders daer in leven,
Hoe wel door de doot vergheven,
En noch toonen in het wicht
Naer de doodt hun aengheſicht.
Niemant dan, die dit ſal leſen,
Moet in't minſt verwondert weſen,

Dat

Dat het kindt hier uytgheſtort
By 't gheſicht gheleken wort.
VVant de kinders en't gheſichte
Zijn hier in van een ghewichte,
En verſchillen altijdt iet,
Soomen in't gheſichte ſiet.
VVie ſagh oyt dat al de ſtreken
Van het aenſicht heel gheleken?
VVie ſagh oyt den neus ghelijck
In den armen en den rijck?
Soo en heb ick noyt bevonden,
VVaer ick henen wierdt gheſonden,
In't byſonder oft ghemeen
Kinders comen over een.
Twee ghewonnen by een hoeder,
Voort ghebrocht van eene moeder,
Noyt ghelijck van eenen wil
Toonen altijdt wat verſchil.
Iae, men ſal dit ſelden mercken,
Dat twee Broeders eenſaem wercken,
En te ſaemen op een voet
Trachten naer het eeuwigh goet.
VVant 'tis langh gheſien voor deſen,
Datter twiſten zijn ghereſen,
En dat broeders door ghekijf,
D'een den ander brocht om't lijf.

Roome can hier over ſpreken,
Die ghevoelt heeft dees ghebreken;
Spaegnien, Polen, en Turckien
Hebben dit oock al gheſien.
Van in't corte veel te leeren,
Leſer wilt de ooghe keeren
Naer de Schrift dat heyligh boeck,
Dat beveſtight ons verſoeck:
Daer *Abimelech* doet beven
Al ſijn broeders in hun leven,
En moordadigh ſonder noodt
Sloegher thienmael ſeven doodt.
Meent ghy dat ghy minder clachten
Oock van Suſters moet verwachten?
Seker lieve vriendt ghy miſt:
VVant 't zijn vaten vol van twiſt;
En de vrouwe kranck in reden
Heeft ſoo felle driftigheden,
Dat ſy door den nijdt vervoert,
Ganſch de wereldt omme-roert.
Iae, veel cleyn gheringhe ſaken
Konnen grooten oproer maken,
En veel kinders in een huys
Bringhen d'ouders 't meeſte cruys.
Niet alleene beuſelinghen
Sullen hier verſchillen bringhen,

Maer

Maer (dat ſeer te weghen ſtaet)
Oock den dienſt die Godt aengaet.
VVaerom heeft toch moeten lijden
Abel in voorleden tijden?
VVaerom? Om dat ſijne ſiel
Godt almachtigh wel beviel.
Caïn coſte niet verdraghen,
Dat den Heere ſchiep behaghen
In ſijn offer, en verſtoort
Heeft 't onnooſel ſchaep vermoort.
Ioſeph om een weynigh droomen
Moeſt ſijn broeders handen ſchroomen,
En door Godt daer uyt verloſt,
Diendt als ſlaef noch voor den koſt.
VVaer dat iemandt compt te trecken
Tot wat landen, tot wat vlecken,
Al waer iemandt kinders ſiet,
Siet-men huyſen vol verdriet.
VVant de Suſter met haer Broeder,
Al zijn't kinders van een moeder,
Staen ghedurigh teghen een
Als twee houden aen een been.
En oft ſomtijdts ſoo gheviele,
Dat-ſe waren eene ſiele,
Acht dit voor een wonder ſtuck,
Iae, by-naeſt een ongheluck.

Sulcke voghels vlieghen ſelden
Door de bemden langſt de velden;
  Iſſer een paer in het landt,
  Houdt het voor een weerde pandt.
Als de kinders onder ander
Deughdigh leven met malckander,
  Noch om hoogh, oft leeghen ſtaet
  D'een den ander niet en haet;
Als de kinders niet en kijven
Noch om't goet proceſſen drijven,
  Maer malckander oock in pijn
  Lief-ghetal en dienſtigh zijn:
Als ſy d'een den ander minnen,
En met waere liefde winnen,
  En gheſtaegh op alle tijdt
  Eenſaem leven ſonder nijdt.
Dit zijn ſaken die ons proeven
En verheughen oft bedroeven:
  Hier uyt iſſet datmen vindt,
  Oft den een den ander mindt.
Leſer zijt ghy ſoo gheneghen,
Soo betreedt ghy vaſte weghen,
  En ghy toont in waere vlijdt
  Dat ghy voor u broeder zijt.
Tot beſluyt, ghelijck de menſchen
Seer verſchillen in hun wenſchen,

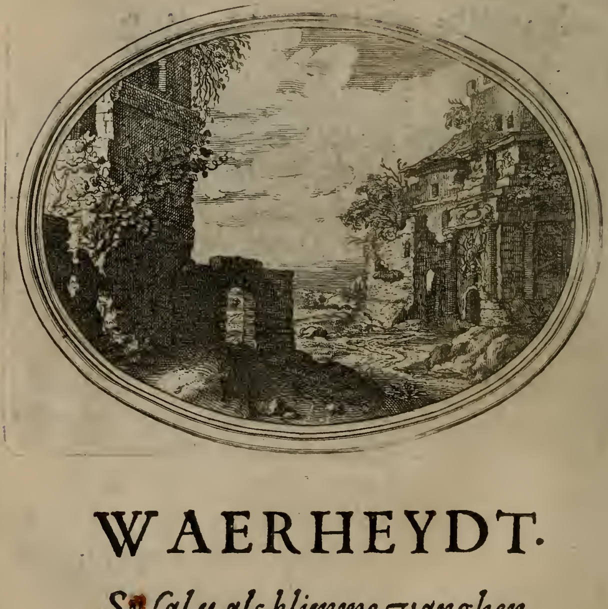
Soo

Soo verſchillen van ghemoet
Kinders van het ſelve bloet.

YDELHEYDT.

Streelt vrouw-Venus aen haer wangen.

WAERHEYDT.

Sy sal u als klimme vanghen.

VVAER-

VVAERHEYDT.

WIE met *Venus* ſoet beſtreken,
Is naer wilde min gheweken,
Moet met wijsheydt overſien
VVat dees Prente wilt bedien.
Om niet meer te zijn ghevanghen
Door oneerbaer hoere-wanghen,
En ſijn voeten t'houden kuys
Van vrouw-*Venus* dertel huys:
Siet al wat hier wordt bekeken,
Schijnt in't ſtil aen ons te ſpreken,
VVat dat doet onſuyverheydt,
En waer henen dat-ſe leydt.
VVant ſy wordt alhier gheleken
By de klim en haer ghebreken,
Die oock wat-ſe vindt oft erft,
Door haer liefde ganſch bederft.
Klim en kan gheen koude krancken,
Klim is altijdt groen van rancken;
Klim is ſeer jeughdigh kruyt
Dat oock in den winter ſpruyt.
Vuyle luſt, oneerlijck minnen
Is ghedurigh groen van ſinnen,
VVinter, Somer, alle dagh,
Verght de vuyle liefde ſlagh.

Daerom

Daerom liefde wordt ghefchildert
Als een kindt in luft verwildert,
Sonder rimpels in het vel,
Altijdt even groen en fel.
Klim is feere fchoon van blaren
En uytwendigh fraey van hayren,
Maer inwendigh vuyl,en rot,
En de kruyden tot een fpot.
Soo een Hoere fchoon van ooghen,
Fris en luftigh in haer tooghen,
Schijnt van buyten fchoon te zijn,
Maer fteeckt binnen vol fenijn.
Sy weet door haer moeye rocken
Ionghe wuepen aen te locken;
Maer daer onder fchuylt een neft,
Dat befmet is met de peft.
'T is den poel vol vremde pocken,
Vol van ftanck ghelijck de bocken;
'T is een zee van alle quaet,
Die gheen vuyligheydt en haet.
VVilt ghy dit wat naerder leeren,
Schudt het lichaem uyt fijn cleeren,
En ghy fult een lichaem fien
Dat een fchroom biedt aen de lien.
Hier af kan den Spaegniaert fpreken
Die vrouw *Venus* heeft ontfteken;

En den Franſman weet oock wel,
VVat een Hoer heeft voor een vel.
Klim die wetet al te grijpen,
Klim die wetet al te nijpen,
En 't en ſchijnt niet in't beghin
Dat de klim heeft kruymen in,
Soo iſt met onſuyver luſten
Die ons noyt en laeten ruſten,
En al gaenſe ſtille voort,
Klampen ſtraf nochtans aen boort.
VVant ſy weten ons te vanghen
En noch tot der doot te pranghen;
Iae verquiſten al het goet
Dat ons Godt almachtigh doet.
Hier af veel gheroep te maken
Met twee opgheblaſe kaken,
VVaer in't middel van het licht
'T edel Sonne-ſtrael verlicht.
VVant wy ſien dit alle daghe,
VVat dat doet die vuyle plaghe;
VVat dat doet onkuyſſchen brandt
In de ſteden, en op't landt.
Al wat Godt ons heeft ghegheven
Hier beneden om te leven,
Soo wel dat het vleeſch beſtaet,
Als dat onſen gheeſt aengaet,

VVordt door vuylen luft verflonden:
Luft verdoet ons Vaders gronden,
Luft berooft ons rijcke cas,
Luft ver-ydelt ons als glas.
Luft doet goet om prijs verquiften,
Luft veroorfaeckt alle twiften;
Luft die brenghet al te niet
Dat de Reden ons ghebiet.
Luft ver-armt oock ganfche rijcken,
Soo *Antonius* doet blijcken
Die door eene vrouw ghevat,
Brocht om hals een grooten fchat.
Luft die neemt ons eer en name,
Luft die baert een quade fame;
Luft en paft op gheen ghebodt,
Luft maeckt alle menfchen fot.
Luft heeft *Salomon* doen falen,
Luft heeft *Sampfon* oock doen dwalen;
Luft heeft menigh edel Heldt
Als een flave neer-ghevelt.
Luft heeft *Hercules* verwonnen,
En fijn cracht foo uyt ghefponnen,
Dat die monfters had ghedoodt,
Viel in fchandelijcke noodt.
Luft heeft oock *Iupijn* ghedreven
Tot een vuyl ontuchtigh leven,
Dat

Dat hy dul van *Venus* vier
VVierdt ghelijck een wilden ſtier.
Hyphis met de luſt bevanghen
Heeft ſy-ſelven op-ghehanghen,
En *Leander* van de Ree
VVierp ſy-ſelven in de zee.
Duyſent dierghelijcke ſtucken
Soud' ick met de penne drucken,
En noch duyſent van dien ſlagh,
Dat ſulcks toeliet deſen dagh.
Maer dit dient voor al gheweten,
En noch dagh noch nacht vergheten,
Dat den luſt de ſiele doodt,
En in d'helſche pijne ſtoot.
VVie met vuylen luſt bevanghen
Naer vrouw-*Venus* heeft verlanghen,
En ontrent vrouw-*Venus* ſit,
En haer als Goddin aenbidt,
Die ſal licht ſijn ſiel beſmetten
In't verachten van Godts wetten;
Die ſal om 'k en weet niet wat,
Vechten, kijven in de Stadt..
En ſijn even-menſch bedrieghen,
Oock in ſijnen handel lieghen,
Selden naer de kercke gaen,
Godt en ouders weder-ſtaen;

Die ſal 'twoordt van Godt verachten,
Die ſal doodt-ſlaen, en vercrachten,
Die ſal ergher als fenijn
Over al een peſte zijn;
Die ſal alle ſonden ſoecken,
En ſy-ſelven oock vervloecken,
En ſoo vallen onverwacht
In des duyvels helſche macht.
Soo dat dus oneerlijck minnen
Is een plaghe voor de ſinnen,
Is een helle voor den gheeſt,
Is het voedſel van een beeſt;
Is een roover voor de landen,
Is een moorder aen de ſtranden,
Is een grouwel, is een cruys,
Is een duyvel in het huys.
Al wie datſe compt te grijpen
Salſe totter doodt toe nijpen,
En waer datſe neemt verblijf,
Doodt-ſe, moordt-ſe, ziel en lijf.

YDELHEYDT.

Echte vrouwen suycker-soet.

WAERHEYDT.

Vrouwen zijn soet-bitter-goet.

VVAERHEYDT.

VVEL, *Narcisse*, wel wat meen je?
VVaerom tier je? waerom ween je?
Seght my soetertje dan soet,
VVien het kintje kaet e doet.
Dit heeft Nentje weer bedreven,
Die het schaep heeft ingheghe ven
Van dat zee-water, van dien bras,
'T kintje docht dat 't suycker was.
Sus me schaep, laet 't weenen blijven;
'K sal-se wel te keur bekijven.
VVaerom queltje 't kindt altijdt
Kacke Nentje daer ghy zijt;
Men sal u om dese treken
Beuter in je papje steken,
Speel je met *Narcisse* dan
Als je doet met uwen man.
Ionckher en wilt u niet stooren
Dat ghy dit van my moet hooren,
V, en dit onnoosel lam
Scheert sy al op eenen kam.
Iae, noch slimmer, mocht ick spreken,
VVordt ghy van haer uytghestreken,
En betoovert en verblindt
Als dit jonghe slechte kindt.

VVijst

VVijst my een van alle vrouwen,
Hoe ghebacken, hoe ghebrouwen,
Daer al 't ghene dat sy doet
Anders is als bitter-soet?
VVilt ghy my dit niet ghedooghen,
Compt, ick sal 't u gaen betooghen,
Dat-men kraeyen wit en grauw
Lichter vindt als sulck-een vrauw.
'T schijnen goede soete saken,
Met een vrouw sich te vermaken,
Ionck van jaren, eel van bloedt,
Schoon van lichaem, rijck van goedt.
Maer vraeght *Christus* in die stede
Daer hy 't eerste wonder dede,
VVaer-men meer om was in pijn,
Oft om water, oft om wijn?
VVat-ser snelder als de saken
Die van soete suer gheraken?
Hoe langh duert het lieve knuys
Dat den Speelman sit op 't huys?
VVil-men 't eens de wijse vraghen?
Dese vinden schaers twee daghen
Die-men blijde noemen magh;
Dat's den trauw, en uytvaert dagh.
Trouwj' een edel, ghy moet weten,
Dat ghy met een schoone keten

Sit

Sit ghebonden aen een blóck;
Edel vrouwe laſtigh iock.
Trauwj' een ſlechte, ghy ſult (laken)
Van u vriendt u vyant maken:
Ònghelijck , oft ongheacht,
Maeckt ſcheel ooghen in't gheſlacht.
Trauwj' een rijcke , doet met eenen
Goude boeyen aen u beenen:
Soo de vrou den man moet vóen,
Stracks ſal ſy de broeck aen doen.
Trauwj' een arme , leert eens ſparen,
Die gheen ghelt en wiſt te garen,
Beter keucken , ruymer heerdt,
Licht becommen,haeſt verteert.
Trauwj' een ſchoone, ghy ſult leeren
Hoe-men moet een Af-godt eeren,
Stuypen, neyghen, volghen in;
Een ſchoon vrouw, een Af-goddin.
Trauwje dan een byte-bauwe,
Niet ſoo ſeker als den rauwe;
Elders luſt, verdriet in huys,
Over al een bitter cruys.
Trauwjer een wiens teere ſinnen
V op't alderhooghſt beminnen,
Eetj' oft drinckje wat te min,
Peynſie wat in uwen ſin;

Groetje

Groetje maer eens u ghebuere,
Comptje t'huys wat naer u uere,
Lachtje niet wanneerſe lacht,
Iockje niet ghelijck ghy placht,
Stracks ſal grol daer comen woonen
En 't ſchominckel ſich vertoonen,
Noyt en ſult ghy weſen vry
Van keurootjes ialouſy.
Trauwjer eene bly van gheeſte
Altijdt hebje kermis-feeſte,
Calle fa la la die ſinght
Oft ſy huppelt, oft ſy ſpringht:
Trauwjer eene die te ſtille
Light oft ſit ghelijck een ſille,
VVeet voorſeker dat ghy zijt
Met een levend' lijck verblijdt.
Trauwjer eene wel ter taele,
Lieven Heere wat een quaele!
Ghy mocht willen dat ghy waert
Met een Exter-neſt ghepaert.
Deſe ſouden huppel-ſpringhen
En hun oude deuntjes ſinghen;
Maer van een wel-ſprekend' wijf
VVacht niet anders dan ghekijf.
D'exters, als u d'ooren tuyten,
Soudt ghy konnen buyten ſluyten,

Daer een ſpijtigh vrouwe-ſpoock
Segghen ſou; Ick woonder oock.
Trauwjer een die wel kan vleyen,
Ghy moet u tot vrees bereyen;
Is de Merrie dun van huyt,
Licht ſlaet ſy van achter uyt.
Trauwjer een met al haer tanden,
VVeet dat ghy zijt aen de banden
Met een ander *Ieſabel*,
Stranghe vrouwe trots en fel.
Trauwjer eene die veel kindert,
Sorghe meerdert, ruſte mindert,
'T laſt nemt aen, het goetjen ſmelt,
Rijck van kinders, arm van gelt.
Trauwjer eene ſonder vruchten,
Een ghedurigh achterduchten;
Alle daegh' een nieuw proces,
VVie dat hier de ſchuldt af es.
Trauwj' een die haer wilt vermeten
Meer als 't ſpinne-wiel te weten,
En men kijfter, en men knort,
Maer altijdt blijft ghy te kort.
Hebjer een by 't vel ghegrepen
Van die Slooren ongheſlepen,
Ghy moet wachten voor de handt
Schade t' huys, en buyten ſchandt.

Somma

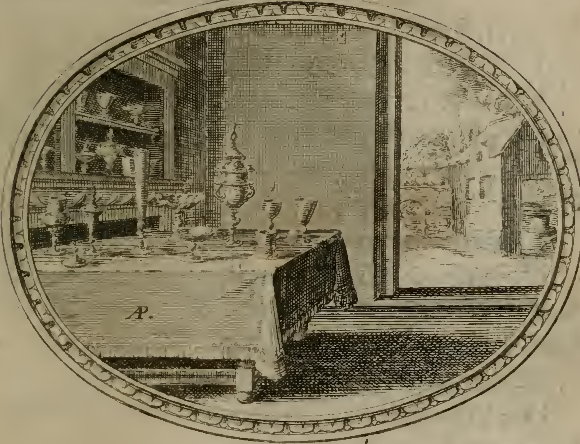
Somma wie ghy compt te trouwen,
Ghy neemt eene van de vrouwen
VVaer af dat gheſchreven ſtaet,
Dat de minſt' is't minſte quaet.
Iſſer tuſſchen vier de winden
Noch ſoo goede vrouw te vinden,
Als de Maeght die 'tvrou-gheſlacht
VVeer ter eeren heeft ghebracht?
VVaſſer beter man gheboren
Als die Godt hadd' uytvercoren
Om met deſen weerden pandt
Aen te gaen den echten bandt.
Siet nochtans hier *Ioſeph* duchten,
Siet hem dubben, hoort hem ſuchten,
Met dat hy ghewaere wordt
Dat *Maria* was begordt.
En beghonſt hy niet te peyſen
Van weerom te ruggh te deyſen?
VVilt hy niet te landen uyt,
En verlaeten ſijne bruydt?
VVie was oorſaeck van dees galle,
Als de Soetſte Vrucht van alle?
Die van water maeckte wijn,
VVas de ſchult van deſe pijn.
Leert hier uyt, hoe dat de trouvve
Tuſſchen d'alderbeſte vrouvve

En den alder-beſten man
Sondergal niet zijn en can.

YDEL-

YDELHEYDT.

Dochter ſchoon van huydt en hayr.

WAERHEYDT.

Schoon ghelas, maer teere waer.

VVAERHEYDT.

WAEROM ſtaen hier ſoo veel glaſen
Die ſoo aerdigh zijn gheblaſen?
VVat magh doch het kraem bedien,
Dat ick hier op tafel ſien?
'T is een Beeldt daer in wy leſen,
Dat het alderſchoonſte weſen
Kranck en broos is als een glas
Dat oyt op de tafel was.
Onder alle rijcke waeren,
Die door baeren en ghevaeren
Comen van een verre ſtrandt
Door de zee in Nederlandt,
Niet en iſſer dat ghebreken
Eerder doet in ſtucken breken,
Als het teere glaſe-goet
Dat Venegien backen doet.
Laet met hoy de glaſe-kaſſen
Dichte ſluyten, dichte paſſen;
Laet pampier, oft vlas, oft werck
Tuſſchen-ſcheyden ieder perck:
Laet-ſe wel ter deghen mijden
Van beneden, van beſijden,
Laets' als vry zijn over al,
Teghen ſtoot, en teghen val:

Selden

Selden ſult ghy deſe dinghen
Ongheſchendt te lande bringhen;
'T glas om ſijnen brooſen aert
Breeckt, hoe ſeer men't oock bewaert.
Soo een dochter ſchoon van leden,
Van gheſichte fraey beſneden,
Is ghelijck een ſchoon ghelas,
Broos van weſen, nietigh gras.
'T minſte dat haer ſal ghenaken,
Dat ſal gat oft ſcheure maken;
Schoonheydt is een brooſe waer
Vol van cranckheydt en ghevaer.
VVie en ſal niet moeten vreeſen
Over ionghe ſchoone weeſen,
Daer een leelick aenſicht valt
En een ſpoock met jonghmans malt.
Valt een leelick vuyl gheſichte
Sonder glans, ghelijck een lichte,
VVat ſal't van een dochter zijn
Schoon, en ſoet ghelijck den wijn?
Voor ghewis ſy ſal oock mallen,
Iae ghelijck een vrou-menſch vallen,
En als ſchoone zijn ghewondt
Om haer rooſ-ghelijcke mondt.
Haeren naeme laet ons vveten,
Dat-ſe lichte vvordt door-eten,

Licht

Licht bedorven als de locht
Door den alderminſten tocht.
Met een woordt, een wenck, een ſnickjen,
Met een oogh, een voet, een knickjen,
Oock door 't roeren van een blat
VVordt dit teere dier ghevat.
D'oude Schrijvers dit verſtaende,
Vonden nuttigh dies aengaende,
Dat een ſchoone jonghe Maeght,
VVaer af dat de wereldt waeght,
Niet en mochte buyten rennen,
En verſcheyde ſtraeten kennen,
Maer gheſondert van de mans,
'T huys bewaren als een ſchans.
Daerom ſiet-men in de Beelde
Van de moeder van de weelde,
Dat een ſchilt-pad uyt het wout
Haer gheſtaegh gheſelſchap houdt.
Dit ghedierte traegh van voeten,
Salmen altijdt t'huys ghemoeten;
VVant het draeght gheſtaegh het pack
Van ſijn wooningh en ſijn dack.
Dit is eertijdts ſoo gheſchreven,
Om de Maeght een les te gheven,
Dat een Schildt-pad neffens haer,
Maeckt haer broosheydt openbaer.

Oock aen *Pallas* wijſe voeten
Siet-men eenen Draecke vroeten,
Tot een teecken dat een Maeght,
Hoe wel dat-ſe wijsheydt draeght,
En daer ſtaet in't ſtael gheſloten,
Kan oock zijn ter neer gheſchoten,
En behoeft een ſtaeghe wacht,
Sonder ruſte, dagh en nacht.
Seker dit is wel ghevonden,
En ghebouwt op vaſte gronden;
VVant de jonghe jeught is teer,
En de ſchoonheydt lockt te ſeer.
Selfs de ſchoonheydt can verachten
De Soldaten die haer wachten;
VVant om d'onſtantvaſtigheydt
VVordt de dochter haeſt verleydt.
Alle boecken die wy leſen
Hebben altijdts aengheweſen,
Dat-men ſchoonheydt van den val
Selden wel bewaren ſal.
Oock de dochters hoogh-gheboren,
En in ſchoonheydt uytvercoren,
Zijn door ſchoonheydt oock onſtelt,
En door ſchoonheydt neer-ghevelt.
Emma can ghetuyghe weſen,
Om haer ſchoonheydt ſeer ghepreſen;

Sigiſmunda neffens haer,
Maeckt ons woorden oock al waer,
Maer ick wil mijn reden breken
En voor't leſt wat claerder ſpreken,
Dat een dochter ſchoon van hayr
Teerder is als glaſe-waer.
VVant de glaſen moeten lijden
Dat-ſe vallen van beſijden,
En't is buyten haere macht
Dat-ſe niet en zijn ghewacht;
Maer een dochter ſoeckt te vallen,
En ſoeckt middel om te mallen;
Iae ſy lockt d'onnooſel ieught
Tot oneerbaer luſt en vreught.
VVel te recht dan magh-men ſchrijven,
Dat de alderſchoonſte lijven
Broos als glas zijn, en een goet
Dat om verr' licht vallen moet.
Sluyt de dochter tuſſchen mueren,
VVacht van achter en van veuren,
Stelt ſoldaeten aen de deur,
Schoonheydt ſtelt de wacht te leur.
Schoonheydt ſalmen noyt bewaeren;
Schoonheydt ſchuymt ghelijck de baeren:
Hoe dicht datmen ſchoonheydt ſluyt,
Schoonheydt wilter altijdt uyt.

Smeecken, vleyen, minne-brieven
Commen binnen als de dieven;
Ghiften, gaven, goedt en ghelt,
VVorden haer licht aenghetelt:
En ſoo verre deſe dinghen
Deſe ſchoonheydt niet en dwinghen,
Men ſoeckt ſchoonheydts ſoete gunſt
Door de ſwarte toover-kunſt.
Kan den duyvel hier niet winnen,
Men ſal ergher quaet verſinnen;
VVant eer't iemant kan verſtaen,
VVordt de Maghet kracht ghedaen.
Duyſent moghenheden leven
Die met *Paris* zijn ghedreven
Om een dochter ſchoon en groen
Door hun luſt ghewelt te doen.
En ſal jemant dorven drijven,
Dat een dochter maeght ſal blijven,
Die bedrogh en quaede luſt
Noyt een ure laet gheruſt?
Sal een Naentjen Reuſen vellen?
Sal een vliegh den Leeuw ontſtellen?
Neen, de ſchoonheydt is maer glas
Brooſer als oyt eenigh was.

YDELHEYDT.

Dochter in den echten ſtaet.

WAERHEYDT.

Vrat op vratte, quaet op quaet.

VVAER-

VVAERHEYDT.

RYck van dochters hier te weſen
Heeft den ydel ſchijn ghepreſen,
Maer de waerheydt heeft gheſeydt,
Dat in dochters moeyte leyt.
VVant een dochter in haer leven
Oock ten houwelijck ghegheven
Niet en baert dan onghemack,
En is Vaders cruys,en pack.
VVilt ghy dit met rijpe reden
Onder-graven en ontleden,
Compt beſiet de koper-plaet
Die hier voor u ooghen ſtaet:
Daer een dochter blij van weſen
Meyndt de vratten af te leſen,
En alſoo met korte pijn
Altijdt vratte-vry te zijn;
Maer ſy miſt de rechte leere,
En verdoolt al wat te ſeere;
VVatſe krauwt, oft wat ſe doet,
'T is maer vratten aenghevoet.
VVant het bloet dat vratten gheven,
Doet meer ander vratten leven;
Vratte-bloet is vratte-ſaet,
En vermenighvuldight 'tquaet

 Soo

Soo oock die meent vry te raken
Met ſijn dochter ſich t'ontmaken,
  Alſſe kieſt den echten ſtaet,
  Saeyt, en maeyt ſijn eyghen quaet.
Deſen ſtaet die ſteeckt vol ſorghen,
Van den avont tot den morghen,
  En by daegh en is noyt vry
  Van gheſtaeghe ſlaverny.
Vader, al die onghemacken
Zijn voor u ghewiſſe packen;
  Soo ghy twijffelt aen't vermaen,
  Hoort ick ſal't u doen verſtaen.
Neemt, ghy hebt u kint ghegheven
Om met eenen man te leven,
  Die in blijdſchap en in pijn
  Magh haer lief gheſelſchap zijn:
Maer wie heeft u dit gheraeden
Dat ghy dus u houdt ontlaeden?
  VVas't om datſe buyten ſchreef
  Naer haer ſin u ſaken dreef,
En in't huys meeſterſſe maeckte,
Soo dat ieder wieſe naeckte
  Vreeſde van haer meer oft min,
  Als van eene duyvelin?
Seker dits de rechte reden,
VVaerom ick haer ghinck beſteden;

Maer

Maer ick bidde,ſpreeckt eens claer,
Sal't nu beter gaen met haer?
Sal-ſe beter van manieren
VVeten haer ghemael te vieren?
Vader voor ghewis ghy faelt,
Ian ſal ergher zijn onthaelt.
Griete ſal den haene ſcheeren
En den Bloet wel dorven ſmeeren;
Iae in plaetſe van den doeck
Sal-ſe grijpen naer de broeck.
Vader wácht hier droeve leſſen,
VVacht gheſchillen , wacht proceſſen,
VVacht veel ſchande,wacht een kruys,
VVacht u dochter weder t'huys.
Hebdt ghy haer beſtaen te paren
Om haer ſchoonheydt te bewáren;
Ghy verdoolt : een ſchoone ſpruyt
Slaet al ſtil van achter uyt.
Compt dan haeren vriendt te weten,
Dat ſijn vrouw haer heeft vergheten,
Lieve Godt ! hoe ſal den man
Sulck-een vrouwe lijden dan!
Hy en ſal dit niet verdraghen,
Maer haer uyt den huyſe iaghen,
En door gramſchap aenghevat
Stooten haer een voet in't gat.

Vader

Vader dit zijn nieuwe ſorghen
Die by naeſt u ſullen worghen,
Nieuwe coſten, nieuw ghevaer,
Nieuwe ſchand' in't openbaer.
Oft iſt datſe blijft ghetrouwe
En den man bemint in rauwe,
Sal' hy daerom altijdt vry
Zijn van helſche ialouſy?
'T ſoude moghen eens gheſchieden,
Dat hy haer verboot de lieden
Toe te ſpreken op de ſtraet,
Als ſy naer de Kercke gaet;
Sult ghy Vader hier in ſpreken
En dit ſtraffen voor ghebreken?
Vader vat ghy wel den ſin?
Hier zijn groote vreeſen in.
Iſſer niet met haer ghegheven,
Maer belooft, en veel gheſchreven,
Blijft u beurs, 'ken weet niet hoe,
Altijdt vaſt gheſloten toe:
Man en vrouwe ſullen kijven
Om de langh beloofde ſchijven;
Iae gheduerigh zijn ontſtelt
Om het onghetelde ghelt.
Vwen ſchoon-ſoon ſal't gaen claghen
Aen de vrinden, aen de maghen

En

En wel dorven overluydt
Maken tot u laſt beſluyt,
Dat hy ſal in vremde landen
Sich aen ander gaen verpanden,
En haer, met u kinders kint,
Laeten ſitten ongheſint.
Vader, dit zijn weder ſuchten;
VVant u dochter met haer vruchten
VVordt om vreckheyt onverdiendt
Dus verlaten van haer vriendt.
Is haer rijckdom toegheworpen,
Landen, tenten, ſchoone dorpen,
VVacht al weder ſwaer verdriet
Om dat ſy haer goedt gheniet.
VVant s'en ſal niet willen wijcken
En meer man als vrouw ghelijcken;
'T is haer penningh die der klapt,
En den man met voeten trapt.
Hy als man en magh de ſlaghen
Noyt met eere ſtil verdraghen,
Maer hy moet en voor,en naer,
Meeſter weſen boven haer.
Vader,wat hier uyt kan rijſen,
Laet ick uwe iaeren wijſen,
Al haer vechten, en ghekijf
Kranckt u eer, u ziel, u lijf.

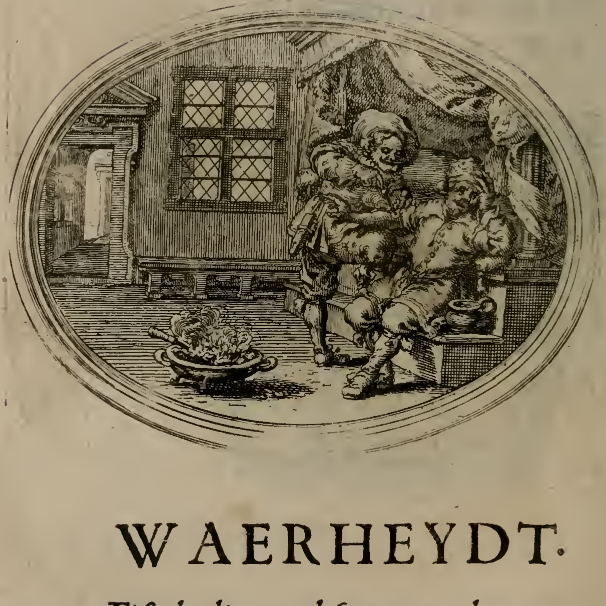
Hebdt ghy weynigh uytghegheven
Dat's een doo-neep voor het leven;
Man en vrouwe door den noodt
Bidden om een corte doodt.
Maer ghy ſeght; Sy connen't houden,
En hun kinders onder-houden.
Vader als ghy dit inſiet,
Vindt ghy weder nieuw verdriet.
Dickwils rijcke coope-waren
Smilten in de dulle baren,
'T los gheluck verkeert ſich wat,
En ſy worden achter nat.
VVie ſal dan hun kinders queecken,
Hen beſorghen, kuyſſchen, ſmeecken?
Vader ghy zijt weer den bloet
Die de wonden heelen moet.
Om in't cort den grondt te mercken
Laet hier op u ſinnen wercken;
Man en vrouwe door de doodt
Moet naer *Charons* ſwarten boot.
Is de dochter overleden,
Vader moet in't laſt gaen treden,
Oft wordt eerſt den man gherooft,
Vader blijft het opperhooft.
Somma watter magh gheſchieden
Tuſſchen twee ghetrouwde lieden,

Vader

Vader ghy moet in de pijn
Sorghe, trooſt, en hulpe zijn.
Soo dan met bequaeme reden
Heeft de waerheydt ons beleden,
Dat een kint in echten ſtaet,
Vrat op vrat is, quaet op quaet.

YDELHEYDT.

Vele neven,

WAERHEYDT.

Fistels die veel smerten gheven.

VVAER-

VVAERHEYDT.

OCH wat heb ick nu al pijnen
Onderſtaen, en medecijnen!
Och wat heb ick al ghedaen
Om van ſieckte vry te gaen!
Maer al wat ick heb gheploghen
'T is al te vergheefs vervloghen;
Al de coſten zijn voor niet,
En ick ben noch in't verdriet.
Kortſen, hoeſt, en ander qualen
Blijven my gheduerigh malen,
Hooft-ſweer, tandt-pijn, flerecijn
Blijven mijn gheſelſchap zijn.
Ick moet ander raedt gaen ſoecken
Om mijn lichaem te vercloecken,
En tot trooſt van mijn ghemoet
VVercken op een ander voet.
VVel dan om gheſondt te weſen,
Heb ick eertijts eens gheleſen
Dat een fiſtel in het vel
Vrijdt den menſche van ghequel:
Sulck-een ſal ick my doen branden,
En verſekeren met banden;
VVant ſy ſal my in de pijn
Seker medecijne zijn.

Vriendt waer loopen uwe ſinnen
Dat ghy wilt dit ſtuck beghinnen?
Meynt ghy,die een fiſtel heeft
Dat hy in gheſontheydt leeft?
Neen , ghy zijt al ſeer bedroghen,
En den boeck heeft u ghelogh en;
VVant dat ſulcks wel waer ghegrondt,
Niemandt waerder ongheſondt.
Maer dit heb ick ondervonden,
Dat de vuyle fiſtel-wonden
Bringhen aen een luſtigh hert
Sorghe , moeyte , pijn en ſmert.
Dit's een lommer van die menſchen,
Die gheſtaegh om neven wenſchen,
En in hunnen rijpen tijdt
Met veel neven zijn verblijdt.
VVant de fiſtels en de neven
Niet dan moeyt en ſmerte gheven,
En,ghelijck-men heden ſiet,
Saeyen, maeyen veel verdriet.
Die op neven ſich berommen,
Groote pijn voor trooſt becommen,
Seker laſt, onſeker vreught,
Om de broosheydt van de jeught.
Seker,dierghelijcke lieden
Sal de loſſe waen ghebieden,

En 't is ſeker dat-ſe lieght,
En den goeden Oom bedrieght.
VVant een hoop van vele neven
Sullen noyt gheruſtheydt gheven:
Neven, met een woordt gheſeydt,
Baren ſtaghen arebeydt.
Oom is altijdt vol van ſorghen,
Heden, morghen, over-morghen,
En ghedurigh dagh op dagh,
Over-laſt met groot beſlagh.
Nu ſal hy de pockskens vreeſen
In ſijn teere pimpel-meeſen,
Dan beſorght zijn, dat de peſt
In haer lichaem niet en veſt:
Nu voor hen doen cleeren maken,
Dan van ſijde, dan van laken,
Dan van meeſter hen voorſien,
En van noodt-druft boven dien:
Dan van ander beuſel-ſaken,
Die hem ſeer onluſtigh maken,
Dan van eenigh poppe-goedt,
Dat den Franſchen cramer doedt.
En dit moet gheſtaegh gheſchieden
Op ghelijcke voet hen-lieden,
Oft den helſchen haet en nijdt
Sal verwecken ſwaren ſtrijdt.

Maeckt

Maeckt ghy d'eene moye cleeren,
Ghy moet d'ander oock ver-eeren,
Oft met paen, oft met ſatijn;
Daer en magh gheen *Ioſeph* zijn.
VVilt ghy deſen gaen beſteden
Om te leeren goede zeden,
Ghy moet ſoecken eenen man
Die dit ampt bedienen kan;
Die Godt-vruchtigh weet te leven
Om te leeren uwe neven,
Dat ſy moeten eeren Godt,
En beleven ſijn ghebodt.
En by dit noch voorder mercken,
VVat u neven doen en wercken,
Oft hen wachten met manier
Van het water, van het vier.
Duyſent dierghelijcke ſaken
Sullen Oom bedwellemt maken,
En by daghe ſonder luſt,
En by nachte ſonder ruſt.
Hier uyt kont ghy wat bevroeden
Dat veel neven ſorghen voeden,
En dat groote moeyte waſt,
Als ghy neven crijght te gaſt.
VVilt ghy dit wat weder-legghen,
En met reden daer op ſegghen,

Dat u neef u trooften kan
Als hy wefen fal een man.
Vriendt dit foud' ick met veel menfchen
Tot u trooft wel willen venfchen;
Maer dit al wel overdocht
Hanght onfeker in de locht.
Salomon foo wijs van Reden,
Heeft in't openbaer beleden,
Dat hy niet en koft verftaen,
Hoe de jonghe jaren gaen.
En 't is wel van hem ghefchreven;
VVant een Ionghman in fijn leven
Is van alle kant voorwaer
Onderworpen veel ghevaer.
Sal dan iemant feker dencken,
Dat fijn neef hem trooft fal fchencken?
Seker hy heeft't qualick veur,
En hy mift de rechte deur.
Maer mijn neef fal Coopman wefen,
Oft in't legher zijn ghepresen,
Oft den Coningh voor den ftaet
Dienen voor een wijfen Raet:
Oft hy fal in't Hof verkeeren
Met verfcheyden edel Heeren,
Oft wel wefen aen-ghevat
Tot het Bifdom van een ftadt.

Dit zijn oock al ydel gronden
Van den ydel ſchijn ghevonden;
VVant een Coop-man oock hoe groot,
Is een bobbel in de ſloot.
En al ſchijnt hy wat verheven,
Hy wordt haeſt te grond ghedreven;
Al de winſte die hy vindt,
Hanght aen eenen fellen windt.
Mars ſal eer ſijn dienaer pletten,
Dan hy hem in ſtaet ſal ſetten:
Die-men ſtaegh ten hove ſiet,
VVeynigh deughen, ofte niet.
Ghy vindt al meer botte-muylen,
Die in pane-cleeren ſchuylen,
Als beſette cloecke mans,
Die door wijsheydt gheven glans.
En den ſtaf hoe ſchoon ghedreven,
Kan meer laſt, dan eere gheven;
Siet de Staeten in Godts Huys,
Hoe meer ſtaeten, hoe meer kruys.
Neven wel ondeughdigh leefden,
Die oock by een Biſſchop ſweefden:
Landelinus leert ons dat,
Die voor Oom een Biſſchop had.
Niet-te-min ſijn luſten ſochte,
En niet eene ſier en dochte,

Iae,

Iae,ghelijck men oock ghelooft,
VVas der Roovers opperhooft.
VVacht ghy beter van u neven,
Ghy wordt van een droom ghedreven;
VVant ons ingheboren aert
Niemant van het quaet en ſpaert.
En't gheſelſchap doet ons vallen,
En de meyskens doen ons mallen,
Die eer minnen *Bacchus* gaſt
Als een die op deughden paſt.
Soo dan veel-der-hande neven
Sorghen, moeyten, ſmerten gheven,
Even als de fiſtel doet
Aen den meeſter die-ſe voet.

YDELHEYDT.

Fraeyen meester is veel weerdt.

WAERHEYDT.

Maer en maeckt noyt esel peerdt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

Die in peerden ſchept verblijden,
En ſijn peerdt wilt doen berijden,
Dat hy come voor den dagh,
Hier is konſte met ontſagh.
Deſen Ridder wel hervaeren,
Fraey te peerde, ionck van iaeren,
Snel, en luſtigh op gheſtelt
Als een voghel in het velt,
Kan oock dwinghen felle peerden,
Die als Leeuwen op der eerden
Van gheen kleyn gheruchte vlien,
En gheen meeſters en ontſien;
VVant hy weet bequaeme weghen
Om de peerden te beweghen,
Datſe dwee ghelijck een lam,
En als menſchen worden tam.
Deſe leert hy conſtigh ſpringhen,
D'ander loopen naer de ringhen;
D'ander op ſijn woorden gaen,
D'ander op ſijn wencken ſtaen:
D'ander weet hy uyt te ſetten
Op het roeren van baghetten,
D'ander gheeft hy ander werck
In de baene van het perck.

Heeft hy eenigh peerdt ghecreghen
Dat de menſchen heeft gheſleghen,
Hy leerdt in een korten tijdt
Dat het al de menſchen mijdt.
VVilt het moedigh peerdt niet lijden
Dat hem iemant ſal berijden,
Hy weet metter vlucht een raet
Die gheneſen kan dit quaet.
Zijnder ander ſnoo ghebreken,
Hy weet fraeye teghenſtreken,
En hy ſchoeyt op alle leeſt
Door ſijn wijsheydt deſe beeſt.
Maer hy bracht hem noyt ter eeren
Die een eſel wilde leeren;
Dit is't dat het Beeldt bediet,
Dat ghy voor u ooghen ſiet.
Deſen meeſter wel bedreven
Heeft den eſel ſpoor ghegheven;
Maer wat dat hy doet oft drijft,
Eſel altijdt eſel blijft.
Reden is, om dat die beeſte
Plomp van lichaem, plomp van gheeſte,
Van natuere-weghe bot,
Met den meeſter houdt den ſpot.
Soo gheſchiedet met den ionghen
Die ſijn ouders is ontſpronghen,

En

En van af-kompſt en gheſlacht
Is een eſel voort-ghebracht.
Gaet den eſel vry beſteden
By een meeſter rijck van reden,
Hy ſal blijven die hy was,
En als eſel eten gras.
VVijſe mannen gheven reden,
Om dat hy de bottigheden,
Die hem vrouw natuere gaf,
Noyt ter tijdt ſal laeten af.
Aen een ionghen plomp-gheboren
VVat-men doet't is al verloren;
Sendt hem naer des Coninghs hof,
Hy blijft altijdt even grof.
VVant te volghen wijſe leere
Dat's een gave van den Heere,
En het compt van hoogher handt
Datter iemant heeft verſtandt.
Noch *Parys*, noch d'hooghe ſcholen,
Die de wijsheydt is bevolen,
Maken van een eſel peerdt,
Hoe hy wappert met den ſteert.
Plato met ſijn diepe vonden
Sal den eſel weynigh monden,
Noch de diep-ghegronde les
Oock van *Ariſtoteles*.

Hy

Hy magh op ſijn meeſter rommen,
Maer gheen wetenſchap becommen;
'T is verloren wat-men quelt
Als natuer niet mé en ſpeelt.
Noyt en ſagh-men dat de konſte
Peerdt van eſel maken konſte;
VVant een ongheſchaefden bloedt
VVordt met wijsheydt noyt ghevoedt.
Laet den meeſter wijs van Reden,
'S morghens met ſorghvuldigheden,
En daer by den ganſchen dagh
Leeren, wijſen wat hy magh:
Laet hem roepen, laet hem tieren;
Laet hem ſtraffen, laet hem vieren;
Laet hem doen al wat hy kan,
Om te quellen eenen man:
Al ſijn arbeydt vlieght daer henen,
En hy loopt twee blauwe ſchenen;
Als nature niet en wil
Soo en helpt noch keers noch bril.
Daer zijn eertijdts (ſoo wy leſen)
Edel jonghers opghereſen,
Die van meeſters wel voorſien,
Bleven plompaerts voor de lien.
Dat den tijdt my waer ghegheven,
Ick ſoudt' toonen al gheſchreven;

Maer om cortheydt eer wy ſcheen,
Nemt uyt duyſent een alleen.
Nero in ſijn ionghe iaeren
Kreegh een meeſter wel hervaeren,
Deſtigh, wijs, en lief-ghetal
Aen een yder over al;
VVel begaeft met ſchoone zeden,
VVel gheleert in wijſe reden,
VVel ghewilt om ſijn verſtandt
Van de Princen van het landt.
Hy nochtans is af-gheweken
En ſijn meeſter niet gheleken:
Seneca was onbevleckt,
Nero met ondeught bedeckt;
Seneca ſat in de boecken,
Nero ghinck een hoer beſoecken;
Nero dé ſijn lichaem wel,
Nero was gheſtaegh in't ſpel.
Seneca verdreef ſijn tochten,
Nero wierter van bevochten;
Nero wierdt ter neer ghevelt,
Seneca behiel het velt.
Seneca met cleyn te vreden
Temde ſijn gheneghentheden;
Nero altijdt ſat van wijn
VVilde noyt te vreden zijn.

Nero was een felle beeſte
En in boosheydt een van d'eerſte;
Seneca met groot gheduldt
Leedt ſeer dickwils ſonder ſchuldt.
Seneca was ſeer Godt-vruchtigh,
Nero ſtraf en ſeer ontuchtigh;
Nero ſloegh ſijn meeſter doodt,
En ſijn moeder ſonder noodt.
Met een woordt, om kort te maken,
Nero dreef veel quaede ſaken,
Daer ſijn meeſter voor de ieught
VVas een ſpieghel van de deught.
VVilt ghy ſlot en reden hooren
Die-men van dit ſtuck kan ſpooren,
VVaerom *Nero* boos en quaedt
Noyt en dé ſijns meeſters raedt?
'T is om ons beſcheedt te gheven,
Dat een meeſter wel bedreven
VVeynigh in den ionghen ſtort
Als natuere blijft te kort.

YDEL-

YDELHEYDT.

Grooten vriendt in s'Coninghs Hof,

WAERHEYDT.

Valschen roem, en kleynen lof.

VVAERHEYDT.

DIT is waer en wel gheſchreven;
VVant die by de Princen leven,
Meenen hierom groot te zijn;
Maer 't is valſchen roem en ſchijn.
Dat de menſchen dit verſtonden,
Niemandt wierdt in 't Hof ghevonden,
Niemant ſou zijn vry ghemoet
Slave maken om dit goet.
Maer de waen ghewoon te lieghen,
Compt ons iammerlijck bedrieghen,
En ſy gheeft het Hof den prijs
Oft het waer een Paradijs.
En oft waer een wenſch-baer leven
By den Prins als vriendt te ſweven,
Daer voorwaer alſulcken lof
Niet en is als droom en ſtof.
Kont ghy dit niet wel doorgronden,
Hoort ick ſal het u verkonden,
En betoonen voor ghewis,
VVat van ſulcke ſaken is.
Die ten Hove veel verkeeren,
En als vriendt den Prins ver-eeren,
En daer over van de lien
VVorden allom aenghesien,

Zijn

Zijn ghelijck een kleynen jonghen
Die op eenen bergh ghespronghen
Meent, om dat hy hooghe staet,
Dat hy't al te boven gaet.
Siet dit sal het Beeldt ons gheven,
Daer een lecker staet verheven,
En met groote menschen spot,
Oft hy waer een grooten Godt.
Dit's een Beelt ghestelt naer 't leven,
Dat ten vollen heeft beschreven,
Soo dat wie de Coningh dient,
En den Coningh heeft voor vriendt,
Is wel boven al gheklommen,
Maer daer over noyt magh rommen;
VVant al staet hy hoogh ten toon,
Hy blijft kleyne van persoon.
Hy is boers en bot gheboren,
En door gunst alleen vercoren,
En door gunst alleen gheacht,
Daer hy kleyn blijft van gheslacht,
VVilt ghy dit noch voorder hooren,
Hoort dan, sonder u te stooren:
'T kint dat soo verheven staet,
En die by den Prince gaet,
Zijn veel minder bey te gader,
Danse waeren by ons nader;

VVant hoe hoogher dat-men ſweeft,
Hoemen minder lichaem heeft.
En hoe hoogher dat wy vlieghen,
Hoe wy meer het oogh bedrieghen;
Iae den hoogh verheven wal
Maeckt bereydt een leeghen val.
Laet u vriendt een Coningh weſen,
Laet hem Keyſer zijn gheleſen,
Laet hem dwinghen door ghebiet
Al wat dat de Sonne ſiet;
Even-wel ghy wordt bedroghen,
En den ſchijn heeft u gheloghen;
Al wat datter is in't Hof,
Vult u oogh met ydel ſtof.
'K ſien wel ghy ſchept groote luſten,
Dat ghy mooght op groote ruſten,
En dat Princen ſeere groot,
Zijn u ſteunſel inden noot;
Iae daer over dorſt ghy treffen
Om u ſelven te verheffen,
En ghy meent door deſen ſchijn,
Dat ghy groot in't Hof ſult zijn;
Maer ick ſeggh' u daer-en-teghen
Dat ghy gaet verkeerde weghen,
En dat ghy veel kleender zijdt
Om dat ghy by groote rijdt.

Daerom ſteunt ghy op de Vorſten,
Daerom ruſt ghy op hun borſten,
Om te toonen dat ghy zijdt
Krancker dan ghy ſelf belijdt.
Daerom gaet ghy by hen ſweiren
Om de vrees van d'hofſche gieren;
Daerom dienen ſy voor ſtoel
Om te klemmen uyt den poel.
Dus weet oock de klim te vanghen
Eenen muer oock aen te hanghen;
VVant dit goet ſeer ſlecht van baſt
Sonder hulpe niet en waſt.
Soo den Prins tot u gheneghen
Heeft u oock door gunſt ghedreghen,
Om dat ghy zijt voort ghebracht
Cleyn van ſtamme, cleyn van macht.
VVil ick hier wat naerder commen
En benemen al u rommen?
Voor ghewis dit groot gheluck
Sal u bringhen in den druck.
Die ſoo hooghe ſtaen verheven,
Dat het al moet voor hen beven,
Krijghen licht een draey in't hooft,
Die hen van hun eer' berooft.
Namentlijck ſal dit gheſchieden
Als ſoo hoogh-verheven lieden.

Steunen op een teere riet
Als ghemeen in't Hof ghefchiet.
Princen gunft is haeft verloopen,
Die hun vrienden dier becoopen;
Princen gunft is haeft vergaen;
VVee hen die op Princen ftaen.
'T is een konft,den Prins te vleyen
En fijn netten wel te fpreyen;
'T is een konfte,by den Vorft
VVel te lacchen uytter borft.
Maer dit moet ick oock belijden
Heden , en tot alle tijden,
Dat des Coninghs foet ghedacht
Is maer ijs van eenen nacht.
Hoe wel dat ghy fchijnt te blincken,
Ghy kont haeft ten Hove ftincken;
Princen hebben groote gal,
En hun gramfchap dwinghet al.
Alle landen , alle rijcken
Konnen dit voor't recht doen blijcken,
Dat foo danigh Heer-verdriet
Altijt is in 't Hof ghefchiet.
Die als vriendt met Heeren handelt,
En in't Hof met Princen wandelt,
Selden fterft fijn eyghen doodt,
Oock al is hy noch foo groot.

Vreeft

Vreeſt dan alle Princen Hoven
Die de waen ſoo weet te loven;
  VVant in't Hof, voor groot gheluck
  VVoont maer af-gunſt, nijdt, en druck.
Kieſt een ſtil en effen leven,
Dat de Hoven niet en gheven:
  Grooten vriendt in'sConinghs Hof,
  Valſchen roem, en kleynen lof.

YDELHEYDT.

Hooghen Staet gaet boven al.

WAERHEYDT.

Hooghe klemmen bringht tot val.

VVAERHEYDT.

'T Ghene ghy hier hebdt ghelesen,
Schijnt u wonder vremdt te wesen;
Maer ick bidde, staet wat stil,
En merckt wat ick segghen wil.
Ick en sal u niet bedrieghen,
Laet alleen u ooghen vlieghen
Op het wiel dat in het beeldt
Altijdt rondt sijn rolle speelt.
Siet met klemmen en met dalen
VVetet water op te halen,
En het treckt door desen vondt
VVater uyt den diepsten grondt.
Maer het water hoogh-ghetoghen
VVordt terstont daer heen ghespoghen
Erghens in een dorstigh dal,
En ten klemt maer tot den val.
Al die hebben hooghe Staeten,
Moghen dese leeringh vaeten;
VVant den meulen die hier staet,
Is een beelt van hooghen staet.
Clemter iemandt uyt den volcke
Hoogher dan de hooghste wolcke,
Het gheschiet met groot ghewelt,
Dat hy hooghe wordt ghestelt.

VVant hy wordt om hoogh ghedronghen
Door verſcheyden kromme ſpronghen;
Maer dit klemmen , hoe't gheſchiet,
Brenght door val den man te niet.
Oft hy ſal door kranckheydt vallen,
Oft door ander lieden mallen:
Staet, die hem gaf groote macht,
Sal hem ſtooten in de gracht.
Onder Staeten light verborghen
Af-gunſt, haet, en nijdt, en ſorghen;
Onder Staeten ſchuylt fenijn,
Hoe verheven dats' oock zijn.
VVilt ghy dit met wijsheydt leeren?
Siet hoe veel vermaerde Heeren,
Eerſt verheven boven al,
Zijn ghecomen tot den val.
Oock wel eenen grooten Coningh
VVordt gheſtooten uyt ſijn wooningh,
En moet ick en weet niet waer
Vluchten als een bedelaer.
Hoort dan Heeren hoogh gheſeten,
VVat de waerheydt u laet weten;
Eerſt voor al den donder ſlaet
Al dat hoogh-verheven ſtaet.
Iae dat meer is , al de lieden
Die bevelen en ghebieden,

Zijn gheſtelt ghelijck een beeldt
Daer fortuyne mede ſpeelt;
En ghelijck een houten voghel,
Daer-men naer ſchiet met den koghel,
Die verheven voor de jeught
Groot vermaecken gheeft en vreught.
Soo fortuyn met haere wielen
Sit gheduerigh op ons hielen,
En om dat wy hooghe ſtaen,
Leght gheduerigh op ons aen.
Niemant iſſer oyt bevonden,
Hoe vernuft in raedt en vonden,
Die van haer heeft vry gheweeſt,
Soomen in de boecken leeſt.
Haeren naeme gheeft het uyte,
Dat het is een lichte ſchuyte
Die met alle winden waeyt,
En gheduerigh omme draeyt.
En dit is ghegrondt in reden;
VVant-men ſiet haer altijdt treden
Op een bolle licht en rondt,
Die noyt naghel-vaſt en ſtondt.
Ionckher die ſoo hoogh wilt ſwemmen,
En tot t'ſop van Staeten klemmen,
Leert van my eer't u berauwt,
VVaer op dat ghy ſteunt en bauwt.

Leert en wacht u van die wielen
Die den hooghen Staet vernielen;
Leert eer ghy te laet bequeelt,
Dat Fortuyne met u ſpeelt.
Leert en doet (dit is mijn bede)
Dat den Vorſt van Ments eens dede,
Die tot leeringh van ſijn ſiel
Voor ſijn wapen nam een wiel;
Om ſich ſoo een les te gheven,
Dat dit rat hem had verheven
En ghetrocken uyt den poel
Boven op den hooghſten ſtoel.
Volght den Coningh in 't berouwen,
Die dit wiel eens gaf betrouwen;
Maer daer naer brocht onder t' jock,
Soo dat hy den waghen trock.
Deſen, ſoo hy moeſte ſlaven
En ghelijck een beeſte draven
Met den waghen door de ſtadt,
Sagh gheduerigh naer het rat.
Om ſijn hooghen moet te leeren
Dat de kanſſe kan verkeeren
En die heden 't lant ghebiet,
Merghen wordt gheacht als niet.
VVilt gheſtaegh oock overmercken
VVat Fortuyne kan uyt-wercken;

Leert

Leert hoe haer gheduchte macht
Speelt met hooghen Staet en pracht.
VVilt de leeringh noyt vergheten,
Die van yder dient gheweten:
Hooghen Staet gaet boven al,
Maer hy brenght tot leeghen val.

YDEL-

YDELHEYDT.

Keyſers kroone blinckt ſeer claer

WAERHEYDT.

Voor een ander, niet voor haer.

VVAER-

VVAERHEYDT.

KEysers glans en grooten luyſter,
Hoe hy ſtraelt oock in het duyſter,
Hoe hy ſchijnt in't ganſche rijck,
Is in als een keers ghelijck,
Die een ander licht ſal gheven
En door't licht verlieſen 'tleven;
Iae wanneer hy ander baet,
Door ſijn eyghen licht vergaet.
Oft magh wel ſijn vergheleken
By een vyer ſeer claer ontſteken,
Dat het lichaem hitte biet,
Maer ſy-ſelven bringht tot niet.
Soo gheſchiedet met de Vorſten
Die ons voeden met hun borſten,
En met eene gulde kroon
Sitten op den hooghſten troon.
Sy, die yder moeten ſtichten,
Branden altijt, ende lichten,
En hun hoogh-gheduchte macht
Schijnt gheſtaedigh dagh en nacht.
Maer dat lichten en dat branden
In haer ſteden ende landen,
Smeet gheduerigh vroegh en laet
Vrees' op vreeſe, quaet op quaet.

VVant den Prins heeft duysent ſorghen
Van den avondt tot den morghen;
'T licht en t'vyer dat altijdt brant,
Helpt ſijn vriendt al ſtil van kant.
Princen zijn als groote lichten
Die in't lichten noyt en ſwichten;
Maer dat licht dat noyt en ſwicht,
VVordt ten leſten vyerich licht.
'T ſchijnt dat al die ſchoone ſtraelen
Vyt den hooghen hemel daelen,
Als de Princen even ſeer
Kleyne gheven macht en eer.
'T ſchijnt een wonder ſaeck te weſen,
En van groot en kleen ghepreſen,
Dat des Keyſers gulden krans
Sulck-een licht gheeft ende glans;
Soo dat met dit licht bevanghen
Een Princeſſe ſchoon van wanghen,
VVijs van reden, groot van ſtaet,
Deſtigh in haer bly ghelaet,
Heeft in onmacht neer gheſoncken
Door de ſtralen ende voncken,
Als ſy ſagh ghelijck een Son
'T aengheſicht van *Salomon*.
'T ſchijnt een licht ſeer aenghenaeme
Dat ons gheeft een grooten naeme,

Als

Als, te weten, Ridder, Heldt,
Hertogh, Overſten in't veldt.
Maer dat licht dat ſoo ghemeene
Gheeft ſijn licht aen groot en cleene,
VVordt gheſtaegh en ſeere licht
Aengheſien met ſlim gheſicht.
En om dat het daer beneven
Op den kandlaer ſtaet verheven
Het ghemeene volck dat haet
Dat ſoo hoogh-verheven ſtaet.
Daer zijn ſeer weynighe daghen
Die den Coningh niet en plaghen;
Die hem onder't purper-cleet
Niet en gheven herten-leet.
Oock wanneer hy is gheſeten
Aen de tafel om te eten,
Vreeſt hy datter in den wijn
Magh verghif zijn en fenijn.
Iae, den nacht die doet hem beven,
Die de ſoete ruſt moet gheven,
En ſijn lijf-ſchut met de wacht
Houdt hy mede voor verdacht.
VVaer hy gaet oft waer hy wandelt,
VVie hem ſpreeckt oft met hem handelt,
Vreeſt hy dickwils min oft meer
Oft het waere ſijnen Heer.

Al dat licht dat ons ghesichten
Met sijn claerheydt moet verlichten,
Hoemen't voor ghevaer bewaert
Is gheduerigh seer vervaert.
En met reden: VVant de wooningh
Van den aldergrootsten Coningh
Staet op haet en nijdt gheplant,
En ghebauwt op driestigh sant.
Selden heeft-men sien gheschieden,
Dat de Princen die ghebieden,
Stille sonder slagh oft stoot
Sterven van hun eyghen doodt.
Soo dan d'alderschoonste croone,
Die soo lustigh staet ten toone,
Gheeft claer licht in duysternis,
Maer een licht dat vyerigh is.
VVat heeft't rijcke te bedieden
Met de schaer van edel-lieden?
VVat is d'alderhooghsten Staet
Die in't Keyserdom bestaet?
"T is een Staet vervult met pijne
Sonder troost oft medicijne;
'T is een Staet vol ongheluck,
Die voor loon heeft seker druck.
Als ghy Keyser wordt ghecoren;
En tot Keyser wordt ghesworen,

Op

Op den alder-eerſten dagh
Krijght ghy eenen harden ſlagh.
VVant die ſchoon vergulde banden
Binden u terſtont de handen,
En met eenen purper-rock
Crijght ghy op den hals het jock.
Ghy moet branden vroegh en laete
Sonder blijdſchap, trooſt, oft baete,
Voor den man die onbeleeft
Noyt u gunſt verdiendt en heeft.
'T blijckt dan dat des Keyſers croone
Brandt en blakert ſeere ſchoone,
Maer (ghelooft my) 'tis voorwaer
Voor een ander, niet voor haer.

YDELHEYDT.

Veel-der-hande groote Schepen

WAERHEYDT.

Kan een windt te gronde ſlepen.

VVAER-

VVAERHEYDT.

OM in't korte veel te ſegghen,
En den Leſer voor te legghen,
Merckt hoe dat den ionghen ſpeelt
Met den vliegher in het Beeldt,
En ghy ſult met my belijden,
Dat de menſchen ſich verblijden
Even als de kinders hier
Met een vliegher van pampier.
Siet den jonghen in de plaete
Die vermaeckt ſich boven maete
Met een groot pampiere blat:
Dat de ſtorme winden vat;
En hy gaet daer over rommen.
Dat ſijn vliegher is gheclommen:
Sachtjens ſonder groot gherucht
Boven in de blauwe lucht:
Maer en compt niet aen te mercken,
VVat den windt kan doen en wercken,
En ghelijck het veel ghebeurt,
Dat den windt den vliegher ſcheurt:
Soo de menſchen in hun daghen
Scheppen dickwils groot behaghen,
Min oft meer als kinders hier.
In de vlieghers van pampier.

En

En door ydelheydt ghedreven
Dorven op de waters ſweven,
  En als kinders ſpelen daer,
  Ofter waere gheen ghevaer.
'T is van Schepen dat wy ſpreken
Die by vlieghers zijn gheleken,
  Die als vlieghers in de locht
  VVorden in de zee ghebrocht,
En tot in de locht gheheven,
En tot in den grondt ghedreven,
  Al naer dat den windt belieft,
  Die haer door ſijn kracht gherieft.
Met alſulcke krancke rebben
Trotſt den menſche vloet en ebben,
  En hy acht dit houte-peerdt
  Al des wereldts ſchatten weerdt;
En het dunckt hem ſpel te weſen
Als den windt is op-ghereſen
  En met eenen vollen crop
  Blaeſt de ruyme zeylen op.
Maer hy wordt van waen ghekoeſtert
En door ydel ſchijn ghevoeſtert;
  'T ſchip dat hy ſoo ſeer bemindt,
  Is maer ſpot van eenen windt.
Siet, tempeeſten ende baren
Sullen ſchip noch Coopman ſparen,

En

En hem bringhen in den noodt
Tot een proye van de doodt.
VVant ſijn vlote ſal verſincken,
En de menſchen al verdrincken;
En dan compt het al op niet
Dat de groote vlote biet.
O! verdwaelde ſotte ſinnen!
Die de ſchepen ſoo beminnen,
En ſoo moedigh van de ree
Vlieghen met den boot in de zee;
Sonder op den windt te dencken,
Die oock't groote Schip kan krencken,
En vernielt ghelijck het vier
Eenen vliegher van pampier
Dit begheer' ick hier voor ooghen
Door hiſtorien te tooghen;
Leſer let op ons ghedicht
Dat de ſchip-braeck brenght in't licht.
Xerxes vroom, en wel gheſlepen
Hadde menigh hondert Schepen,
En hy ſondter van de Ree
'T weemael duyſent in de zee.
Hy quam ſelver op de baeren
Seer hooghmoedigh uyt-ghevaeren,
En ginck op ſijn vyant aen
Om de Grieckſche macht te ſlaen.

'T ſcheen een grooten boſch te weſen
Die in zee was opghereſen,
Soo veel maſten ſagh-men daer
By malckander paer en paer.
Maer in ſeere corte daghen
VVierdt ſijn gantſche vloet gheſlaghen
En ghebrocht in groot verdriet
Door den windt die niemandt ſiet.
Daer lagh *Xerxes* met ſijn kielen
En ſoo menigh duyſent zielen;
Hy, die ſcheen een grooten Godt,
VVierdt van eenen windt beſpot.
Hollant voert ſoo vele Schepen
Als een Princens macht kan ſlepen,
En men ſieter aen het Strandt
VVonder vele kloeck ghemandt:
Maer iſt dat wy willen tellen
Die den windt heeft dorven vellen,
En heeft doen te gronde gaen,
Niemant ſal't ghetal verſtaen.
Datſe ſtonden in haer plecken,
'T waer om ganſch de zee te decken,
Soo veel lighter in den grondt
Door de winden doodt ghewondt.
Merckt hoe dat die groote kraken,
Die *Philippus* dede maken,

Ghinghen

Ghinghen verre boven al
Alſſe ſtaken van den wal;
En nochtans de dulle winden
Hebben die oock konnen vinden
En met ſtormende ghewelt
Als een vliegher neer ghevelt.
VVeynigh van die groote Schepen
Hebben't platte landt ghegrepen,
En den aldermeeſten hoop
Is ghebleven in den loop.
Om mijn reden af te breken
Magh ick met de waerheydt ſpreken,
Dat de groote vlote ſchier
Is een vliegher van pampier.
VVant de aldercloeckſte Schepen
Kan een windt te gronde ſlepen:
Dus wie daer op is gheſindt,
VVaeyt en draeyt met alle windt.

YDELHEYDT.

Grooten legher in het velt

WAERHEYDT.

Peste die de landen quelt.

VVAER-

VVAERHEYDT.

ICk en kan dit niet vergheten
Dat den menſch ſoo wordt ghebeten,
En ſoo leelijck wordt verleydt
Van bedroch en ydelheydt.
Heden teghen alle reden
VVordt den Afgodt *Mars* aenbeden;
'T ſchijnt den menſche trooſt verwerft
In den krijgh die't al bederft.
Lieve Godt! is dit te lijden,
Datter iemant ſchept verblijden
In een al ghemeen verdriet,
Dat de landen bringht tot niet?
Zijn het dinghen om verdraghen,
Dat-men ſchept een groot behaghen,
Dat een legher in het velt
Tot ons ſchaede wordt gheſtelt?
En magh dit alſoo gheſchieden,
Dat oock vrome wijſe lieden
In de peſte crijghen ſmaeck,
En daer vinden hun vermaeck!
Heere wilt ſulcks van ons wenden,
En ons ander ſinnen ſenden,
Dat wy d'oorlogh moghen vlien
En de rechte waerheydt ſien.

Dat wy dese valsche leuren
VVijt verbannen van ons deuren;
  Die sijn hop' op leghers bauwt,
  Soeckt de peste die hem rauwt.
VVant ghelijck de droeve peste,
VVaer-se compt in wat gheweste,
  Al-om groote schaede doet,
  Soo in't lichaem als in't goet;
En doet menigh mensche sterven,
Man en vrou hun kinders derven,
  Slaet en moordt van alle kant,
  En bedroeft het gantsche lant.
Soo doen oock veel duysent mannen,
Die in Princen dienst ghespannen
  Toonen over al gheweldt
  In de Steden en op't veldt.
VVaer den krijghsman compt ghetreden,
'T zy in dorpen, 't zy in steden,
  Alle zeghen wijckt en strijckt,
  Yder wordt veronghelijckt.
Daer verneemt-men droeve lijcken
Van den armen en den rijcken;
  Daer wordt vrouw en meyt verstoort,
  Daer wordt Heer en Knecht vermoort.
Een soldaet met vrije wapen
Is een peste wel gheschapen,

Is een haeter van de deught,
Is een ſchender van de jeught:
Is een gheeſſel voor de landen,
Is een roover aen de ſtranden,
Is een dief een al bederf,
Is een duyvel op de werf:
Is een winckel vol ghebreken,
Is een net vol ſlimme treken,
Is van quaet een diepen kuyl,
Is een poel van alle vuyl.
Iae ick ſal wel dorven ſchrijven,
Dat ſoldaeten meer bedrijven,
En veel quader ſtucken doen,
Als de peſte kan bevroen.
Nempt, de peſte bloot veel ſteden
Van haer alderbeſte leden,
En ſy drijft naer *Charons* boot
Sonder aenſien kleyn en groot;
Maer ſoo wie begheert te letten
VVat een legher voort kan ſetten,
Sal wel blindt zijn, ſiet hy niet
Dat hy baert veel meer verdriet.
Tot oorkontſchap deſer ſaken
Die wy maer in't ruyde raken,
Sal ons dienen het beſcheyt
Dat ons Neerlant vooren leyt.

Sien

Sien wy niet met groote ſuchten
VVat een legher baert voor vruchten,
  VVat dat eenen Legher doet
  Die een Prins oft Coningh voet.
Eer den legher quam te velde
Die ganſch Nederlant onſtelde.
  Eer begonſt den fellen twiſt,
  Die noch niet en is gheſliſt,
Sat het landt in volle luſten,
Seer vermaert door vremde kuſten,
  En van ver-gheleghen lien
  Voor een wonder aengheſien:
Maer ſoo haeſt het twiſtigh raſen
De trompetten heeft doen blaſen
  Mars heeft ruſt en vré ghedoodt,
  En het lant van als ontbloot.
Vyt de Kercken, uyt de kluyſen,
Ded' hy Godt en menſch verhuyſen:
  VVaer het legher quam ontrent
  VVierdt het Heylighdom gheſchent.
VVaer-men ſagh ſoldaeten roeren,
Daer verliepen al de boeren,
  Daer was alle menſch beducht,
  En begaf ſich op de vlucht.
Deſe felle legher-plaghen
Hebben ſoo veel volcks gheſlaghen,

Dat-men noyt het groot ghetal
Van de dooden tellen ſal.
Om een ſchijn hier af te gheven
VVat den Legher heeft bedreven,
En hoe menigh duyſent man
Dat den krijgh vernielen kan;
Siet wat in *Albertus* tijden
Een *Ooſtende* moeſte lijden,
Daer den winder ſelve liet
Hondert duyſt van ſijn ghebiet.
Al de reſte laet ick varen
Die verſlonden van de baren,
Oft ghequetſt door 't Spaenſche loot
Van de Staten laghen doot.
Heb ick dan niet wel gheſchreven
Dat den Legher 't landt doet beven,
En dat krijghs en *Mars* ghewelt
Ergher dan de peſt ontſtelt?

YDELHEYDT.

Als verwinner triumpheren,

WAERHEYDT.

Proncken met eens anders veren.

VVAER-

VVAERHEYDT.

ALs de beeſtelijcke kaken
Menſchelijcke tale ſpraken,
Iſſer eene kraey gheweeſt,
Soo-men in de boecken leeſt,
Die becleedt met vremde veren
Dorſte moedigh triumpheren
Met eens anders pluym en goet
Als den ſchoonſten voghel doet.
Maer ſoo haeſt de voghels quamen
En haer pluymen weder namen,
Stondt de kraeye ſonder cleedt,
Dat haer boven maten ſpeet.
VVant die was ver-eert voor deſen,
VVierdt met vingheren gheweſen,
En ſoo moedernaeckt als ſot
Van 't ghevoghelte beſpot.
Ionckher die ſoo opgheſtreken
Als verwinner wordt bekeken,
En daer rijdt in vollen glans
Met een groenen lauwer-krans.
Dit's een Beeldt dat ons ſal toonen,
Dat die ſchoone lauwer-croonen,
En al wat ghy voorder draeght,
Dat u moedigh hert behaeght,

Met de wijse lof-ghedichten
Die-men t'uwer eer gaet stichten,
Gheensins aen u eyghen zijn,
Maer alleen door valschen schijn;
En dat ghy door waen verdroncken
Als een kraeye compt te proncken
Midden in des Coninghs Hof
Met een anders pluym en lof.
Nempt de Stadt die is bestreden,
En den vijandt light vertreden,
En den Legher is ghevelt
Oft door wijsheydt oft ghewelt:
VVat ghy kiest ghy moet beswijcken,
En hier volle seylen strijcken,
Al wat datter is gheschiet
Dat en is het uwe niet.
Is de Stadt met hare wallen
Door de wijsheydt overvallen,
Is door konst te weegh ghebracht
Dat den vijant wierdt versmacht;
Heeft 't verstandt iet ondervonden
Dat den vijandt mochte wonden,
Isser met behendigheyt
Erghens iet in't werck gheleyt;
Ander hebben dit gheploghen
Sonder hulp van u vermoghen,

Ander

Ander vrochten hier in ſterck,
Ander vochten in dit werck.
'T waren wel her-varen lieden
Die voor eerſt het Slot beſpieden,
En ghedurigh trocken voort
Door de wachters tot de poort,
Daer ſy met hun inſtrumenten
VVederſtonden d'elementen,
En in't midden van den nacht
Swommen door de diepe gracht.
Ghy ſaet erghens in u luſten,
Oft begaeft u om te ruſten,
Oft vergaet u eyghen plicht
Erghens met een *Venus*-wicht.
Dat ghy meent hierom te proncken
Dat ghy 't volck dan hebt beſchoncken,
En den Legher hebt betaelt,
En daer over eer behaelt;
Dit zijn mede ſottigheden,
En s'en dienen niet gheleden;
VVant den vijandt gaf oock geldt
Aen ſijn krijghs-volck in het veldt.
Maer ghy ſult dit weder-legghen,
En my daer-en-teghen ſegghen,
Dat ghy 't Legher hebt belaſt,
Dat het Slot moeſt zijn verraſt.

Dit zijn weder ﬂauwe dinghen
Die ghy durft ten voorſchijn bringhen;
 Noch den wille, noch 't ghebot
 En verwint gheen machtigh Slot.
Dus al deſe blijde groeten
Die u in triumph' ontmoeten,
 En dit feeſtelijcke vier
 Dat en raeckt u niet een ſier.
'T zijn eens anders ſchoone veren
Daer ghy mé compt triumpheren,
 Soo dat ghy als heden ſpeelt
 Met de craey in't Sinne-beeldt.
Laet ons nu met ſinnen weghen,
Oft u toeſtaet lof en ſeghen,
 Als den vijandt met gheweldt
 Is gheſlaghen in het veldt.
Ionckher, magh ick open-ſpreken
Sonder u ghedult te breken?
 Ghy en hebt hier oock gheen deel,
 Noch in ſtuck, noch in't gheheel.
VVant het waren u ſoldaten
Die door't legher maeckten gaten,
 En als Leeuwen quamen aen,
 Om den vijandt te verſlaen.
En ghy met de leſte bende
Stondt ghelijck vervaert in't ende,

En

En ghy ſaeght van daer alleen
Hoe de leghers ſouden ſcheen.
Dat ghy 't volck hebt moedt ghegheven
Dat en dient hier niet gheſchreven;
VVant 't trompet door ſijn vermaen
Heeft dit claerder uyt ghedaen.
Noch den raedt van uwe ſinnen
Konnen op mijn reden winnen,
'T is alleen den oorloghſ-man
Die de croonen winnen kan;
Als hy met den blooten deghen
Gaet den vijandt luſtigh teghen,
Tot hy op ſijn necke trapt,
Tot hy hem in ſtucken kapt.
En 't gheluck noch boven allen
Compt den vijandt t'overvallen;
Iae, de neer-laegh' en den druck
Van den vijandt, gheeft 't gheluck.
Sal dan iemandt dorven rommen
Dat hy heeft den ſlagh becommen,
En als winner dient gheloont,
En als winner dient ghecroont?
Neen, dit zijn al ydel ſaken
Die de waerheydt niet en raken;
VVie hier mede pronckt in 't Hof,
Draeght eens anders pluym en lof.

YDEL-

YDELHEYDT.

'S herten-wensch en volle vreught,

WAERHEYDT.

Grooten arbeydt, kleyne deught.

VVAER-

VVAERHEYDT.

VRIENDT hoe compt ghy ſoo te ſpringhen
En met ſulck-een vreught te ſinghen ?
VVaerom zijt ghy ſoo verblijdt
In een ſoo benauwden tijdt ?
Soud' ick nu niet vrolijck weſen
Als mijn qualen zijn gheneſen,
En mijn langh-bedroefden gheeſt
Schoeyt op eenen blijden leeſt ?
Seker, 't is ghegrondt in reden,
Dat ick blijde ben op heden;
VVant ick leve nu gheruſt
En gheniet mijns herten luſt.
Vriendt (met oorlof) 't is gheloghen,
Ydelheydt heeft u bedroghen,
En door haer vermomt gheſegh
Leydt u van den rechten wegh.
VVant in deſe valſche werelt
Hoe-ſe ſchijnt voor ons beperelt,
Daer en is noch ruſt noch luſt,
Die ons wenſch voldoet en bluſt.
Nemt ghy hebbet al becommen
Dat door uwen wenſch kan commen,
En ghy ſit als vry van druck
Op de vleughels van't gheluck;

Maer hoe langhe ſal dit duren ?
Moghelijck maer weynigh uren;
Teghenſpoet dan eerſt beghint,
Als het ſchip ſeylt voor den wint.
'T is een Schipper on-hervaren,
Die de ruſt ſoeckt in de baren,
En in't midden van de zee
Spot met een bequame Ree.
Soo wie dit belieft te leeren,
Magh ſich naer dit Beeldt gaen keeren,
Dat ons claer te kennen gheeft,
VVat dat 's herten wenſch in heeft.
Let op deſe floeſche kraghen
Die de jonghe dochters draghen,
Die met langhen arebeydt
VVorden voor den hals bereydt;
Hoe-ſe maer voor weynigh daghen
Om te draghen haer behaghen,
En dan ligghen in den hoeck
Als een onbequamen doeck.
Soo gheſchiedet met de menſchen
Die al hebben dat-ſe wenſchen,
En ghenieten alle goedt
Naer hun wil in overvloedt.
Siet 't gheſchiet naer weynigh uren
Dat-ſe dickwils moeten truren;

Iae,

Iae, berooft van alle goedt,
Vallen op den ſtaende voet.
VVant hier niet en is beneden
Oft den tijdt die kan 't vertreden;
VVat-men ſiet in't aerdtſche dal
Dat is ongheſtadigh al.
Onverwinnelijcke wallen
Connen haeſt ter neder vallen,
En een langh-verlaten wout,
VVordt wel tot een Stadt ghebout.
Selfs de Sonne die wy prijſen,
Compt te vallen, en te rijſen,
En ſoo haeſt den nacht ons laet,
Rijſt den blijden daghe-raet.
Noch de felle zee ſeer crachtigh
Is van weſen oock ſtantvaſtigh;
VVant ſy ſtaegh den Stierman groet
Dagh en nacht met ebb' en vloet.
In den hof de groene kruyden,
Die ons baert het vruchtbaer Suyden,
VVorden alle jare ſchoon,
En verlieſen weer haer croon.
Phœnix met ſijn goude pluymen
Doet den tijdt oock mede ruymen,
En al ſchijnt hy vroom van ſtandt,
Valt noch door ſijn eyghen brandt.

Hier uyt kan-men vaste stellen,
Dat hier alle dinghen hellen,
En vol onghestadigheydt
Niet en zijn dan ydelheydt.
Carel hoogh-beroemt in fame
('T was den vijfden van diên name)
Die heeft d'onstantvastigheydt
Van de wereldt over-leyt.
VVant naer veel vermaerde slaghen,
En naer duysent bitter daghen
Die hy als manhaftigh heldt
Heeft verdraghen in het veldt,
Heeft sy-selven noyt vergheten
Van sijn vijandt oock ghebeten;
Soo dat ieder in hem las,
Dat hy oock een mensche was.
Maer om wederom te keeren
Tot het floesch dat ons can leeren,
Dat hier lust en 's herten-wensch
Enckel waen is voor den mensch.
VVeeght de pijnen met de smerten
Die den mensche moet beherten;
VVeeght wat dat hem al gheschiedt
Eer hy sulck-een kraghe siet.
'T vlas wordt traegh in floesch verandert,
Traegh volmaeckt en ghekalandert,

Traegh

Traegh bereydt tot onſe vreught,
En 't verlieſt terſtondt ſijn jeught.
Soo in alles te becommen
Daer de menſchen over rommen,
'T coſt veel moeyte, nijt en ſpijt,
Maer 't en duert als gheenen tijdt.
VVant 't ghenieten van de vruchten
Compt de menſchen haeſt t'ontvluchten,
En met eenen omme-keer
Light me-Ionckher ſonder eer.
Marius was in ſijn leven
Op den hooghſten trap verheven;
Maer hy wierdt ſeer haeſt berooft
Van ſijn croon en van ſijn hooft.
Als den rijcken had vercreghen
Sijnen wenſch en hooghſten ſeghen,
En dat hem was toeghebrocht
Al wat dat ſijn hert verſocht;
Is de wreede doodt ghecommen,
Die hem heeft by nacht beklommen,
En met wonder ſtraf gheſicht
Voor-ghehouden dit ghedicht:
O ghy dwaes! ghy moet nu ſterven,
En oock deſen nacht bederven;
Seght my wie ſal hebben 'tgoedt
Daer ghy ſoo hebt om ghevroet?

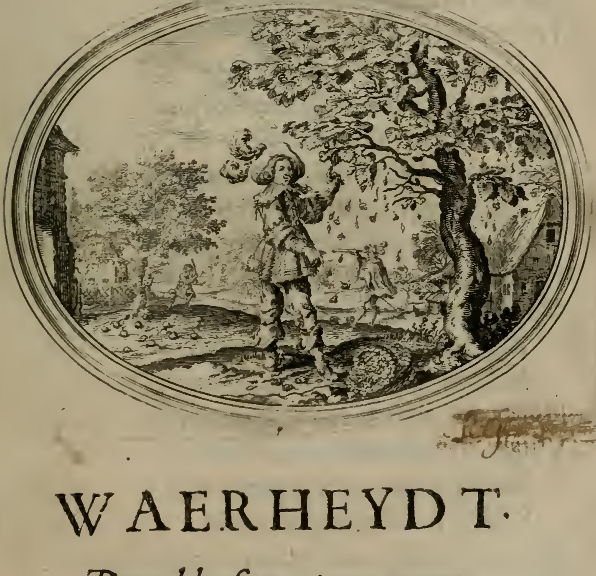
'Sher-

'S herten wenſch dan te becommen,
Daer de menſchen ſoo van rommen,
Coſt veel moeyte, nijt en ſpijt,
Maer 't en duert als gheenen tijdt;
VVant der menſchen moedigh herte
Steeckt vol droefheydt, ſit vol ſmerte,
Tot dat nae-maels weſen ſal
By hem die is Al in al.

YDELHEYDT.

Ionghe jaren,

WAERHEYDT.

Teere bloesems, teere waren.

VVAER-

VVAERHEYDT.

SOETE knechtje jonck van jaren,
Ionghe bloeſem ſchoon van blaren,
Soete kinders, hier is wat
Dat u dienſtigh is ghevat.
Ick heb onlanghs wat gheleſen
Dat u can bequame weſen,
En oock ſeer profijtigh zijn
Teghen waen en loſſen ſchijn.
Die het weſen aller dinghen
Door de pen te voorſchijn bringhen,
Segghen, dat den menſch van Godt
Als een boom hier wordt ghepot,
En dat onſe jonghe wanghen
Op den boom als bloeſems hanghen;
Maer dat een vol-waſſen man
Is de rechte vrucht daer van.
Hier-en-boven dat de blommen
Vluchtigh af te vallen commen;
Maer dat een volmaeckte vrucht
Selden ſonder ſlaghen ſucht.
Kinders, is dit woordt waerachtigh,
En by wijſe mannen crachtigh,
VVaerom wordt ghy ſoo verleydt
Van bedrogh en Ydelheydt?

VVaerom

VVaerom wordt by u ghepreſen
Vwe jonckheydt teer van weſen,
Die ſoo vluchtigh als het gras
VVordt vertreden in't moras?
VVaerom derft ghy moedigh rommen
Op wat bloeſems, op wat blommen,
Die oock ſonder ſlagh oft ſtoot,
Neder-vallen in de ſloot?
Om dit beter te bemercken,
Meught ghy met de ſinnen wercken
Op't gheboomte dat in't Beelt
Door de conſt voor ooghen ſpeelt:
Daer ſult ghy met waerheydt vinden,
Dat oock cleyne ſoete winden,
Oock een roeringh', een gherucht
Doodt den bloeſem, ſpaert de vrucht.
Iae, dat ſelfs de bloeſems vallen,
Eer den windt beghint te mallen,
En daer rollen in het ſandt,
Daer de vrucht blijft op den pandt.
Dit can ons in't cort verclaren
Onſe Ionckheydt, onſe jaren,
En beſtemmen voor ghewis
Dat de Ionckheydt ydel is.
Iongh-man ſpieghelt hier u weſen,
Dit's den Boeck die ghy moet leſen,

Dit's een leſſe voor de jeughr,
Die in jonckheydt haer verheught.
Meent ghy dat u jonghe jaren
Vwen bloeſem ſullen ſparen,
En dat blijven ſal u blom
Aenghenaem en willekom?
Neen, ghy wordt al ſeer bedroghen,
En van waerheydt afghetoghen;
VVant 't en is maer corten ſchijn
Dat u eeuwigh dunckt te zijn.
Ionghe menſchen die verdwijnen,
Vrome mannen blijven ſchijnen;
'T kindt in 't lichaem dickwils ſterft
Eer het Son oft Maen be-erft.
VVy ſien al meer bloeſems vallen,
En verdrincken in de wallen,
Alſſer vruchten waeyen af,
Die van ſelfs gaen in het graf.
VVy ſien op de merckt met hoopen
Kalvers van den Boer vercoopen,
En van oſſen op den dagh
Iſſer al veel min ghewagh.
Soo oock jonghe teere ſpruyten,
Die hun knopjen eerſt ontſluyten,
En hun achten vry van val,
Maeyt de doodt met groot ghetal.

En 't ghebreck van oude lieden
Kan ghenoeghſam ons bedieden,
Dat den bloeſem van de jeught
Is voorwaer van corte vreught.
Nauwelijcks en ſult ghy vinden,
Gaet door alle vier de winden,
In een groote ſtadt nochtans
Hondert oude grijſe mans.
Dit's een proef, dat jonghe mannen
Haeſt zijn van de doodt verbannen;
Oude lieden dun gheſaeyt,
Ionckheydt ſeere dick ghemaeyt.
Iongh-man laet u niet bedrieghen
Van den ſchijn die weet te lieghen,
VVant ghy verder zijt gheghaen
Als ghy u laet vooren-ſtaen.
'T ſchijnt ghy ſult noch langhe leven,
En noch langher luyſter gheven;
Maer waerachtigh 't is ghemiſt,
Vwe jeught heeft u verghiſt:
VVant de doodt met rappe wielen
Volght u dapper op de hielen,
En ſy ſlaet u onbedacht
Als ghy minſt den ſlagh verwacht.
VVil ick u de reden gheven
VVaerom dit ſoo is gheſchreven?

Neempt in't corte met een woordt,
VVat de wijſen bringhen voordt:
Kindt en vader onder ander
Staen ſoo dicht niet by malckander,
Als den bloeſem by de ſloot,
Als het leven by de doot.

YDELHEYDT.

Volle iaeren blij-ven ſtaen

WAERHEYDT.

Ongheſtaedigh als de Maen.

VVAERHEYDT.

YDELHEYDT, dit zijn al webben
Die niet om het lijf en hebben,
En 't en is maer ſchralen windt
Daer ghy d'ooghen mé verblindt.
Hoe kan ons een volle leven
Hier beneden zijn ghegheven,
Daer het leven goedt oft quaedt
Noyt van afgaen ſtille ſtaet?
Hoe kan't vol gherekent weſen
Dat noyt heel kan zijn ghe weſen,
En ghedurigh (ſoo-men ſpreeckt)
In ſoo vele ſtucken breeckt?
'T leven en de volle Mane
Loopen op ghelijcke bane;
En die 't leven wel bekijckt,
Vindt een beeldt dat haer ghelijckt:
VVant ghelijck de volle Mane
Die by nachte compt te gane,
Kranckt ghedurigh in haer licht
En van afgaen noyt en ſwicht;
Soo wordt ons het volle leven
Dagh op dagh te niet ghedreven,
En ghedurigh oock verkort
Als de Maen die kleender wordt.

VVil ick noch wat klaerder ſpreken
En ontdecken meer ghebreken
  Die bekleedt met ydel ſchijn
  In de volle jaren zijn?
VVeet dat alle volle jaren
Onghevoelijck henen varen,
  En noch minder als de Maen
  In haer volle weſen ſtaen.
VVant de Mane valt-ſe neder
Crijght ſeer korts haer volheydt weder,
  En uyt haren ronden krans
  Compt al weder nieuwen glans:
Maer als't leven is vervloghen
Vindt den menſche ſich bedroghen;
  VVant 't en compt niet wederom
  Dat eens was ſoo willekom.
Noyt en heeft-men ſien gheſchieden,
Dat verdrooghde ſtramme lieden
  VVeder keerden tot de jeught
  En vercreghen nieuwe vreught.
Dit is onder groot en kleene
Met de ſilver Maen ghemeene,
  Dat ghelijck de Mane wijckt,
  En haer ſelven noyt ghelijckt;
Soo de menſchen met hun allen,
Oft-ſe rijſen, oft-ſe vallen;

Oft-ſe kael zijn ofte rijck,
Zijn hen-ſelven noyt ghelijck.
Hier en is gheen goedt te ſmaken
Dat ons recht verheught can maken;
VVant den Hemel die ſoo draeyt,
Dagh op dagh ons mede maeyt.
Selfs de wijſers met ons ſpelen,
En gheſtaegh ons d'uren ſtelen,
En naer d'uren valt den ſlagh
Die alſoo vernielt den dagh;
En ſoo loopen heen de jaren
Min noch meer dan als de baren;
En ſoo vlieght den jonghen tijdt
Als den poſt die vluchtigh rijdt.
Teghenwoordigh ſoo wy ſpreken,
Is ons al wat af-gheweken,
En op deſen ooghenblick
Zijn wy krancker ghy end' ick.
'T leven ſonder ſtille ſtaene
Kranckt ghedurigh als de Maene;
Daer valt alle dagh wat af,
Tot dat 't ſinckt in 't duyſter graf.
Noyt en is den tijdt ſoo groene
Dat hy blijft in eenen doene;
Hy gaet even met dit woordt
Even dapper voordt en voordt.

Sal dan iemandt dorven peyſen,
Dat al dit ghedurigh reyſen,
In dit ongheſtadigh Rondt
Laet ons leven onghewondt?
Seker waen ghewoon te lieghen
Sal alſulcken menſch bedrieghen;
VVant den tijdt in't minſte deel
Is noyt teghenwoordigh heel.
Spreeckt ghy van voor-lede daghen
Die ons' oude Vaders ſaghen,
Deſe deden hunnen keer,
Maer en zijn alſ-nu niet meer.
VVilt ghy van de tijden rommen
Die noch niet en zijn ghecommen?
Dit is (tuſſchen ons gheſeydt)
Kinder-werck en ſottigheydt.
Oft wel ſpreeckt ghy van de tijden
Die nu teghenwoordigh rijden?
Dit en ſtaet my oock niet aen,
VVant de tijden altijdt gaen.
En men kan dit niet bemercken
Hoe den tijdt ſweeft op ſijn vlercken;
Dit is ſeker ende claer,
D'een tijdt volght den ander naer.
Soo dan zijn't maer ydel maren,
Alſmen roemt op volle jaren,

En hy heeft op't ſandt ghebauwt,
Die hier op ſijn ſiel betrauwt.
VVel dan, om hier uyt te ſcheyden,
Laet u noyt van waen verleyden,
Maer dat VVaerheydt u ghemoedt
Stiere tot ghedurigh goedt.

YDELHEYDT.

Langhe daghen, en langh leven

WAERHEYDT.

Doen een ſchuldigh menſche beven.

VVAER-

VVAERHEYDT.

SEKER die ſoo langhe leven,
Doen niet anders hier dan beven,
Daer den jonghen die haeſt ſterft,
'T eyndeken van droefheydt erft.
Dit can ieghelijck verſinnen,
Die bedenckt met rijpe ſinnen,
VVat den ouderdom gheſchiedt,
Als den Ionghman is te niet.
Die heel jongh is afgheſtorven,
Heeft voor arbeydt ruſt verworven,
Daer van dat een ouden vriendt
Selden wordt een dagh ghediendt.
Deſen is nu heel ontbonden,
Vaertjen ſit vol zeer en wonden;
Vaertjen als een ballingh ſucht,
Daer den Iongh-man heeft ghenucht.
Deſen ruſt in ſeker haven,
Vaertjen moet ghedurigh draven
In de wereldt als in zee,
Daer-men ſiet noch landt noch Ree.
Deſen heeft ſeer corte daghen
Hier de vrees des doodts ghedraghen;
Vaertjen heeft nu met den gheeſt
Hondert jaer de doodt ghevreeſt.

Deſen

Deſen met ſoo weynigh jaren
Leeft bevrijdt van veel ghevaren;
Vaertjen ſit noch al en beeft
Om dat hy ſoo langhe leeft.
En, dat bitter is om peyſen,
Vaertjen weet gheen dagh van reyſen,
Oft wanneer hy uyt dit dal
Voor Godts oordeel comen ſal.
Om dit beter te verclaren,
VVat dat is van oude jaren,
Let op een ghelijckenis
Die in't Beeldt voor ooghen is.
Siet daer zijnder twee verweſen,
En men hoordt het vonnis leſen,
Dat-ſe 'tſamen om hun feyt
Moeten zijn ter neer gheleyt.
Maer den man die eerſt moet lijden,
Magh ſich al veel meer verblijden
Dan den tweeden die noch leeft,
En oock om den eerſten beeft.
VVant 't verwachten van de ſlaghen
Stort op ons veel harder plaghen
Dan ons gheeft den leſten ſlagh,
Die-men niet voor-by en magh.
En die langher blijft in't leven,
Moet om ſich alleen niet beven,

Noch om ſijn aenſtaenden ſtoot,
Maer oock om eens anders doodt.
Daerom onder twee Rabauwen,
Die-men moet in ſtucken hauwen,
VVordt den beſten eerſt ghevelt,
En den Rechter voor-gheſtélt;
Om dat ſoo den quaetſten boeve
Soude boven maten droeve
In ſulck-een benauden ſtaet,
Tweémael ſterven om ſijn quaet.
Soo is't met de jonghe mannen,
Die de doodt heeft uyt-ghebannen;
Soo is't met den ouden bloet,
Die de doodt verwachten moet.
Die van hierent jonck vertrecken,
En in't graf hun leden ſtrecken,
Zijn gheluckigh boven al,
Als hun treft den laetſten val.
Maer ſy zijn ſeer ongheluckigh,
Die ſoo langhe jaren druckigh
Haken naer den laetſten ſlagh,
Die gheen menſch voor-by en magh.
VVant 't verwachten van het ſterven
Doet ons meer benauwtheydt erven,
Als wel doet de bitter doodt,
Die ons uyt het leven ſtoot.

Dit bekennen oude menſchen,
Die gheſtaegh om ſterven wenſchen,
En de doodt ghedurigh ſien
Alle daegh in jonghe lien;
En met on-verhoorde clachten
Daghelijcks de doodt verwachten,
'T reurigh met een ſwaer ghemoet,
Dat de meeſte pijne doet.
Dus heeft onſe VVaerheydt Reden
Om met voeten te vertreden
Ydelheydt met haren Rom,
Die-ſe draeght op Ouderdom.
Langhe daghen, grijſe jaren,
Niet dan pijn en ſmerte baren,
En den alder-oudſten dagh
Noyt dan veel allenden ſagh.
Iae dat meer is, ſelf dit leven,
Dat den Heer ons heeft ghegheven,
Hoe ghy't ondertaſt oft ſiet,
Is niet anders dan verdriet.
'T leven is ghedurigh ſterven,
'T leven doet ons blijdſchap derven;
'T leven ſoo voor cleen als groot,
Is maer een gheſtaeghe doodt.
Iob die 't leven heeft beſchreven,
Heeft het eenen naem ghegheven

Die ons inder waerheydt uyt,
Dattet alle quaet besluyt.
VVant hy noemt het mensche-leven
Eenen krijgh die't al doet beven,
En een oorlogh die't al dwinght,
En de Rust te niete bringht.
Gaet door alle vier de winden,
Hier en is gheen rust te vinden;
Gaet in steden, gaet op't lant,
'T staet al teghen een ghekant.
Oversulcks ter doodt verwesen
Sonder hope van ghenesen;
Met een woordt, al wat-men siet
'T is al Ydelheydt, al Niet.

SLVYT.

SLVYT-REDEN.

VVAERHEYDT.

IS dit ſoo (ghelijck het metter waerheydt is) hoe langhe ſult ghy dan noch (ô meyn-eedighe Ydelheyt!) hoe langhe ſult ghy noch de ſachtmoedigheydt van uwen Rechter vergrammen? hoe langhe ſal noch uwe bittere ſoethertigheydt de onnooſele vertwijfelen, de rechtſinnighe verleyden, de goede verergheren, de waerheydt belieghen? En hebben u dan tot noch toe de vermaninghen der Predicanten, noch de ſorghe der Herderen, noch de boecken der Heydenen, noch de croonen der Heylighen, noch de ſtraffen der booſe menſchen tot oprechtigheydt konnen beweghen?

En ſiet ghy niet, maer en ſiet ghy niet, dat alle uwe leughenen, uwe liſten, uwe laghen, u vervalſchte goederen, nu opentlijck voor den dagh ghebracht zijn? Meynt ghy dat al het ghene dat ghy, ſoo in de Oude, als in de nieuwe VVet, uytgerecht hebt, uwen Rechter onbekent is? Meynt ghy dat al het quaet dat ghy van het beghinſel des wereldts het menſchelijck gheſlachte inghe-

blaſen, gheraden, beſteken ende bedreven hebt, aen de VVaerheydt verborghen is?

Meynt ghy dat ſy niet en weet hoe veel treffelijcke perſoonen dat ghy, ſoo van hun tijdelijck, als eeuwigh goedt diefuelijck berooft hebt? O tijden! ô manieren! De Godt-vreeſende verſtaen dit, de Herders aenſien't, de Predicanten bewijſen't, de Rechters aenhooren't, en dit valſch verraders-ſtuck leeft noch? VVat ſeggh' ick, leeft noch? dit valſch verraders-ſtuck wordt noch daghelijcks in huyſen, in Raden, in Hoven, in Kercken, niet alleen krachtelijck ingheDronghen, maer ſelve met blijdſchap, met coſt, met eere, met triumphe vrijwilligh ontfanghen.

Ende wy (ick ſpreke nu met de Godt-vreeſende) die de ſchilt-wacht ſtaen moeten voor de deught, wy laten ons noch voorſtaen dat wy ons wonderlijck wel ghequeten hebben, als wy ons ſelven alleene van haer bedrogh hebben bevrijdt; ende daer-en-tuſſchen laten wy toe dat ſy de jonckheydt ver-ydelt, den ouderdom ontſticht, de wijſe verdwaeſt, de gheeſtighe verbeeſt, den Hemel ontbloot, de helle vervult.

Is dit Reden? Neen, neen, dit meyn-eedigh monſter diende over langhe niet alleen ghevanghen, gheſpannen, ghebannen; maer daer-en-boven

boven

boven oock onderworpen aen alle de ſtraffen daer het het menſchelijck gheſlachte tot nu toe mede overvallen heeft. VVant hoe ! ſal een ieghelijck eenen openbaren ſtraet-ſchender moghen aentaſten, ende en ſal de VVaerheydt niet vermoghen de Ydelheydt aen te gaen, die dagh ende nacht alle middelen ſoeckt, om onſen vrijen wille te knevelen, de deught te verjaghen, de verdienſten te rooven, de lichamen te moorden, de ſielen met het helſch-vyer der onkuysheydt, ende der eeuwigher ſtraffe te doen verbranden ? Ghebreeckt haer miſſchien hier toe ghenoechſame macht, oft noodigh vonniſſe ? Gheenſins. Alle de macht van den opperſten Rechter is haer vander eeuwigheydt volcomentlijck over gheſtelt ; ſoo veel bladeren als de goddelijcke ſchriften omhelſen, ſoo veel vonniſſen zijnder teghen haer van de goddelijcke Rechtveerdigheydt gheſtreken.

Maer wy flauwe Chriſtenen, die in deſe hare ſchelm-ſtucken door de vingheren ſien, die hare valſche munte verdraghen, ende uytgheven, wy zijn't die hier in, noch aen Godt, noch aen onſen even-naeſten, noch aen ons ſelven en voldoen. Ende ghy daer-en-tuſſchen leeft noch, ô Arghliſtighen pluymſtrijcker ! VVat ſeggh' ick, leeft

noch ? ghy misbruyckt noch dese langh-durighe sachtmoedigheyt tot ver-eeninghe van u quaet, ende dat door onse sorgeloose lichtveerdigheyt.

Is dat om verdraghen ? De lichte ruyters zijn opghe schreven, de vendelen van lichtveerdighheydt, dat is, de cleederen naer den nieuwen snuf, zijn met vremde namen ghedoopt, den oppersten Monster-heer, den duyvel à la mode, seggh' ick, heeft de monsteringhe over al laten ghe schieden in camers, in saletten, in huysen, in hoven, in marckten, in kercken. Alle de soetelaers ende amonitiarissen hebben de winckels ende magazijnen overvloedelijck, de waghens ende peerden om het ghe schut van de pracht voort te sleypen, zijn over langhe inghe spannen. VVat wil ick u meer segghen? den vijant en heeft niet alleene alle Rijcken, Steden, Dorpen, Casteelen, Hoven overrompelt, maer heeft al wat wy besitten, cleederen, meubelen, juweelen, jae onse sinnen, ende herten selfs overmeestert, ende tot noch toe niemandt en heeft den moedt om dit moordadigh stuck-vleesch te wederstaen, ende naer behoorte te straffen, daer het sy-selven nochtans door het vonnisse van sijn eyghen gevoelen verwijst.

VVant waer op soudt ghy nu voortaen, ô god-

deloose

deloose peste des volcks! waer op soudt ghy connen betrouwen? wat ghewin soudt ghy connen van iemandt verhopen? aenghesien alle uwe opghepronckte goederen door den Proef-steen der Reden claerlijck voor alle menschen van valscheydt overtuyght zijn.

Oft meyndt ghy dat al u bedrogh ende verraedt eenighsins onbekent oft vergheten is? By soo verre dat de ontallijcke menighte eenighe door den ouderdom heeft doen versterven, hoort my wat aen, ick sal u wel eenighe van de alderbekendste wederom voor den dagh bringhen.

Ghedenckt u wel dat ghy aen den rijcken vrecke de overtollighe rijckdommen in ghebreck van een druppelken waters om sijne brandende tonghe te laven, ende aen den verloren Sone sijne maldadighe leckernijen in uyt-ghemergheIt verkens-draf hebt verkeert?

Ghedenckt u wel wat valsche munte, wat een onweerdighe weerde ghy in't jaer ons Heeren dry-en-dertigh in de maendt van Meerte binnen Ierusalem aen den verrader Iudas ghetelt hebt, om het dierbaer Bloedt ons Salighmakers, dat is, de onweerderelijcke weerde van de saligheydt des wereldts met alle wreedheydt onweerdelijck te verghieten?

En hebt ghy niet ghevoelt, doen ghy met arghlistigheydt *Antonium*, *Pachomium*, *Macarium*, ende andere Oudt-vaderen trachte looselijck te onderkruypen, dat ick u verborghen sprinck-vyer dadelijck hebbe ontdeckt? Hebdy't vergeten (doch ick niet) wat al siel-stricken ghy ten tijde van *Theodosius* de Mindere in het hayr van de lichtveerdighe *Pelagia* verborghen hebt, wat fenijn in haer prachtighe cleederen, wat vyer-pijlen in haer ooghen, de welcke by naer alle de inwoonders van Antiochien souden ghevangen, vergheven, verbrandt hebben, 't en ware dat ick door de wakende ooghen, ende crachtighe tonghe vanden Patriarch *Nonnius* haer bedwonghen hadde, alle dat on-eerbaer bedrogh met hare vrouw-cleederen uyt te schudden ende de vyerighe fackels van hare ooghen in twee rauwighe fonteynen van tranen te verkeeren?

VVilt ghy veel met luttel woorden? Gheen schelm-stuck en isser in soo veel jaren aenghetreft dan door u, gheen valscheydt, gheen broosheydt, gheen boosheydt dan door u, die de ghemeene bedervenisse der menschen (die Godt soo diere ghecost hebben) naer lichaem ende siele maer voor een guychelspel en acht.

En twijfelt ghy noch u op de vlucht te begheven?

ven? twijfelt ghy u uyt de handen te maken van de ghene die u met hunne tanden souden willen verscheuren ? Oft meyndt ghy dat u de Goddelijcke Rechtveerdigheydt soo onghestraft sal laten ontworstelen? Neen, neen, vertreckt vry van selfs, ruymt de baen, neemt de vlucht, verlost de goede ghemeente van vreese; want niemandt en isser (uytghenomen eenen goddeloosen hoop die noch siele noch conscientie en schijnt te hebben) oft hy en vreest, hy en haet, hy en vervloeckt u tot in den afgrondt der hellen.

VVeet ghy hier iet teghen te segghen, ghy schaemte-loose hoere van Babylonien? Spreeckt nu, beschermt u, maeckt u stuck schoon; waerom swijght nu uwen verwaenden mondt, die om het quaedt voor te staen altijdt onledigh is.

Ick sie wel dat ghy overtuyght van de VVaerheydt, al stilswijghende belijden moet, dat uwe over al bekende schult niet de minste ontschuldinghe toe en laet.

VVel aen dan alder-opperste ende onbedrieghelijcke Rechtveerdigheydt; wel aen, dat bidd' ick u door den iever die ghy draeght tot ons ghemeen welvaren; wel aen, doet dese moordadige brandtfackel des Vader-landts, desen haet der goeden, dese doodt des levens, dese peste der sa-

ligheydt,

ligheydt, dadelijck van ons verhuysen; datse de goede verlosse van vreese, de wijse van dwaesheydt, de broose van hinder, de quade van boosheydt, ende gheheel het menschelijck gheslachte van siel-verlies ten laetsten bevrije.

Verbant dit onredelijck monster uytter aerden, op dat sy mijne redelijcke schepselen niet en verbanne uyt den Hemel. Dat sy eyndelinghe aenhoore, ende onderstae het vonnisse, het welck sy van het beghinsel des wereldts heeft verdient. Dat sy voortaen vertrecke uyt alle Kercken, Raden, huysen, staeten, landen, lichamen, sielen.

En op dat sy misschien niet wederom ergens bedrieghelijck in en sluype, dat haer staegh gade slaen de wakende oogen der gheestelijcke Oversten, dat haer voorcomen de waerschouwinghen der Predicanten, dat haer bestrijde den salighen raedt der Biecht-vaderen; laet haer vry, laet haer nu beseffen, dat sy, van nu af door u verwesen zijnde, soo langhe in ballinghschap haer selven van spijt en gramschap moet op eten, tot dat haer eyndelinghe den Opperstеn Rechter aen de straffe van een' altijdt levende doodt inder eeuwigheydt over-levere.

F I N I S.